

MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, 24 listopada 2021 r.

DLPK-IV.463.1.2021

wg rozdzielnika

Szanowni Państwo,

uprzejmie informuję, że w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, udostępniony został *projekt ustawy o zmianie ustawy o kuratorach sądowych (UD249)*.

Zwracam się z uprzejmą prośbą o zgłoszenie ewentualnych uwag do projektu w terminie **21 dni** od dnia udostępnienia.

Niezgłoszenie uwag w powyższym terminie pozwolę sobie uznać za uzgodnienie projektu.

Z wyrazami szacunku

z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu

Michał Woś

Michał Woś

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

Otrzymują:

- 1) Komisja Krajowa NSZZ Solidarność;
- 2) Forum Związków Zawodowych;
- 3) Ogólnopolskie Porozumienia Związków Zawodowych;
- 4) Krajowa Rada Kuratorów;
- 5) Ogólnopolski Związek Zawodowy Kuratorów Sądowych;

- 6) Międzyzakładowa Organizacja Związkowa NSZZ „Solidarność” Pracowników Sądownictwa i Prokuratury;
- 7) NSZZ Pracowników Wymiaru Sprawiedliwości;
- 8) Krajowa Rada Związku Zawodowego Pracowników Wymiaru Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej;
- 9) Krajowe Stowarzyszenie Zawodowych Kuratorów Sądowych;
- 10) Śląskie Stowarzyszenie Kuratorów Sądowych AUXILIUM;
- 11) Dolnośląskie Stowarzyszenie Kuratorów Sądowych Frontis;
- 12) Sądy Apelacyjne.

U S T A W A

z dnia 2021 r.

o zmianie ustawy o kuratorach sądowych

Art. 1. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 167) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 3 dodaje się art. 3a w brzmieniu:

„Art. 3a. 1. Kuratorowi sądowemu, pokrzywdzonemu przestępstwem w związku z wykonywaniem czynności służbowych, przysługuje od pracodawcy, na jego wniosek, zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym, w którym uczestniczył w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego.

2. Zwrot kosztów zastępstwa procesowego, o którym mowa w ust. 1, obejmuje wydatki rzeczywiście poniesione, do wysokości stawki określonej przepisami o ponoszeniu przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata albo radcę prawnego z urzędu.

3. Zwrot kosztów zastępstwa procesowego, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje kuratorowi sądowemu, uczestniczącemu w postępowaniu karnym w charakterze oskarżyciela posiłkowego, na rzecz którego sąd zasądził wydatki związane z ustanowieniem pełnomocnika.”;

2) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„Art. 4. 1. Kuratora zawodowego mianuje, przenosi do innego sądu lub zespołu kuratorskiej służby sądowej albo zawiesza w pełnieniu obowiązków służbowych prezes sądu okręgowego, z urzędu albo na wniosek kuratora okręgowego.

2. Prezes sądu okręgowego rozwiązuje z kuratorem zawodowym stosunek pracy z urzędu, na wniosek prezesa sądu rejonowego albo kuratora okręgowego.

3. Czynności z zakresu stosunku pracy podejmuje wobec kuratora okręgowego i zastępcy kuratora okręgowego prezes sądu okręgowego.

4. Czynności z zakresu stosunku pracy podejmuje wobec kuratora zawodowego prezes sądu rejonowego, z wyjątkiem zastrzeżonych dla prezesa sądu okręgowego.”;

3) w art. 5 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Aplikantowi kuratorskiemu spełniającemu wymogi, o których mowa w ust. 1 pkt 6 albo ust. 2, prezes sądu okręgowego niezwłocznie proponuje nawiązanie stosunku pracy poprzez mianowanie go kuratorem zawodowym.”;

4) w art. 7 po pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) starszy kurator specjalista.”;

5) w art. 8:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Stopnie służbowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3, nadaje prezes sądu okręgowego:

1) na wniosek kuratora okręgowego;

2) na wniosek prezesa sądu rejonowego, kierownika zespołu lub zainteresowanego kuratora zawodowego, po zasięgnięciu opinii kuratora okręgowego;

3) z urzędu, po zasięgnięciu opinii kuratora okręgowego.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Stopień służbowy, o którym mowa w art. 7 pkt 4, nadaje Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa sądu okręgowego lub kuratora okręgowego albo z urzędu.”;

6) w art. 13 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Minister Sprawiedliwości ogłasza do 30 września, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości, dane obejmujące średnie obciążenia pracą kuratora zawodowego dla dorosłych oraz kuratora zawodowego rodzinnego według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego.”;

7) w art. 14:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wynagrodzenie zasadnicze kuratorów zawodowych na równorzędnych stopniach służbowych jest równe i stanowi odpowiednio do rangi stopnia służbowego wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość określa ustawa budżetowa.”,

b) uchyla się ust. 1a,

c) ust. 1b otrzymuje brzmienie:

„1b. Kwota bazowa, o której mowa w ust. 1, jest waloryzowana corocznie średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalany na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej.”,

d) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Kuratorowi okręgowemu, zastępcy kuratora okręgowego, kierownikowi zespołu kuratorskiej służby sądowej, kuratorowi, o którym mowa w art. 36b ust. 1 oraz kuratorowi, o którym mowa w art. 38 ust. 2, rzecznikowi dyscyplinarnemu i zastępcy rzecznika dyscyplinarnego przysługuje dodatek funkcyjny, stanowiący procent kwoty bazowej, o której mowa w ust. 1.”,

e) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Kuratorowi zawodowemu pełniącemu obowiązki kierownika ośrodka kuratorskiego przysługuje dodatek funkcyjny w wysokości 110% kwoty bazowej, natomiast kuratorowi zawodowemu prowadzącemu zajęcia w ośrodku kuratorskim w wysokości 80% kwoty bazowej.”,

f) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Kuratorowi zawodowemu, z wyjątkiem kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego, kuratora, o którym mowa w art. 36b ust. 1, oraz kuratora, o którym mowa w art. 38 ust. 2, może być przyznany na czas określony dodatek specjalny z tytułu okresowego zwiększenia obowiązków służbowych, w szczególności za zastępowanie osoby długotrwale nieobecnej w pracy lub wykonywanie innych czynności poza zwykłym zakresem obowiązków, do wysokości 40% wynagrodzenia zasadniczego, w ramach posiadanych środków określonych na wynagrodzenia osobowe kuratorów zawodowych.”,

g) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Kuratorowi zawodowemu, z wyjątkiem kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego oraz kuratorów, o których mowa w art. 31 ust. 1, art. 31a ust. 1, art. 36b ust. 1 i art. 38 ust. 2, przysługuje dodatek za pracę terenową, w wysokości 50% kwoty bazowej, o której mowa w ust. 1, z tym że kierownikowi zespołu kuratorskiej służby sądowej dodatek taki przysługuje w wysokości 25% kwoty bazowej, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób – 17,5% kwoty bazowej. W okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków służbowych, o którym mowa w art. 23 ust. 1 albo art. 24 ust. 1, dodatek ten nie przysługuje.”,

e) dodaje się ust. 5a w brzmieniu:

„5a. Kuratorowi zawodowemu, w przypadkach wymagających ponadprzeciętnego używania samochodu prywatnego do celów służbowych, niezależnie od dodatku terenowego, na uzasadniony wniosek kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, przekazany za pośrednictwem kuratora okręgowego, w ramach dostępnych środków finansowych w planie finansowym sądu, na podstawie umowy o używanie samochodu prywatnego do celów służbowych, może być przyznany przez prezesa sądu okręgowego ryczałt na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów służbowych.”;

8) w art. 17 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. W przypadku udzielenia kuratorowi zawodowemu urlopu dla poratowania zdrowia, prezes sądu okręgowego informuje Ministra Sprawiedliwości o terminie jego rozpoczęcia i zakończenia.”;

9) po art. 17 dodaje się art. 17a w brzmieniu:

„Art. 17a. Pracodawca zapewnia kuratorowi zawodowemu, na jego wniosek lub za jego zgodą, pomoc psychologiczną. Kuratorowi społecznemu taką pomoc zapewnia sąd rejonowy, w którym pełni on swoją funkcję.”;

10) w art. 23 w ust. 2 określenie: „Kodeksu postępowania karnego” zastępuje się określeniem: „ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534), zwanej dalej „Kodeksem postępowania karnego””;

11) w art. 24 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zawieszenie w pełnieniu obowiązków służbowych ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, chyba że prezes sądu okręgowego uchylił je wcześniej.”;

12) uchyla się art. 25;

13) art. 26 otrzymuje brzmienie:

„Art. 26. 1. Stosunek pracy z kuratorem zawodowym wygasa w razie prawomocnego ukarania karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 52 ust. 3 pkt 5, albo w wypadkach określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320), zwanej dalej „Kodeksem pracy”.

2. Stosunek pracy z kuratorem zawodowym wygasa również z dniem utraty przez niego obywatelstwa polskiego albo nabycia przez niego obywatelstwa innego państwa.”;

14) w art. 27 w ust. 1:

a) pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

- „1) otrzymania negatywnej oceny pracy, potwierdzonej ponowną taką oceną, która nie może być dokonana przed upływem roku i po upływie 2 lat od sporządzenia poprzedniej oceny;
 - 2) zniesienia sądu lub jego reorganizacji, jeżeli nie jest możliwe przeniesienie kuratora do innego sądu rejonowego w tym samym okręgu;”
 - b) po pkt 4 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 5 w brzmieniu:
 - „5) odmowy poddania się badaniu przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.”;
- 15) w art. 28:
- a) w ust. 1 wyraz „likwidowanym” zastępuje się wyrazem „zniesionym”;
 - b) w ust. 3 wyrazy „o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu” zastępuje się wyrazami „o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy”;
- 16) art. 30 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
- „1. Od decyzji w sprawach wypowiedzenia lub rozwiązania stosunku pracy z kuratorem zawodowym, przeniesienia na inne stanowisko bądź zawieszenia w pełnieniu obowiązków, kurator może, w terminie 7 dni od dnia jej otrzymania, wnieść odwołanie do Ministra Sprawiedliwości.”;
- 17) art. 31 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 31. 1. Minister Sprawiedliwości może delegować kuratora zawodowego, za jego zgodą, do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości na czas określony, nie dłuższy niż 2 lata, albo na czas nieokreślony.
2. Kuratorzy zawodowi delegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości wykonują czynności związane z nadzorem nad pracą kuratorów sądowych.
3. Kuratorowi, o którym mowa w ust. 1, mogą być powierzone obowiązki na stanowiskach urzędniczych, z wyłączeniem stanowisk dyrektora generalnego, dyrektora departamentu lub biura. W razie powierzenia kuratorowi delegowanemu obowiązków na stanowisku pracy należącym do służby cywilnej, stanowisko to uważa się za obsadzone.
4. Kurator, o którym mowa w ust. 1, z dniem rozpoczęcia delegowania traci funkcję kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego, kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, kierownika ośrodka kuratorskiego, delegata do Krajowej Rady Kuratorów, rzecznika dyscyplinarnego oraz zastępcy rzecznika dyscyplinarnego i nie może być powołany do sprawowania tych funkcji w czasie delegowania.
- ”

5. Kurator, o którym mowa w ust. 1, w czasie delegowania nie może wykonywać zadań, o których mowa w art. 1.

6. Kurator, o którym mowa w ust. 1, ma prawo do wynagrodzenia zasadniczego odpowiedniego do rangi stopnia służbowego oraz dodatku za wieloletnią pracę.

7. Kuratorowi, o którym mowa w ust. 1, ze względu na charakter pracy i zakres wykonywanych zadań, przyznawany jest przez Ministra Sprawiedliwości dodatek zadaniowy w wysokości 40% wynagrodzenia zasadniczego.

8. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dodatek zadaniowy może przekraczać wysokość, o której mowa w ust. 7.

9. Minister Sprawiedliwości może kierować kuratora, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, za jego zgodą, do udziału w różnych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych w zakresie problematyki dotyczącej powierzonych mu obowiązków.

10. Koszty podnoszenia kwalifikacji zawodowych, o których mowa w ust. 8, są pokrywane z części budżetowej „Sprawiedliwość”, której dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

11. Kurator, o którym mowa w ust. 1, może być odwołany z delegowania lub z niego ustąpić w każdym czasie.”;

18) po art. 31 dodaje się art. 31a i 31b w brzmieniu:

„Art. 31a. 1. Minister Sprawiedliwości może delegować kuratora zawodowego, za jego zgodą, do pełnienia czynności administracyjnych w Szkole Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości, zwanej dalej „Uczelnią”.

2. Do kuratora zawodowego, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 31 ust. 1, 3-8 i 11.

Art. 31b. 1. Prezes sądu okręgowego, na wniosek kuratora okręgowego lub z urzędu, po zasięgnięciu opinii kuratora okręgowego, może delegować kuratora, za jego zgodą, do wykonywania zadań kuratora zawodowego w innym sądzie rejonowym na obszarze danego okręgu, na czas określony.

2. Jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości delegowanie kuratora do wykonywania zadań kuratora zawodowego w innym sądzie rejonowym może nastąpić nawet bez jego zgody, na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy. Delegowanie kuratora bez jego zgody może być powtórzone nie wcześniej niż po upływie 3 lat.

3. Niedopuszczalne jest delegowanie kuratora bez jego zgody do sądu rejonowego mającego siedzibę w innej miejscowości, kobiety w ciąży lub osoby sprawującej opiekę

nad dzieckiem w wieku do 14 lat, a także w wypadkach, gdy stoją temu na przeszkodzie ważne względy osobiste lub rodzinne kuratora.

4. Kurator, o którym mowa ust. 1, może być odwołany z delegowania w każdym czasie.”;

19) w art. 32:

- a) uchyla się ust. 1,
- b) w ust. 2 skreśla się wyraz „także”;

20) w art. 33 w ust. 1 wyraz „likwidacji” zastępuje się wyrazem „zniesienia” ;

21) w art. 34:

a) ust. 1-3 otrzymują brzmienie:

„1. Jeżeli jest to konieczne ze względu na szczególne potrzeby sądu kuratora można przenieść do innego zespołu kuratorskiego albo sądu rejonowego położonego w tej albo innej miejscowości w tym samym okręgu sądowym, zachowując dotychczasowe wynagrodzenie. Kuratorowi przeniesionemu do pracy w sądzie położonym w innej miejscowości przysługuje zwrot uzasadnionych kosztów przeniesienia.

2. Na wniosek kuratora można przenieść go do innego zespołu kuratorskiego albo sądu rejonowego położonego w tej albo innej miejscowości w tym samym okręgu sądowym.

3. Przeniesienia, o którym mowa w ust. 1 i 2, dokonuje prezes sądu okręgowego, w którym kurator jest zatrudniony w porozumieniu z prezesem sądu rejonowego, do którego kurator ma być przeniesiony.”,

b) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Na wniosek kuratora Minister Sprawiedliwości może przenieść go do sądu rejonowego w innym okręgu sądowym, w tej albo innej apelacji.”,

c) po ust. 4 dodaje się ust. 4a w brzmieniu:

„4a. Przeniesienie, o którym mowa w ust. 1, 2 i 3a nie powoduje rozwiązania stosunku pracy.”,

d) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Od decyzji prezesa sądu okręgowego w sprawie przeniesienia przysługuje odwołanie do Ministra Sprawiedliwości w terminie 7 dni od dnia jej otrzymania.”;

22) po art. 34 dodaje się art. 34a w brzmieniu:

„Art. 34a. 1. Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeby wynikające z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach, przydziela nowe stanowiska kuratorskie poszczególnym sądom rejonowym.

2. W razie zwolnienia stanowiska kuratora zawodowego, prezes sądu okręgowego, w którego okręgu stanowisko zostało zwolnione, w terminie 7 dni od dnia zwolnienia stanowiska zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości na podstawie kryteriów, o których mowa w ust. 1, przydziela stanowisko danemu albo innemu sądowi rejonowemu, przekształca je albo je znosi.

3. Prezes sądu okręgowego po uzyskaniu informacji o przydzieleniu nowego stanowiska organizuje w drodze konkursu nabór na stanowisko kuratora zawodowego albo aplikanta kuratorskiego.

4. Konkurs na stanowisko kuratora zawodowego polega na przeprowadzeniu rozmowy kwalifikacyjnej, która ma na celu wyłonienie najlepszego kandydata. Przepisy art. 72 ust. 3-5 stosuje się odpowiednio.”;

23) art. 35 otrzymuje brzmienie:

„Art. 35. 1. Kuratorską służbę sądową na obszarze właściwości sądu okręgowego stanowią kuratorzy sądowi, którzy wykonują czynności służbowe na obszarze właściwości sądu rejonowego oraz kurator okręgowy, jego zastępca albo zastępcy i kuratorzy, o których mowa w art. 36b ust. 1 i art. 38 ust. 2, którzy wykonują czynności służbowe na obszarze właściwości sądu okręgowego.

2. Nadzór nad działalnością kuratorów sądowych wykonuje kurator okręgowy, z zastrzeżeniem określonych w ustawie uprawnień sądu, prezesa sądu lub Ministra Sprawiedliwości.”;

24) po art. 35 dodaje się art. 35a-35d w brzmieniu:

„Art. 35a. 1. Prezes sądu okręgowego wykonuje wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratora okręgowego, w szczególności poprzez:

- 1) sporządzenie rocznego planu nadzorczego;
- 2) sporządzenie sprawozdania z realizacji rocznego planu nadzorczego;
- 3) kontrolowanie równomierności obciążenia pracą kuratorów sądowych w okręgu;
- 4) kontrolowanie sprawności i prawidłowości podejmowanych przez kuratora okręgowego czynności nadzorczych;
- 5) wydawanie zarządzeń nadzorczych.

2. Prezes sądu rejonowego informuje prezesa sądu okręgowego o nieprawidłowościach w działalności zespołu kuratorskiej służby sądowej w kierowanym przez siebie sądzie.

3. Wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością prezesów sądów okręgowych w zakresie działalności kuratorów sądowych na obszarze apelacji wykonuje prezes sądu apelacyjnego.

4. Prezes sądu apelacyjnego w ramach nadzoru, o którym mowa w ust. 3:

- 1) ustala kierunki wewnętrznego nadzoru administracyjnego wykonywanego przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji;
- 2) koordynuje czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego wykonywanego przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji;
- 3) zatwierdza i przesyła Ministrowi Sprawiedliwości przedłożone mu przez prezesa sądu okręgowego sprawozdanie z realizacji rocznego planu nadzorczego;
- 4) kontroluje wykonywanie obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji;
- 5) wydaje zarządzenia nadzorcze.

5. Czynnościami z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego są ponadto:

- 1) wizytacja, obejmująca pełną działalność kuratora okręgowego lub zespołu kuratorskiej służby sądowej;
- 2) lustracja, obejmująca wybrane zagadnienia z działalności kuratora okręgowego lub zespołu kuratorskiej służby sądowej.

6. Wizytację lub lustrację przeprowadza się zgodnie z rocznym planem nadzorczym albo doraźnie.

7. Doraźną wizytację lub lustrację zarządza prezes sądu okręgowego albo prezes sądu apelacyjnego stosownie do potrzeb, w szczególności przy uwzględnieniu wyników sprawowanego nadzoru administracyjnego.

8. Wizytację lub lustrację, obejmującą działalność zespołu kuratorskiej służby sądowej, przeprowadza kurator okręgowy lub zastępca kuratora okręgowego.

9. Wizytację lub lustrację, obejmującą działalność kuratora okręgowego lub jego zastępcy, przeprowadza sędzia wizytator wyznaczony przez prezesa sądu okręgowego albo prezesa sądu apelacyjnego.

10. Wizytacji lub lustracji nie może przeprowadzać osoba będąca małżonkiem, krewnym albo powinowatym osoby, której działalność jest kontrolowana lub pozostająca z nią w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności kontrolującego.

Art. 35b. 1. Zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratorów sądowych obejmuje analizę i ocenę prawidłowości oraz skuteczności wykonywania przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych wewnętrznego nadzoru administracyjnego.

2. Minister Sprawiedliwości sprawuje zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratorów sądowych, w ramach którego w szczególności:

- 1) ustala ogólne kierunki wewnętrznego nadzoru administracyjnego wykonywanego przez prezesów sądów apelacyjnych, w tym również w oparciu o wyniki analiz, o których mowa w pkt 3;
- 2) kontroluje wykonywanie obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych, w szczególności poprzez analizę sprawozdań, o których mowa w art. 35a ust. 1 pkt 2;
- 3) analizuje informacje statystyczne dotyczące działalności kuratorów sądowych;
- 4) organizuje narady nadzorcze dla kuratorów okręgowych;
- 5) wydaje zarządzenia nadzorcze.

3. W przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności kuratorów sądowych w danym okręgu lub niewykonania zarządzeń, o których mowa w ust. 2 pkt 5, Minister Sprawiedliwości może zarządzić:

- 1) przeprowadzenie lustracji działalności nadzorczej prezesa sądu okręgowego;
- 2) przeprowadzenie lustracji działalności kuratora okręgowego lub zespołu kuratorskiej służby sądowej.

4. Zarządzając przeprowadzenie czynności, o których mowa w ust. 3, Minister Sprawiedliwości wyznacza prezesowi sądu apelacyjnego zakres i termin ich przeprowadzenia.

Art. 35c. Osoby, o których mowa w art. 35a ust. 1-3, 8 i 9, mają prawo wglądu w dokumentację dotyczącą wykonywania obowiązków służbowych przez kuratorów sądowych, mogą żądać wyjaśnień oraz wydawać zarządzenia nadzorcze.

Art. 35d. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb sprawowania nadzoru administracyjnego nad działalnością kuratorów sądowych, a także sposób dokumentowania czynności nadzorczych, mając na uwadze zapewnienie

sprawności i skuteczności nadzoru oraz zapewnienie prawidłowego wykonywania czynności nadzorczych.”;

25) art. 36 otrzymuje brzmienie:

„Art. 36. 1. Kuratora okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród kuratorów zawodowych okręgu, w którym pełni on służbę albo spoza tego okręgu.

2. Kurator okręgowy jest powoływany na okres czterech lat, najwyżej na dwie kolejne kadencje, i nie może być powołany do pełnienia funkcji kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego albo kuratora, o którym mowa w art. 38 ust. 2, przed upływem sześciu lat od zakończenia pełnienia tej funkcji.

3. Kuratorem okręgowym może być ten, kto:

- 1) posiada co najmniej 10-letni staż pracy kuratorskiej;
- 2) posiada stopień starszego kuratora specjalisty albo kuratora specjalisty, a wyjątkowo – stopień starszego kuratora zawodowego;
- 3) wyróżnia się umiejętnościami w zakresie zarządzania i kierowania.

4. Minister Sprawiedliwości odwołuje kuratora okręgowego, jeśli ten zrzekł się funkcji albo nie wypełnia obowiązków nałożonych przez ustawę.

5. Minister Sprawiedliwości może zawiesić kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków służbowych, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie niewypełniania przez niego obowiązków nałożonych przez ustawę. Przepis art. 24 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

6. Minister Sprawiedliwości przed powołaniem, odwołaniem albo zawieszeniem kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków służbowych może zasięgnąć opinii okręgowego zgromadzenia kuratorów.

7. W razie zawieszenia kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków służbowych prezes sądu okręgowego zarządza przeprowadzenie wobec kuratora okręgowego czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego, o których mowa w art. 35a ust. 5 pkt 1 albo pkt 2.

8. Kurator okręgowy nie może pełnić funkcji kierownika ośrodka kuratorskiego oraz prowadzić w nim zajęć.

9. Kuratorowi okręgowemu po upływie kadencji albo po odwołaniu z pełnionej funkcji przysługuje prawo powrotu do pracy w zespole kuratorskiej służby sądowej, w którym pracował bezpośrednio przed powołaniem na stanowisko kuratora okręgowego.”;

26) po art. 36 dodaje się art. 36a i 36b w brzmieniu:

„Art. 36a. 1. Minister Sprawiedliwości może powołać zastępcę kuratora okręgowego, a jeżeli uzna to za konieczne – dwóch zastępców kuratora okręgowego.

2. Do zastępcy kuratora okręgowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 36 ust. 1-4, 8 i 9 oraz art. 37 ust. 1 i 1a.

Art. 36b. 1. W przypadku braku kuratora okręgowego albo w sytuacji, o której mowa w art. 36 ust. 7, przy jednoczesnym braku zastępcy kuratora okręgowego, prezes sądu okręgowego deleguje do sądu okręgowego kuratora zawodowego wskazanego przez siebie spośród kuratorów zawodowych z sądów rejonowych tego okręgu sądowego, w celu pełnienia obowiązków kuratora okręgowego.

2. Kurator, o którym mowa w ust. 1, delegowany jest do czasu powołania kuratora okręgowego albo ustania zawieszenia w wypadku, o którym mowa w art. 36 ust. 7, na czas określony, nie dłuższy niż 6 miesięcy. Jego odwołanie z delegowania może nastąpić w każdym czasie. Przepisy art. 35a ust. 9, art. 36 ust. 3 i 8 oraz art. 37 ust. 1-3 stosuje się odpowiednio.”;

27) w art. 37:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie;

„1. Kurator okręgowy odpowiada przed prezesem sądu okręgowego za funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej w okręgu i reprezentuje kuratorów sądowych wobec organów sądu.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Kurator okręgowy ma obowiązek dbać o równomierne obciążenie pracą kuratorów w ramach poszczególnych zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu.”,

c) w ust. 2:

- po pkt 13 dodaje się pkt 13a w brzmieniu:

„13a) wskazanie pierwszego i drugiego zastępcy, w przypadku gdy Minister Sprawiedliwości powoła dwóch zastępców kuratora okręgowego;”,

- po pkt 15 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 16 w brzmieniu:

„16) sporządzenie oraz przedłożenie prezesowi sądu okręgowego sprawozdania z przeprowadzonych w danym roku wizytacji lub lustracji, o których mowa w art. 35a ust. 8.”,

d) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Skargi i wnioski dotyczące działalności kuratora okręgowego rozpoznaje prezes sądu okręgowego.”;

28) w art. 38:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Czynności z zakresu obsługi biurowej kuratora okręgowego i jego zastępcy albo zastępców wykonuje sekretariat kuratora okręgowego.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Nadzór nad pracą sekretariatu, o którym mowa w ust. 1, sprawuje kurator okręgowy.”,

c) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Kurator, o którym mowa w ust. 2, delegowany jest na czas określony. Jego odwołanie z delegowania może nastąpić w każdym czasie. Przepisy art. 35a ust. 9 oraz art. 36 ust. 3 i 8 stosuje się odpowiednio.”;

29) w art. 39 dodaje się ust. 3 i 4 w brzmieniu:

„3. Siedzibą zespołu jest miejscowość, w której siedzibę ma sąd rejonowy.

4. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, za zgodą Ministra Sprawiedliwości, dopuszcza się wskazanie innej miejscowości niż miejscowość, w której siedzibę ma sąd rejonowy, jako siedziby zespołu.”;

30) w art. 40:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Prezes sądu okręgowego powołuje do pełnienia funkcji kierownika zespołu osobę wyróżniającą się zdolnościami organizacyjnymi, która ponadto posiada:

- 1) co najmniej 5-letni staż pracy kuratorskiej;
- 2) stopień starszego kuratora specjalisty albo kuratora specjalisty, a w wyjątkowym wypadku stopień starszego kuratora zawodowego.”,

b) dodaje się ust. 3 i 4 w brzmieniu:

„3. Kadencja kierownika zespołu trwa 4 lata.

4. Kierownik zespołu może być powołany na kolejne kadencje.”;

31) po art. 40 dodaje się art. 40a w brzmieniu:

„Art. 40a. Kierownika zespołu, w razie jego nieobecności, zastępuje wyznaczony przez niego kurator zawodowy, o czym kierownik zespołu informuje prezesa sądu rejonowego oraz kuratora okręgowego.”;

32) w art. 41:

- a) w ust. 1:
 - po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:
„1a) dbałość o równomierne obciążenie pracą kuratorów zespołu;”,
 - pkt 13 otrzymuje brzmienie:
„13) nadzorowanie pracy sekretariatu zespołu;”,
 - b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Kierownik zespołu wykonuje obowiązki kuratora w wymiarze nie mniejszym niż 50 % przeciętnego obciążenia przypadającego na członka zespołu, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób nie mniejszym niż 35% tego obciążenia.”;
- 33) w art. 42:
- a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:
 - „1. W każdym zespole kuratorskiej służby sądowej tworzy się sekretariat.
 - 2. Sekretariat zespołu tworzy się spośród urzędników lub pracowników sądowych, a przy jego liczbowej obsadzie uwzględnienia się potrzeby zespołu.”,
 - b) uchyla się ust. 3;
- 34) w art. 46 w ust. 1:
- a) w pkt 1 wyraz „uchwalanie” zastępuje się wyrazem „uchwalenie”,
 - b) w pkt 3 po wyrazie „opiniowanie” dodaje się wyraz „projektów”,
 - c) po pkt 9 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 10 w brzmieniu:
„10) wskazywanie przedstawiciela, o którym mowa w art. 79 ust. 1.”;
- 35) w art. 47:
- a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. W okręgach sądowych, w których powołano dwóch zastępców kuratora okręgowego, pod nieobecność kuratora okręgowego okręgowemu zgromadzeniu kuratorów przewodniczy pierwszy zastępca kuratora okręgowego, a w razie jego nieobecności – drugi zastępca kuratora okręgowego.”,
 - b) dodaje się ust. 4 w brzmieniu:
„4. W razie nieobecności kuratora okręgowego i zastępcy albo zastępców kuratora okręgowego okręgowemu zgromadzeniu kuratorów przewodniczy kurator zawodowy najstarszy służbą spośród obecnych.”;
- 36) w art. 50 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Posiedzenie okręgowego zgromadzenia kuratorów może zwołać również prezes sądu okręgowego.”;

37) art. 51 otrzymuje brzmienie:

„Art. 51.1. Do zadań okręgowego zgromadzenia kuratorów należy:

- 1) wybór członków sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji;
- 2) zgłaszanie kandydata na członka komisji konkursowej, o której mowa w art. 72 ust. 4;
- 3) wysłuchanie informacji kuratora okręgowego o działalności kuratorskiej służby sądowej i wyrażenie opinii w tym zakresie;
- 4) wyrażenie opinii w sprawach osobowych kuratorów zawodowych, przedstawionych przez kuratora okręgowego i Ministra Sprawiedliwości;
- 5) występowanie do Ministra Sprawiedliwości o podjęcie niezbędnych działań dotyczących funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej.

2. Możliwość kandydowania na funkcję, o której mowa w ust. 1 pkt 1, pozbawieni są członkowie okręgowego zgromadzenia kuratorów, przeciwko którym toczy się postępowanie dyscyplinarne – do czasu zakończenia tego postępowania, a kuratorzy, o których mowa w art. 31 ust. 1, art. 36b ust. 1 i art. 38 ust. 2 – w okresie delegowania.”;

38) tytuł rozdziału 5 otrzymuje brzmienie:

„Odpowiedzialność dyscyplinarna kuratorów zawodowych”;

39) w art. 52:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Kurator zawodowy ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną za naruszenie obowiązków kuratora lub nieprzestrzeganie zasad etyki zawodowej.”;

b) uchyla się ust. 2,

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie;
- 2) nagana;
- 3) nagana z pozbawieniem możliwości uzyskania wyższego stopnia służbowego przez okres 2 lat;
- 4) odwołanie z pełnionej funkcji;

5) wydalenie ze służby kuratorskiej.”,

d) dodaje się ust. 4-7 w brzmieniu:

„4. Kara upomnienia i kara nagany oznaczają wytknięcie ukaranemu niewłaściwego postępowania.

5. Kara nagany z pozbawieniem możliwości uzyskania wyższego stopnia służbowego przez okres 2 lat oznacza wytknięcie ukaranemu niewłaściwego postępowania i brak możliwości awansu służbowego przez okres 2 lat.

6. Kara odwołania z pełnionej funkcji oznacza odwołanie z dotychczas pełnionej funkcji.

7. Kara wydalenia ze służby kuratorskiej oznacza zwolnienie ze służby kuratorskiej, a jej wymierzenie pociąga za sobą utratę możliwości ponownego ubiegania się o przyjęcie do służby kuratorskiej przez okres 10 lat.”;

40) po art. 52 dodaje się art. 52a-52g w brzmieniu:

„Art. 52a. Naruszenie obowiązków kuratora stanowi czyn kuratora zawodowego polegający na zawinionym przekroczeniu uprawnień lub niewykonaniu obowiązków wynikających z przepisów prawa.

2. Naruszeniem obowiązków kuratora jest w szczególności:

- 1) niedopełnienie obowiązku wynikającego z przepisów prawa lub ze złożonego ślubowania;
- 2) wykonanie obowiązku służbowego w sposób nieprawidłowy;
- 3) przekroczenie uprawnień określonych w przepisach prawa;
- 4) nadużycie zajmowanego stanowiska dla osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej;
- 5) stawienie się do służby w stanie nietrzeźwości albo po spożyciu alkoholu lub po użyciu podobnie działającego środka, pełnienie jej w takim stanie, a także spożywanie alkoholu lub używanie podobnie działającego środka w czasie służby;
- 6) ujawnienie informacji pozostającej w związku z wykonywaniem czynności służbowych, jeżeli spowodowało to lub mogło spowodować szkodę.

3. Czyn stanowiący przewinienie dyscyplinarne, wypełniający jednocześnie znamiona przestępstwa lub wykroczenia albo przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej niezależnie od odpowiedzialności karnej.

4. W przypadku czynu stanowiącego przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi prezes sądu okręgowego może przeprowadzić z kuratorem zawodowym udokumentowaną w formie notatki rozmowę dyscyplinującą. Z upoważnienia prezesa sądu okręgowego rozmowę dyscyplinującą przeprowadza kurator okręgowy.

5. Rozmowę dyscyplinującą, o której mowa w ust. 4, można przeprowadzić w terminie do 30 dni od dnia powzięcia wiadomości o możliwości popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Rozmowa ta polega na wytknięciu kuratorowi zawodowemu niewłaściwego postępowania oraz uprzedzeniu go o możliwości wszczęcia postępowania dyscyplinarnego i wymierzenia kary dyscyplinarnej w przypadku ponownego popełnienia czynu, za który kurator ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną.

6. Powzięciem wiadomości o możliwości popełnienia przewinienia dyscyplinarnego jest uzyskanie takiej informacji w dowolnej formie przez prezesa sądu okręgowego, prezesa sądu rejonowego, kuratora okręgowego lub kierownika zespołu.

7. Prezes sądu rejonowego, kurator okręgowy i kierownik zespołu informują prezesa sądu okręgowego o możliwości popełnienia przez kuratora zawodowego przewinienia dyscyplinarnego, w terminie 7 dni od powzięcia takiej wiadomości. Kierownik zespołu przekazuje tę informację za pośrednictwem kuratora okręgowego.

8. Notatkę, o której mowa w ust. 4, włącza się do akt osobowych na okres 5 miesięcy.

9. W terminie 5 dni od dnia przeprowadzenia rozmowy dyscyplinującej kurator zawodowy może złożyć sprzeciw do prezesa sądu okręgowego. Złożenie sprzeciwu skutkuje wszczęciem postępowania wyjaśniającego, a zebrane dotychczas materiały stają się materiałami tego postępowania.

Art. 52b. Przewinienie dyscyplinarne jest zawinione wtedy, gdy kurator zawodowy:

- 1) ma zamiar jego popełnienia, to jest chce je popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi;
- 2) nie mając zamiaru jego popełnienia popełnia je jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość taką przewidywał albo mógł i powinien przewidzieć.

Art. 52c. 1. Kurator zawodowy odpowiada dyscyplinarnie, jeżeli popełnia przewinienie dyscyplinarne sam albo wspólnie i w porozumieniu z inną osobą, a także w przypadku gdy kieruje popełnieniem przez innego kuratora zawodowego przewinienia dyscyplinarnego albo poleca jego popełnienie.

2. Kurator zawodowy odpowiada dyscyplinarnie także wówczas, gdy chcąc, aby inny kurator popełnił przewinienie dyscyplinarne, nakłania go do tego.

3. Kurator zawodowy odpowiada dyscyplinarnie w przypadku, gdy chcąc, aby inny kurator popełnił przewinienie dyscyplinarne lub godząc się na to, swoim zachowaniem ułatwia jego popełnienie.

4. Każdy z kuratorów zawodowych, o których mowa w ust. 1-3, odpowiada w granicach swojej winy, niezależnie od odpowiedzialności pozostałych osób.

5. Kurator zawodowy odpowiada dyscyplinarnie za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego za granicą.

Art. 52d. 1. Kuratorowi zawodowemu wymierza się karę dyscyplinarną współmierną do popełnionego przewinienia dyscyplinarnego oraz stopnia zawinienia.

2. Przy wymierzaniu kary dyscyplinarnej uwzględnia się okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, jego skutki, w tym następstwa negatywne dla służby, rodzaj i stopień naruszenia ciężących na obwinionym obowiązków, pobudki działania, zachowanie obwinionego przed popełnieniem przewinienia dyscyplinarnego i po jego popełnieniu, dotychczasowy przebieg służby, opinię służbową, okres pozostawania w służbie, a także istotne w sprawie okoliczności, zarówno łagodzące, jak i obciążające.

3. Na zaostrzenie wymiaru kary mają wpływ następujące okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego:

- 1) działanie z motywacji zasługującej na szczególne potępienie, w stanie nietrzeźwości albo w stanie po spożyciu alkoholu lub użyciu podobnie działającego środka;
- 2) popełnienie przewinienia dyscyplinarnego przez kuratora zawodowego przed zatarciem wymierzonej mu kary dyscyplinarnej;
- 3) poważne skutki przewinienia dyscyplinarnego, zwłaszcza istotne zakłócenie realizacji zadań kuratorskiej służby sądowej lub naruszenia dobrego imienia kuratorskiej służby sądowej;
- 4) działanie w obecności innego kuratora, wspólnie z nim lub na jego szkodę.

4. Na złagodzenie wymiaru kary mają wpływ następujące okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego:

- 1) nieumyślność jego popełnienia;
- 2) podjęcie przez kuratora zawodowego starań o zmniejszenie jego skutków;
- 3) brak należytego doświadczenia zawodowego lub dostatecznych umiejętności zawodowych;

4) dobrowolne poinformowanie bezpośredniego przełożonego o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego przed wszczęciem postępowania sprawdzającego.

5. Okoliczności, o których mowa w ust. 1-3, uwzględnia się wyłącznie w stosunku do kuratora zawodowego, którego one dotyczą.

Art. 52e. Postępowanie dyscyplinarne obejmuje:

- 1) postępowanie wyjaśniające;
- 2) postępowanie przed sądami dyscyplinarnymi obu instancji;
- 3) postępowanie wykonawcze.

Art. 52f. 1. Podstawę wszelkich rozstrzygnięć w postępowaniu dyscyplinarnym stanowią prawdziwe ustalenia faktyczne.

2. Organy postępowania dyscyplinarnego kształtują swoje przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie, z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego.

3. Organy postępowania dyscyplinarnego rozstrzygają samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie są związani rozstrzygnięciem sądu lub innego organu. Prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są jednak wiążące.

Art. 52g. 1. Prezes sądu okręgowego, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie popełnienia przez kuratora zawodowego przewinienia dyscyplinarnego, zarządza przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego przez rzecznika dyscyplinarnego. Kuratora, co do którego wydano zarządzenie o wszczęciu postępowania wyjaśniającego, uważa się za obwinionego.

2. Nie przeprowadza się postępowania wyjaśniającego po upływie 90 dni od dnia powzięcia wiadomości o możliwości popełnienia przewinienia dyscyplinarnego.

3. Jeżeli z powodu nieobecności w pracy kurator nie ma możliwości złożenia wyjaśnień, bieg terminu, o którym mowa w ust. 2, nie rozpoczyna się, a rozpoczęty termin ulega zawieszeniu do dnia stawienia się kuratora w pracy.

4. Karalność przewinienia dyscyplinarnego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło 8 lat. Zawieszenie postępowania dyscyplinarnego wstrzymuje bieg tego terminu.

5. Jeżeli czyn zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie następuje wcześniej niż przedawnienie karne.

6. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) oznaczenie prezesa sądu okręgowego;

- 2) datę wydania zarządzenia;
- 3) podstawę prawną;
- 4) datę uzyskania informacji uzasadniających przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego;
- 5) określenie okoliczności stanowiących przedmiot postępowania wyjaśniającego;
- 6) podpis prezesa sądu okręgowego.

7. Celem postępowania wyjaśniającego jest w szczególności:

- 1) ustalenie czy czyn, którego popełnienie zarzucono kuratorowi, został popełniony i czy kurator jest jego sprawcą;
- 2) wyjaśnienie przyczyn i okoliczności popełnienia czynu, o którym mowa w pkt 1;
- 3) zebranie i utrwalenie dowodów w sprawie.

8. Postępowanie wyjaśniające należy ukończyć w terminie 30 dni od dnia wydania zarządzenia, o którym mowa w ust. 1. W szczególnych przypadkach, przede wszystkim ze względu na zawiły charakter sprawy, postępowanie wyjaśniające za zgodą prezesa sądu okręgowego może być przedłużone na czas oznaczony, nie dłuższy niż 6 miesięcy od wydania zarządzenia, o którym mowa w ust. 1.

9. Jeżeli w toku postępowania wyjaśniającego zostały ujawnione inne okoliczności wskazujące na możliwość popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny może poszerzyć zakres okoliczności stanowiących przedmiot postępowania wyjaśniającego, o którym mowa w ust. 6 pkt 5.

10. Rzecznik dyscyplinarny w toku postępowania wyjaśniającego może wezwać kuratora zawodowego do złożenia pisemnego oświadczenia dotyczącego przedmiotu tych czynności, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania. Rzecznik dyscyplinarny może również odebrać od kuratora zawodowego oświadczenie ustne. Niezłożenie oświadczenia przez kuratora zawodowego nie wstrzymuje dalszego biegu postępowania.

11. Jeżeli w toku postępowania wyjaśniającego zachodzą podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie do sądu dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny przedstawia kuratorowi zawodowemu zarzuty na piśmie oraz odbiera od niego wyjaśnienia, chyba że odebranie tych wyjaśnień nie jest możliwe. Obwiniony może w terminie 14 dni od dnia przedstawienia zarzutów na piśmie złożyć wnioski o przeprowadzenie dowodów.

12. Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, w zależności od jego wyników, rzecznik dyscyplinarny występuje do sądu dyscyplinarnego z wnioskiem o

ukaranie obwinionego albo wydaje postanowienie o odmowie skierowania takiego wniosku.

13. Wniosek o ukaranie powinien zawierać dokładne określenie czynu, który jest przedmiotem postępowania, wykaz dowodów uzasadniających wniosek oraz uzasadnienie.

14. Rzecznik dyscyplinarny, po złożeniu wniosku o ukaranie, może wystąpić do prezesa sądu okręgowego o zawieszenie kuratora zawodowego w pełnieniu obowiązków służbowych. Przepisy art. 24 ust. 2-3 stosuje się.

15. Odpis postanowienia o odmowie skierowania wniosku o ukaranie doręcza się prezesowi sądu okręgowego oraz kuratorowi okręgowemu.

16. Prezes sądu okręgowego, w terminie 30 dni od otrzymania odpisu postanowienia, o którym mowa w ust. 15, może złożyć sprzeciw. Wniesienie sprzeciwu jest równoznaczne z obowiązkiem wystąpienia przez rzecznika dyscyplinarnego do sądu dyscyplinarnego z wnioskiem o ukaranie, a wskazania prezesa sądu okręgowego co do dalszego toku postępowania są wiążące dla rzecznika dyscyplinarnego.”;

41) uchyla się art. 53;

42) w art. 54:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W sprawach dyscyplinarnych kuratorów zawodowych orzekają:

- 1) w pierwszej instancji – sąd dyscyplinarny w sądzie okręgowym, zwany dalej „sądem dyscyplinarnym pierwszej instancji”, w składzie 3-osobowym;
- 2) w drugiej instancji – sąd okręgowy w składzie 3 sędziów.”;

b) uchyla się ust. 2 i 3,

c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Do orzekania w sądzie dyscyplinarnym pierwszej instancji uprawnieni są wszyscy kuratorzy zawodowi, pełniący służbę w danym okręgu, z wyjątkiem kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego, kuratora, o którym mowa w art. 31 ust. 1, kuratora, o którym mowa w art. 36b ust. 1, kuratora, o którym mowa w art. 38 ust. 2, rzecznika dyscyplinarnego i zastępcy rzecznika dyscyplinarnego.”;

43) w art. 55:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Kurator zawodowy jest obowiązany wykonywać czynności związane z powierzonymi mu obowiązkami członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji.

Wykonywanie obowiązków członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji jest niezależne od wykonywania pozostałych obowiązków służbowych kuratora zawodowego.”,

b) uchyla się ust. 2 i 3,

c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Kadencja sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji trwa 6 lat.”,

d) dodaje się ust. 5-7 w brzmieniu:

„5. Kadencja członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji wygasa przed jej upływem w przypadku:

- 1) rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy;
- 2) ukarania kuratora zawodowego karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 52 ust. 3 pkt 2-5.

6. Prezes sądu okręgowego może odwołać członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przed upływem kadencji, jeżeli zostało przeciwko niemu wszczęte postępowanie dyscyplinarne lub postępowanie karne o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub o przestępstwo skarbowe.

7. Po upływie kadencji członkowie sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji pełnią swoje funkcje do zakończenia prowadzonego przez nich postępowania dyscyplinarnego, chyba że zachodzi potrzeba prowadzenia postępowania dyscyplinarnego od początku.”;

44) w art. 56 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Skład sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji wyznacza prezes sądu okręgowego w kolejności alfabetycznej, z listy członków odpowiedniego sądu.

2. Składowi przewodniczy najstarszy służbą kurator zawodowy.”;

45) art. 57 otrzymuje brzmienie:

„Art. 57. Członkowie sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji są niezawisli i podlegają tylko ustawom.”;

46) w art. 58:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Rzecznika dyscyplinarnego, zastępcę albo zastępców rzecznika dyscyplinarnego powołuje na 4-letnią kadencję prezes sądu okręgowego spośród kuratorów zawodowych, pełniących służbę w danym okręgu.”,

b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Jeżeli stanowisko rzecznika dyscyplinarnego nie jest obsadzone, jego zadania wykonuje sędzia wizytator, wskazany przez prezesa sądu okręgowego.”,

- c) uchyla się ust. 3,
- d) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Ilekroć w przepisach niniejszej ustawy jest mowa o rzeczniku dyscyplinarnym należy przez to rozumieć również zastępcę rzecznika dyscyplinarnego.”;

- 47) w art. 59 pkt 2 otrzymuje brzmienie

„2) składanie wniosków o ukaranie, jeżeli wyniki postępowania wyjaśniającego to uzasadniają;”;

- 48) po art. 59 dodaje się art. 59a w brzmieniu:

„Art. 59a. 1. Rzecznik dyscyplinarny podlega wyłączeniu od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym, jeżeli:

- 1) sprawa dotyczy go bezpośrednio;
- 2) jest małżonkiem, krewnym lub powinowatym obwinionego lub osoby przez niego pokrzywdzonej w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania karnego;
- 3) był świadkiem czynu;
- 4) między nim, a obwinionym lub osobą pokrzywdzoną przez obwinionego zachodzi stosunek osobisty mogący wywołać wątpliwości co do jego bezstronności.

2. Rzecznika dyscyplinarnego można wyłączyć od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym także z innych uzasadnionych przyczyn.

3. O okolicznościach uzasadniających wyłączenie od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym rzecznik dyscyplinarny zawiadamia niezwłocznie prezesa sądu okręgowego.

4. Wyłączenie rzecznika dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym może nastąpić również na wniosek obwinionego lub jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony.

5. Prezes sądu okręgowego wydaje niezwłocznie decyzję o wyłączeniu lub odmowie wyłączenia rzecznika dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym.

6. Do dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 5, rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności niecierpiące zwłoki.”;

- 49) w art. 60:

- a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W wypadku, gdy obwiniony, który nie ma obrońcy z wyboru, wnosi o ustanowienie obrońcy z urzędu, przewodniczący składu sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji może wyznaczyć obrońcę spośród adwokatów lub radców prawnych.”,

b) dodaje się ust. 3-5 w brzmieniu:

„3. O wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego przewodniczący składu sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji zwraca się do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych.

4. Właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych wyznacza adwokata lub radcę prawnego niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 2 tygodni od dnia otrzymania wniosku o wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego, zawiadamiając o tym przewodniczącego składu sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji. W zawiadomieniu właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych wskazuje imię i nazwisko wyznaczonego adwokata lub radcy prawnego oraz jego adres do doręczeń.

5. Jeżeli strona we wniosku wskazała adwokata lub radcę prawnego, właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych, w miarę możliwości i w porozumieniu ze wskazanym adwokatem lub radcą prawnym, wyznaczy adwokata lub radcę prawnego wskazanego przez stronę.”;

50) art. 61 otrzymuje brzmienie:

„Art. 61. 1. Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji rozpoznaje sprawę dyscyplinarną na rozprawie.

2. Doręczając stronom wezwania na rozprawę sąd dyscyplinarny pierwszej instancji wzywa strony do złożenia wniosków dowodowych w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania.

3. Wniosek dowodowy złożony po upływie terminu, o którym mowa w ust. 2, sąd dyscyplinarny pierwszej instancji może pozostawić bez rozpoznania, chyba że strona wykaże, że wniosek nie mógł zostać złożony w terminie z przyczyn od niej niezależnych.

4. Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji wzywa obwinionego do przedstawienia w terminie, o którym mowa w ust. 2, wyjaśnień na piśmie oraz wskazania obrońcy, jeżeli go ustanowił. Niezłożenie wyjaśnień w tym terminie nie wstrzymuje dalszego postępowania.”;

51) po art. 61 dodaje się art. 61a-61f w brzmieniu:

„Art. 61a. 1. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie lub posiedzeniu zawiadomionego obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

2. Jeżeli nie można rozpoznać sprawy z powodu usprawiedliwionej nieobecności obwinionego, a nie ma on obrońcy, sąd dyscyplinarny pierwszej instancji wyznacza mu obrońcę z urzędu, określając termin dla obrońcy do zapoznania się z materiałami sprawy.

Art. 61b. 1. Postępowanie dyscyplinarne jest jawne.

2. Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji może wyłączyć jawność postępowania dyscyplinarnego ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny.

3. W razie wyłączenia jawności postępowania dyscyplinarnego orzeczenie ogłaszane jest publicznie.

Art. 61c. Strony postępowania dyscyplinarnego, prezes sądu okręgowego oraz Minister Sprawiedliwości mogą zasięgać informacji o przebiegu oraz wyniku postępowania dyscyplinarnego, a także przeglądać akta sprawy i otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych akt.

Art. 61d. Jeżeli w toku rozprawy ujawni się inne przewinienie, oprócz objętego wnioskiem o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, sąd może wydać co do tego przewinienia wyrok tylko za zgodą rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy; w razie braku zgody rzecznik dyscyplinarny prowadzi w tym zakresie odrębne postępowanie dyscyplinarne.

Art. 61e. Po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego przeciwko kuratorowi zawodowemu, sąd lub prokurator przesyła akta sprawy właściwemu rzecznikowi dyscyplinarnemu. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie było wszczęte, rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności dyscyplinarne, choćby w postępowaniu karnym został wydany wyrok uniewinniający.

Art. 61f. 1. W razie rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy kuratora zawodowego wszczęte postępowanie może zostać umorzone.

2. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego może nastąpić na wniosek rzecznika dyscyplinarnego w ciągu 5 lat od umorzenia postępowania.”;

52) w art. 62 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Orzeczenie wraz z uzasadnieniem doręcza się stronom, prezesowi sądu okręgowego, Ministrowi Sprawiedliwości, a w przypadku, o którym mowa w art. 64 ust.

3, także prezesowi sądu rejonowego, nie później niż w ciągu 7 dni od dnia jego ogłoszenia.”;

53) w art. 63:

a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Od wydanego w pierwszej instancji wyroku sądu dyscyplinarnego oraz postanowienia i zarządzenia, zamykających drogę do wydania wyroku, przysługuje stronom odwołanie.

2. Odwołanie wnosi się do sądu okręgowego, właściwego miejscowo dla obszaru, w którym obwiniony pełni służbę, za pośrednictwem sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji. Termin do wniesienia odwołania wynosi 30 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od dnia doręczenia orzeczenia lub zarządzenia.”,

b) dodaje się ust. 3-7 w brzmieniu:

„3. Odwołanie powinno być rozpoznane w terminie 3 miesięcy od dnia wpłynięcia do sądu okręgowego.

4. Sąd okręgowy rozpoznaje sprawę dyscyplinarną na rozprawie na podstawie dowodów znajdujących się w aktach sprawy, chyba że uzna, iż niezbędne dla prawidłowego rozpoznania sprawy jest bezpośrednio przeprowadzenie dowodów z wyjaśnień obwinionego, zeznań świadków, opinii biegłych lub innych istotnych dowodów.

5. Orzeczenie wraz z uzasadnieniem, wydane przez sąd okręgowy, doręcza się stronom, prezesowi sądu okręgowego, Ministrowi Sprawiedliwości, a w przypadku, o którym mowa w art. 64 ust. 3, także prezesowi sądu rejonowego.

6. W postępowaniu przed sądem okręgowym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem dyscyplinarnym pierwszej instancji.

7. Od orzeczenia sądu okręgowego przysługuje kasacja.”;

54) w art. 64 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 i 3 w brzmieniu:

„2. Przewodniczący składu sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przesyła odpis prawomocnego wyroku sądu dyscyplinarnego prezesowi sądu, w którym kurator zawodowy pełni służbę.

3. Wykonanie wyroku co do kar wymienionych w art. 52 ust. 3 pkt 3-5 należy odpowiednio do prezesa sądu okręgowego albo prezesa sądu rejonowego.”;

55) uchyla się art. 65;

56) art. 66 i 67 otrzymują brzmienie:

„Art. 66. W sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego i ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 i 1517 oraz z 2021 r. poz. 1023).

Art. 67. Odpis prawomocnego wyroku skazującego na karę dyscyplinarną dołącza się do akt osobowych kuratora zawodowego.”;

57) uchyla się art. 68;

58) w art. 70:

a) w ust. 1 pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie

„1) odpisu orzeczenia sądu dyscyplinarnego o ukaraniu karą porządkową upomnienia – po roku od jej uprawomocnienia;

2) odpisu orzeczenia sądu dyscyplinarnego o ukaraniu karą przewidzianą w art. 52 ust. 3 pkt 2-4 – po upływie 2 lat, a karą przewidzianą w art. 52 ust. 3 pkt 5 – po upływie 5 lat, od jej uprawomocnienia.”;

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach prezes sądu okręgowego, na wniosek ukaranego, może zarządzić usunięcie orzeczeń po upływie połowy odpowiednich terminów określonych w ust. 1.”;

59) w art. 72 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2-8 w brzmieniu:

„2. Prezes sądu okręgowego organizuje w drodze konkursu nabór na aplikację kuratorską, wyznaczając limit przyjęć na tę aplikację.

3. Prezes sądu okręgowego informuje o konkursie przez umieszczenie ogłoszenia w miejscu powszechnie dostępnym w siedzibie sądu, w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej sądu oraz może poinformować o konkursie w inny sposób, w szczególności przez umieszczenie ogłoszenia w prasie.

4. Konkurs przeprowadza komisja konkursowa powołana przez prezesa sądu okręgowego.

5. Komisja konkursowa składa się z przewodniczącego, którym jest prezes sądu okręgowego bądź wyznaczony przez niego wiceprezes, oraz trzech członków: sędziego wizytatora, kuratora okręgowego bądź jego zastępcy i kuratora zawodowego.

6. Konkurs ma na celu sprawdzenie wiedzy, umiejętności, predyspozycji oraz zdolności ogólnych kandydatów, niezbędnych do pełnienia obowiązków aplikanta kuratorskiego.

7. Komisja konkursowa po przeprowadzeniu konkursu, w oparciu o jego wyniki, może wyłonić rezerwową listę kandydatów, mając w szczególności na uwadze możliwość zatrudnienia większej liczby aplikantów kuratorskich, rezygnację kandydata bądź ustanie stosunku pracy z aplikantem kuratorskim przed ukończeniem aplikacji. Rezerwowa lista kandydatów jest ważna do następnego konkursu, jednakże nie dłużej niż 12 miesięcy od przeprowadzenia konkursu, na podstawie którego została sporządzona.

8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób i tryb przeprowadzenia konkursu na aplikację kuratorską, w szczególności sposób i tryb działania komisji konkursowej, etapy i przebieg konkursu, a także zakres i sposób udostępniania informacji kandydatowi, mając na względzie konieczność określenia zakresu wiedzy podlegającej sprawdzeniu w trakcie konkursu, zapewnienia sprawnego i obiektywnego przeprowadzenia naboru oraz dokonania wyboru najlepszych kandydatów.”;

60) w art. 73:

- a) uchyla się ust. 2,
- b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Prezes sądu okręgowego może przedłużyć czas trwania aplikacji na wniosek aplikanta, na czas nie dłuższy niż 6 miesięcy, jeżeli aplikant nie przystąpił do egzaminu z przyczyn od niego niezależnych lub nie zdał go w pierwszym terminie.”;

61) w art. 75:

- a) w ust. 1:
 - pkt 1 otrzymuje brzmienie:
 - „1) zapoznanie z organizacją i działalnością sądu, zakładów dla nieletnich, placówek opiekuńczo-wychowawczych i leczniczo-terapeutycznych oraz zakładów penitencjarnych;”
 - po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:
 - „1a) teoretyczne i praktyczne przygotowanie do wykonywania zawodu kuratora sądowego;”
 - uchyla się pkt 2 i 3,
 - pkt 4 otrzymuje brzmienie:
 - „4) sprawdzenie przydatności do wykonywania zawodu kuratora.”
- b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zajęcia teoretyczne w ramach aplikacji kuratorskiej realizowane są przez Uczelnię.”,

c) po ust. 2 dodaje się ust. 2a-2c w brzmieniu:

„2a. Rektor – Komendant Uczelni w porozumieniu z Krajową Radą Kuratorów, opracowuje program zajęć teoretycznych, a następnie przedstawia go Ministrowi Sprawiedliwości, który w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, może wnieść wiążące uwagi.

2b. Prezes sądu okręgowego informuje Rektora – Komendanta Uczelni o zatrudnieniu aplikanta kuratorskiego w terminie 7 dni od podpisania umowy o pracę.

2c. Kurator okręgowy odpowiada za organizację szkolenia praktycznego aplikantów kuratorskich.”,

d) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Praktyczne przygotowanie aplikanta do wykonywania zawodu odbywa się pod patronatem kuratora zawodowego.”,

e) po ust. 3 dodaje się ust. 3a i 3b w brzmieniu:

„3a. Aplikant kuratorski odbywa szkolenie praktyczne w zespole wykonującym orzeczenia w sprawach karnych oraz w zespole wykonującym orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich, po 6 miesięcy w każdym z tych zespołów. Jeżeli w zespole wykonywane się orzeczenia w sprawach karnych oraz w sprawach rodzinnych i nieletnich, aplikant odbywa szkolenie praktyczne po 6 miesięcy w każdym z tych pionów kurateli.

3b. Patrona ustanawia się na czas trwania szkolenia w każdym z zespołów lub pionów odpowiednio spośród kuratorów dla dorosłych oraz kuratorów rodzinnych.”,

f) w ust. 4:

- uchyla się pkt 1,
- pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) czuwa nad prawidłowym przebiegiem aplikacji w zakresie, o którym mowa w ust. 3a;”,

g) dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki organizacji i trybu odbywania aplikacji kuratorskiej, zakres zajęć teoretycznych i praktycznego przygotowania do wykonywania zawodu oraz wzór dokumentu potwierdzającego odbycie aplikacji kuratorskiej, mając na względzie

zakres wiedzy teoretycznej i praktycznej niezbędnej do zajmowania stanowiska kuratora oraz konieczność jednolitej i obiektywnej oceny wiedzy i kwalifikacji aplikantów.”;

62) art. 76 i 77 otrzymują brzmienie:

„Art. 76. Aplikant kuratorski za naruszenie swoich obowiązków ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną na zasadach obowiązujących kuratorów zawodowych.

Art. 77. Do aplikantów kuratorskich stosuje się odpowiednio przepisy art. 14 ust. 1 i 5, art. 19 i 20.”;

63) w art. 78 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Komisję egzaminacyjną powołuje Rektor – Komendant Uczelni.”;

64) w art. 79:

a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Komisja egzaminacyjna składa się z przewodniczącego, którym jest Rektor – Komendant Uczelni, bądź wyznaczony przez niego członek senatu Uczelni, oraz 4 członków: 1 przedstawiciela Uczelni, 2 przedstawicieli Ministra Sprawiedliwości i 1 przedstawiciela Krajowej Rady Kuratorów.

2. Przewodniczący zawiadamia Ministra Sprawiedliwości oraz Przewodniczącego Krajowej Rady Kuratorów o konieczności wskazania przedstawicieli, o których mowa w ust. 1, zakreślając 7-dniowy termin.”;

b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a i 2b w brzmieniu:

„2a. Jeżeli podmioty uprawnione nie wskażą w określonym terminie przedstawicieli, o których mowa w ust. 1, przewodniczący zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości, który wskazuje brakujących członków komisji w terminie 3 dni od otrzymania zawiadomienia.

2b. Przedstawicielem Ministra Sprawiedliwości w komisji egzaminacyjnej może być w szczególności kurator zawodowy, o którym mowa w art. 31 ust. 1, delegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości.”;

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. O składzie komisji egzaminacyjnej oraz terminie i miejscu egzaminu przewodniczący zawiadamia Ministra Sprawiedliwości, Przewodniczącego Krajowej Rady Kuratorów, członków komisji oraz za pośrednictwem prezesów sądów okręgowych podlegających egzaminowi aplikantów co najmniej na miesiąc przed wyznaczonym terminem egzaminu kuratorskiego.”;

65) w art. 80:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Egzamin kuratorski przeprowadza się 4 razy w roku.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a-1c w brzmieniu:

„1a. Przewodniczący komisji egzaminacyjnej wyznacza termin egzaminu kuratorskiego w ostatnim tygodniu każdego kwartału.

1b. Aplikant przystępuje do egzaminu w pierwszym możliwym terminie po ukończeniu aplikacji kuratorskiej.

1c. Prezes sądu okręgowego informuje Rektora – Komendanta Uczelni o ukończeniu przez aplikanta aplikacji kuratorskiej w terminie 7 dni od jej ukończenia.”;

66) art. 82 otrzymuje brzmienie:

„Art. 82. Członkom komisji konkursowej na aplikację kuratorską oraz członkom komisji egzaminacyjnej egzaminu kuratorskiego wynagrodzenie nie przysługuje.”.

67) art. 104 otrzymuje brzmienie:

„Art. 104. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze zarządzenia, wzory legitymacji kuratora zawodowego, aplikanta kuratorskiego oraz kuratora społecznego wraz ze wzorami znaków identyfikacyjnych.”.

Art. 2. Przepis art. 26 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1, w zakresie dotyczącym nabycia przez kuratora zawodowego obywatelstwa innego państwa, ma zastosowanie do kuratorów mianowanych po wejściu w życie niniejszej ustawy.

Art. 3. 1. Kurator okręgowy i zastępca kuratora okręgowego, powołani na podstawie przepisów dotychczasowych, pełnią obowiązki do czasu powołania kuratora okręgowego i zastępcy kuratora okręgowego na podstawie art. 36 ust. 1 lub art. 36a ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1.

2. W terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy Minister Sprawiedliwości powołuje kuratora okręgowego i zastępcę kuratora okręgowego na podstawie przepisów ustawy zmienianej w art. 1.

3. Kuratorowi pełniącemu dotychczas funkcję kuratora okręgowego albo zastępcy kuratora okręgowego przysługuje prawo powrotu do pracy w zespole kuratorskiej służby sądowej, w którym pracował bezpośrednio przed powołaniem na kuratora okręgowego albo zastępcę kuratora okręgowego.

Art. 4. 1. Kierownik zespołu, powołany na podstawie przepisów dotychczasowych, pełni obowiązki do czasu powołania kierownika zespołu na podstawie art. 40 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1.

2. Prezes sądu okręgowego, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, powołuje kierownika zespołu na podstawie przepisów ustawy zmienianej w art. 1.

Art. 5. W zespole kuratorskiej służby sądowej, w którym nie ma sekretariatu zespołu, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, tworzy się sekretariat zespołu na podstawie art. 42 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1.

Art. 6. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy osoby będące aplikantami kuratorskimi stają się aplikantami kuratorskimi w rozumieniu ustawy zmienianej w art. 1.

2. Aplikacja kuratorska rozpoczęta i niezakończona przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy odbywa się na dotychczasowych zasadach.

3. W 2022 r. egzamin kuratorski odbywa się na dotychczasowych zasadach. Komisje egzaminacyjne powołane na podstawie przepisów dotychczasowych pozostają właściwe w sprawach egzaminu kuratorskiego w 2022 r.

4. Do wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnej stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 7. 1. Postępowanie dyscyplinarne wszczęte, lecz niezakończone prawomocnie przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, toczy się według przepisów dotychczasowych.

2. W przypadku uchylecia przez Sąd Apelacyjny w Warszawie zaskarżonego orzeczenia sądu dyscyplinarnego drugiej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, sąd dyscyplinarny rozpoznaje ją na dotychczasowych zasadach.

3. Członkowie sądów dyscyplinarnych pierwszej instancji oraz członkowie sądu dyscyplinarnego drugiej instancji powołani przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy pełnią swoje funkcje do dnia zakończenia rozpoznania sprawy w danej instancji.

4. Kadencje rzeczników dyscyplinarnych powołanych do pełnienia tych funkcji na podstawie przepisów dotychczasowych wygasają po upływie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

5. Do dnia powołania rzeczników dyscyplinarnych i zastępców rzeczników dyscyplinarnych na podstawie przepisów ustawy zmienianej w art. 1, rzecznicy dyscyplinarni, o których mowa w ust. 4, pełnią dotychczasowe obowiązki.

6. Okręgowe zgromadzenie kuratorów dokonuje wyboru członków sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

7. Prezes sądu okręgowego powołuje rzecznika dyscyplinarnego oraz zastępcę albo zastępców rzecznika dyscyplinarnego w terminie 3 miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 8. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 14 ust. 7 ustawy zmienianej w art. 1 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 14 ust. 7 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie z dniem po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Potrzeba opracowania nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 167).

Projektowana ustawa stanowić będzie obszerną nowelizację ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 167), zwanej dalej: „u.k.s.”, która jest podstawowym aktem prawnym regulującym istotę, ustrój, organizację oraz zadania kuratorskiej służby sądowej.

Ustawa weszła w życie w dniu 1 stycznia 2002 r. i łącznie była nowelizowana dziesięciokrotnie. Ostatnie nowelizacje miały miejsce w 2014 r. i w 2019 r., przy czym w tym ostatnim przypadku wyłącznie w zakresie służącym stosowaniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 4.05.2016, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 127 z 23.05.2018, str. 2).

W blisko dwudziestoletnim okresie obowiązywania ustawy zdiagnozowanych zostało szereg negatywnych zjawisk w funkcjonowaniu kuratorskiej służby sądowej, mających swe źródło w wadliwych rozwiązaniach ustrojowych i organizacyjnych, rzutujących bezpośrednio na poziom jakości pracy kuratorów sądowych i sprawności prowadzonych przez nich postępowań związanych z wykonywaniem orzeczeń sądowych. Wśród wadliwych i nieadekwatnych w stosunku do obecnych potrzeb kuratorskiej służby sądowej rozwiązań należy wskazać m.in. na:

– brak spójnych z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072 oraz z 2021 r. poz. 1080 i 1236), zwaną dalej: „u.s.p.”, rozwiązań ustrojowych, związanych z pozycją Ministra Sprawiedliwości wobec sądów powszechnych, obejmujących nadzór ministra nad kuratorską służbą sądową, zasady delegowania kuratorów zawodowych do Ministerstwa Sprawiedliwości i przenoszenie „etatów” między sądami,

– niejasne, niepełne i budzące wątpliwości interpretacyjne unormowania regulujące stosunek pracy zawodowego kuratora sądowego (rozwiązanie/wygaśnięcie stosunku pracy), przysługujące dodatki do wynagrodzenia, nadzór nad służbą na wszystkich jego szczeblach

oraz delegowanie/przeniesienie kuratora zawodowego do innego zespołu lub sądu w innej miejscowości,

– niejasne i niejednolite zasady naboru do służby kuratorskiej, przebiegu aplikacji i przeprowadzenia egzaminu kuratorskiego,

– wadliwe materialne i proceduralne zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej, utrudniające w bardzo wysokim stopniu możliwość wydalenia ze służby kuratorskiej osób, które naruszyły prawo, rażąco uchylały się od wykonywania obowiązków lub nadużyły uprawnień,

– różnice w poziomie obciążenia pracą kuratorów sądowych z różnych zespołów i z różnych okręgów, wynikające z braku mechanizmów umożliwiających skuteczne przeciwdziałanie takim zjawiskom.

Na potrzebę wprowadzenia zmian w wybranych obszarach wskazywały:

1) opracowania Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości:

- *Bezpieczeństwo kuratorów sądowych w świetle badania ankietowego*, A. Janus-Dębska, M. Gronkiewicz-Ostaszewska, Warszawa 2016¹;
- *Bezpieczeństwo pracy kuratora sądowego*, P. Kobes, Warszawa 2016²;
- *Skuteczność i celowość prowadzenia długoletnich (trwających od co najmniej 3 lat) nadzorów wykonywanych przez kuratorską służbę sądową w sprawach małoletnich – raport z badań aktowych*, A. Prusinowska Marek, Warszawa 2016³;

2) wystąpienia Najwyższej Izby Kontroli:

- wystąpienie pokontrolne z dnia 22 lutego 2018 r. nr LWR 410.027.01.2017, dotyczące kontroli P/17/10 – „Wykonywanie obowiązków przez kuratorów sądowych”;
- Informacja o wynikach kontroli z dnia 28 czerwca 2018 r. nr LWR.430.002.20018 – „Wykonywanie obowiązków przez kuratorów sądowych”. W ww. dokumencie wskazano, że mimo prawidłowego wywiązywania się z zadań wyznaczonych kurateli sądowej, „funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej jest jednak obarczone licznymi, istotnymi mankamentami o charakterze systemowym [...]. Zasady podejmowania i wykonywania pracy przez kuratorów sądowych nie były jednolite i przejrzyste, a standardy obciążenia pracą nie przystawały do obecnych realiów. Minister

¹ Źródło: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS_Janus-D%C4%99bska-A.-Gronkiewicz-Ostaszewska-M._Bezpiecze%C5%84stwo-kurator%C3%B3w.pdf; dostęp w dniu 13.06.2021 r.

² Źródło: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS_Kobes-P.-Bezpiecze%C5%84stwo-pracy-kurator%C3%B3w.pdf; dostęp w dniu 13.06.2021 r.

³ Źródło: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/Prusinowska-Marek-A._Skuteczno%C5%9B%C4%87-i-celowo%C5%9B%C4%87-d%C5%82ugotwa%C5%82ych-nadzor%C3%B3w-kuratorskich.pdf; dostęp w dniu 13.06.2021 r.

Sprawiedliwości miał ograniczony wpływ na funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej w ramach sprawowanego nad nią nadzoru administracyjnego. Nieprecyzyjne były również uregulowania dotyczące bezpośredniego nadzoru nad pracą kuratorów sądowych, sprawowanego przez kuratorów okręgowych oraz kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej. W konsekwencji, choć zadania w tym zakresie aktywnie prowadzono, ich bezpośrednia realizacja wiązała się z istotnymi utrudnieniami”;

3) interpelacje kierowane do Ministra Sprawiedliwości.

Głównymi celami proponowanej interwencji legislacyjnej są poprawa funkcjonowania i organizacji kuratorskiej służby sądowej oraz poprawa jakości i efektywności pracy kuratorów.

Jak wskazano w Informacji o wynikach kontroli z dnia 28 czerwca 2018 r. nr LWR.430.002.20018 „Wykonywanie obowiązków przez kuratorów sądowych”, efektywność pracy kuratora zależna jest od wielu czynników, do których zaliczyć należy m.in.: warunki organizacyjne jego funkcjonowania, w tym środki techniczne do realizacji zadań; właściwe i niepozostawiające wątpliwości uregulowania zakresu i sposobu wykonywania zadań w systemie prawnym; pozytywny odbiór i zaufanie społeczne, które są równie ważne jak posiadane przez kuratora kompetencje; wykształcenie i przygotowanie merytoryczne do wykonywania zadań powierzonych kuratorom sądowym.

„Środowisko kuratorów od wielu lat wskazuje na wątpliwości interpretacyjne dotyczące m.in. obowiązujących przepisów wykonawczych. [...]. Ponadto środowisko kuratorów stale podnosi, iż obowiązujące niezmiennie od 2003 r. standardy obciążenia pracą kuratorów zawodowych w szczególności: nie przystają do aktualnej specyfiki pracy kuratorów zawodowych; nie obejmują pełnego katalogu czynności wykonywanych przez kuratorów zawodowych (np. przeprowadzanych wywiadów środowiskowych); nie uwzględniają wpływu poszczególnych kategorii spraw na zakres faktycznie wykonywanych obowiązków, a w konsekwencji wymagają pilnej zmiany”.

Ponadto, podniesiona została kwestia, że „kuratorzy sądowi wskazują na istotne i liczne trudności w codziennym wykonywaniu obowiązków, a także wyrażają zaniepokojenie rosnącym zagrożeniami dla ich zdrowia i życia podczas wykonywania czynności służbowych. Niewątpliwie kolejnymi czynnikami niesprzyjającymi sprawniej realizacji zadań kuratorów sądowych są wątpliwości interpretacyjne wynikające z obowiązujących przepisów oraz sygnalizowane nadmierne obciążenie pracą (m.in. w wyniku braku uwzględnienia w standardach obciążenia pracą kuratorów zawodowych takich zadań jak: przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, uczestnictwo w posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych i pracach grup roboczych, czy też udział kuratora w kontaktach rodziców z dzieckiem). [...] Nieprecyzyjne były również

uregulowania dotyczące bezpośredniego nadzoru nad pracą kuratorów sądowych, sprawowanego przez kuratorów okręgowych oraz kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej. W konsekwencji, choć zadania w tym zakresie aktywnie prowadzono, ich bezpośrednia realizacja wiązała się z istotnymi utrudnieniami”.

Zakłada się, że cele w zakresie poprawy funkcjonowania i organizacji kuratorskiej służby sądowej oraz poprawy jakości i efektywności pracy kuratorów zostaną osiągnięte poprzez m.in. sanację instytucji nadzoru nad kuratorami sądowymi, precyzyjne określenie roli i kompetencji Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego, prezesa sądu okręgowego i prezesa sądu rejonowego, właściwe unormowanie stosunku pracy zawodowego kuratora sądowego, w tym przesłanek jego rozwiązania i wygaśnięcia, modyfikację struktury organizacyjnej kuratorskiej służby sądowej, polegającą w szczególności na zmianie zasad i trybu powoływania kuratorów okręgowych, wprowadzenie kadencyjności kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej, zlikwidowanie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego, uzdrowienie rozwiązań w zakresie postępowania dyscyplinarnego, wprowadzenie jasnych i jednolitych zasad naboru do służby kuratorskiej, przebiegu tej aplikacji i przeprowadzenia egzaminu kuratorskiego, a także zapewnienie możliwości racjonalnego wykorzystania kadry poprzez uelastycznienie zasad przenoszenia i delegowania kuratorów pomiędzy zespołami i sądami.

II. Regulacje szczegółowe.

1. Status kuratora zawodowego.

Jednym z istotniejszych czynników, mających wpływ na zapewnienie optymalnych warunków do wykonywania zadań przez kuratorów sądowych, jest zapewnienie im jak największego poziomu bezpieczeństwa w związku z wykonywanymi przez nich obowiązkami służbowymi. Projekt wychodzi naprzeciw postulatowi środowiska kuratorskiego i wprowadza nowe rozwiązania, umożliwiające kuratorowi sądowemu zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym, w którym uczestniczył w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego, oraz uzyskanie pomocy psychologicznej.

Projekt zakłada, że kuratorowi sądowemu (zarówno kuratorowi zawodowemu, jak i kuratorowi społecznemu), pokrzywdzonemu przestępstwem w związku z wykonywaniem czynności służbowych, przysługuje od pracodawcy, na jego wniosek, zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym, w którym uczestniczył w charakterze

pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego. Zwrot kosztów zastępstwa procesowego obejmuje wydatki rzeczywiście poniesione, do wysokości stawki określonej przepisami o ponoszeniu przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata albo radcę prawnego z urzędu.

Jednocześnie projekt zakłada, że zwrot kosztów zastępstwa procesowego nie przysługuje kuratorowi sądowemu, uczestniczącemu w postępowaniu karnym w charakterze oskarżyciela posiłkowego, na rzecz którego sąd zasądził wydatki związane z ustanowieniem pełnomocnika. Rozwiązanie to ma przeciwdziałać uzyskaniu przez kuratora bezpodstawnego przysporzenia.

Proponowana regulacja znajduje uzasadnienie w wynikach pracy związanej z monitorowaniem w Ministerstwie Sprawiedliwości zdarzeń kryzysowych, wpływających na bezpieczeństwo funkcjonowania sądów powszechnych, w tym dotyczących przypadków czynnej napaści na kuratorów sądowych. Monitoring przedmiotowych zdarzeń realizowany jest w oparciu o raporty doraźne przesyłane przez dyrektorów sądów, które dotyczą zdarzeń zagrażających życiu lub zdrowiu, gróźb lub zniewag i innych zdarzeń, mających miejsce na terenie m.in. obiektów sądowych (zob. m.in. § 9 ust. 2 pkt 2 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 lipca 2015 r. w sprawie utworzenia Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministra Sprawiedliwości, Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 178, z późn. zm.). Z danych Ministerstwa wynika, że przekazane przez sądy raporty wskazują następującą ilość zachowań godzących w bezpieczeństwo kuratorów sądowych:

- 1) w 2018 r. – 12;
- 2) w 2019 r. – 37;
- 3) w 2020 r. – 29.

Wprowadzając do niniejszej regulacji rozwiązanie, umożliwiające kuratorowi sądowemu zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym, w którym uczestniczył w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego, projektodawca miał ponadto na uwadze rozwiązanie dotyczące innych grup funkcjonariuszy publicznych, o których mowa w art. 66b ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882), art. 71b ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. 2021 r. poz. 1486), art. 164a ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1064 i 1728) oraz art. 142b ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 575 i 1728).

Poniższa tabela przedstawia porównanie rozwiązań w zakresie ochrony prawnej funkcjonariuszy publicznych z projektowanym dla kuratorów sądowych rozwiązaniem obejmującym zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym.

Ochrona prawna funkcjonariuszy publicznych	Zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym dla kuratorów sądowych wg projektu
<p>Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882)</p> <p>Art. 66b. 1. Policjantowi pokrzywdzonemu przestępstwem, o którym mowa w art. 222, art. 223 lub art. 226 Kodeksu karnego, w związku z wykonywaniem czynności służbowych przysługuje, na jego wniosek, bezpłatna ochrona prawna w postępowaniu karnym, w którym uczestniczy w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego.</p> <p>2. Ochronę prawną, o której mowa w ust. 1, zapewnia jednostka organizacyjna Policji, w której policjant pokrzywdzony przestępstwem pełni służbę, a jeżeli jednostka ta nie ma zapewnionej obsługi prawnej realizowanej przez radców prawnych lub adwokatów, ochronę prawną zapewnia właściwa miejscowo komenda wojewódzka Policji albo Komenda Stołeczna Policji.</p> <p>3. W przypadku braku możliwości zapewniania ochrony prawnej przez jednostkę organizacyjną Policji, o której mowa w ust. 2, policjantowi przysługuje zwrot kosztów ochrony prawnej, o której mowa w ust. 1, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż czterokrotność przeciętnego uposażenia policjantów, o którym mowa w art. 99 ust. 3, obowiązującego w roku poprzedzającym dzień złożenia wniosku.</p> <p>4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania oraz sposób dokumentowania przez policjanta kosztów poniesionych na ochronę prawną w przypadkach, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 66a ust. 1 i 3, a także podmioty właściwe w sprawie zwrotu kosztów ochrony prawnej, o których mowa w ust. 3 i w art. 66a ust. 2, kierując się koniecznością korzystania przez policjanta z ochrony prawnej na wysokim poziomie, a także szybkiego zwrotu kosztów poniesionych przez policjanta na ochronę prawną.</p>	<p>Art. 3a. 1. Kuratorowi sądowemu, pokrzywdzonemu przestępstwem w związku z wykonywaniem czynności służbowych, przysługuje od pracodawcy, na jego wniosek, zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym, w którym uczestniczył w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego.</p> <p>2. Zwrot kosztów zastępstwa procesowego, o którym mowa w ust. 1, obejmuje wydatki rzeczywiście poniesione, do wysokości stawki określonej przepisami o ponoszeniu przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata albo radcę prawnego z urzędu.</p> <p>3. Zwrot kosztów zastępstwa procesowego, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje kuratorowi sądowemu, uczestniczącemu w postępowaniu karnym w charakterze oskarżyciela posiłkowego, na rzecz którego sąd zasądził wydatki związane z ustanowieniem pełnomocnika.</p>
<p>Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1486)</p> <p>Art. 71b. 1. Funkcjonariuszowi pokrzywdzonemu przestępstwem, o którym mowa w art. 222, art. 223 lub art. 226 Kodeksu karnego, w związku z wykonywaniem czynności służbowych przysługuje, na jego wniosek, bezpłatna ochrona prawna w postępowaniu karnym, w którym uczestniczy w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego.</p> <p>2. Ochronę prawną, o której mowa w ust. 1, zapewnia jednostka organizacyjna Straży Granicznej, w której funkcjonariusz pokrzywdzony przestępstwem pełni służbę, a jeżeli jednostka ta nie ma zapewnionej obsługi prawnej realizowanej</p>	

przez radców prawnych lub adwokatów, ochronę prawną zapewnia komenda właściwego miejscowo oddziału Straży Granicznej albo Komenda Główna Straży Granicznej.

3. W przypadku braku możliwości zapewnienia ochrony prawnej przez jednostkę organizacyjną Straży Granicznej lub komendę, o której mowa w ust. 2, funkcjonariuszowi przysługuje zwrot kosztów ochrony prawnej, o której mowa w ust. 1, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż czterokrotność przeciętnego uposażenia funkcjonariuszy, o którym mowa w art. 103 ust. 3, obowiązującego w roku poprzedzającym dzień złożenia wniosku.

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania oraz sposób dokumentowania przez funkcjonariusza kosztów poniesionych na ochronę prawną w przypadkach, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 71a ust. 1 i 3, a także podmioty właściwe w sprawie zwrotu kosztów ochrony prawnej, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 71a ust. 2, kierując się koniecznością korzystania przez funkcjonariusza z ochrony prawnej na wysokim poziomie, a także szybkiego zwrotu kosztów poniesionych przez funkcjonariusza na ochronę prawną.

Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1064 i 1728)

Art. 164a. 1. Funkcjonariuszowi pokrzywdzonemu przestępstwem, o którym mowa w art. 222, art. 223 lub art. 226 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, w związku z wykonywaniem czynności służbowych przysługuje, na jego wniosek, bezpłatna ochrona prawna w postępowaniu karnym, w którym uczestniczy w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego.

2. Ochronę prawną, o której mowa w ust. 1, zapewnia jednostka organizacyjna Służby Więziennej, w której funkcjonariusz pokrzywdzony przestępstwem pełni służbę, a jeżeli jednostka ta nie ma zapewnionej obsługi prawnej realizowanej przez radców prawnych lub adwokatów, ochronę prawną zapewnia właściwy miejscowo okręgowy inspektorat Służby Więziennej albo Centralny Zarząd Służby Więziennej.

3. W przypadku braku możliwości zapewnienia ochrony prawnej przez jednostkę organizacyjną Służby Więziennej, o której mowa w ust. 2, funkcjonariuszowi przysługuje zwrot kosztów ochrony prawnej, o której mowa w ust. 1, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż czterokrotność przeciętnego uposażenia funkcjonariuszy, o którym mowa w art. 56 ust. 3, obowiązującego w roku poprzedzającym dzień złożenia wniosku.

4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania oraz sposób dokumentowania przez funkcjonariusza kosztów poniesionych na ochronę prawną w przypadkach, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 164 ust. 2 i 4, a także podmioty właściwe w sprawie zwrotu kosztów ochrony prawnej, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 164 ust. 3, kierując się koniecznością korzystania przez funkcjonariusza z ochrony prawnej na wysokim poziomie, a także szybkiego zwrotu kosztów poniesionych przez funkcjonariusza na ochronę prawną.

**Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa
(Dz. U. z 2021 r. poz. 575 i 1728)**

Art. 142b. 1. Funkcjonariuszowi pokrzywdzonemu przestępstwem, o którym mowa w art. 222, art. 223 lub art. 226 Kodeksu karnego, w związku z wykonywaniem zadań lub czynności służbowych przysługuje, na jego wniosek, bezpłatna ochrona prawna w postępowaniu karnym, w którym uczestniczy w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego.

2. Ochronę prawną, o której mowa w ust. 1, zapewnia funkcjonariuszowi SOP.

3. W przypadku braku możliwości zapewnienia ochrony prawnej przez SOP funkcjonariuszowi przysługuje zwrot kosztów ochrony prawnej, o której mowa w ust. 1, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż czterokrotność przeciętnego uposażenia funkcjonariuszy, o którym mowa w art. 162 ust. 14, obowiązującego w roku poprzedzającym dzień złożenia wniosku.

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania oraz sposób dokumentowania przez funkcjonariusza kosztów poniesionych na ochronę prawną w przypadkach, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 142a ust. 1 i 3, kierując się koniecznością korzystania przez funkcjonariusza z ochrony prawnej na wysokim poziomie, a także szybkiego zwrotu kosztów poniesionych przez funkcjonariusza na ochronę prawną.

Za zasadnością wprowadzenia regulacji, obejmującej zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym dla kuratorów sądowych, przemawia znacznie większe podobieństwo rodzaju zagrożeń, którym oni podlegają, do zagrożeń, które dotyczą funkcjonariuszy Policji czy Służby Więziennej, niż do zagrożeń dotyczących innych grup pracowników sądownictwa. Zgodnie bowiem z treścią art. 3 u.k.s. kuratorzy sądowi wykonują swoje zadania w środowisku podopiecznych, także na terenie zamkniętych zakładów i placówek ich pobytu, w szczególności na terenie zakładów karnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz leczniczo-rehabilitacyjnych. Czas pracy kuratora zawodowego – jak wskazuje art. 13 u.k.s. – określony jest wymiarem jego zadań. Kurator wykonuje obowiązki służbowe w terenie oraz pełni dyżury sądowe ustalone przez prezesa sądu rejonowego po zasięgnięciu opinii kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej. Zatem specyfika pracy kuratorów sądowych, diametralnie różniąca się od rodzaju zadań realizowanych przez inne grupy zawodowe zatrudnione w sądownictwie, sprawia, że istnieje potrzeba wprowadzenia przedmiotowego rozwiązania dotyczącego tej grupy zawodowej.

Praca ze szczególnymi kategoriami osób, tj. sprawcami przestępstw, osobami uzależnionymi, posiadającymi różnego rodzaju zaburzenia oraz z rodzinami dysfunkcyjnymi, wiąże się z narażeniem na duży stres oraz poważnym obciążeniem psychicznym.

Przeciwdziałanie negatywnym skutkom tej pracy wymaga w ocenie projektodawcy wprowadzenie rozwiązania, które umożliwi kuratorom sądowym uzyskanie potrzebnej pomocy psychologicznej. Projekt zakłada zatem, że pracodawca zapewnia kuratorowi zawodowemu, na jego wniosek lub za jego zgodą, pomoc psychologiczną. Kuratorowi społecznemu taką pomoc zapewnia sąd rejonowy, w którym pełni on swoją funkcję.

Liczne wątpliwości interpretacyjne budziło ustalenie organu właściwego do podejmowania decyzji kadrowych w sprawach kuratorskiej służby sądowej. Zawarte w projekcie przepisy uzupełniają tę lukę prawną poprzez wskazanie, iż czynności z zakresu stosunku pracy podejmuje wobec kuratora okręgowego i zastępcy kuratora okręgowego prezes sądu okręgowego, natomiast takie czynności wobec kuratora zawodowego podejmuje prezes sądu rejonowego, z wyjątkiem zastrzeżonych dla prezesa sądu okręgowego.

Akt mianowania kuratora zawodowego każdorazowo wskazuje konkretny sąd rejonowy, w którym wykonuje on obowiązki służbowe. Tym samym sąd rejonowy staje się pracodawcą dla kuratora zawodowego, mimo że nawiązanie (rozwiązanie) z nim stosunku pracy następuje w drodze aktu organu usytuowanego niejako poza faktycznym pracodawcą, na innym szczeblu władzy służbowej. Co istotne, stosunek pracy kuratora zawodowego jest realizowany w konkretnym sądzie rejonowym, a prezes sądu rejonowego, jako kierownik tego zakładu pracy, wykonuje wobec kuratora wiele spośród uprawnień pracodawcy, np. co do organizacyjno-porządkowych aspektów procesu pracy. Podział uprawnień pracodawcy pomiędzy podmioty usytuowane na różnych szczeblach władzy służbowej, w tym prezesa sądu okręgowego, jest znamieny dla służbowych stosunków pracy, np. w przypadku zawodu sędziego czy prokuratora.

Natomiast w odniesieniu do kuratora zawodowego, pełniącego funkcję kuratora okręgowego bądź jego zastępcy, projekt legitymizuje stan faktyczny, jaki ma miejsce obecnie, wskazując, że podmiotem dokonującym wobec kuratora okręgowego i jego zastępcy czynności z zakresu prawa pracy jest prezes sądu okręgowego.

Projektowana regulacja rozszerza w istocie kompetencje prezesa sądu okręgowego, który może podejmować decyzje wobec kuratora zawodowego w postaci mianowania, przenoszenia do innego sądu lub zespołu kuratorskiej służby sądowej oraz zawieszania w czynnościach nie tylko na wniosek kuratora okręgowego, ale także z urzędu.

W zakresie uprawnień prawnopracowniczych projektowane zmiany przyznają prezesowi sądu okręgowego większą niż dotychczas swobodę w podejmowaniu decyzji kadrowych wobec kuratora zawodowego. Podejmując decyzje personalne prezes nie będzie musiał czekać na stosowny wniosek kuratora okręgowego, lecz będzie mógł działać z własnej

inicjatywy. Projekt przewiduje również większą niezależność prezesa sądu okręgowego w zakresie możliwości rozwiązania stosunku pracy z kuratorem zawodowym, czego będzie mógł dokonać z urzędu, na wniosek prezesa sądu rejonowego albo kuratora okręgowego.

Celem powyższych zmian jest usprawnienie i odformalizowanie procedur rozstrzygania spraw kadrowych kuratorów zawodowych oraz zwiększenie sprawności kadrowej sądów poprzez umożliwienie podejmowania szybkich decyzji personalnych.

Prezes sądu okręgowego będzie zobowiązany do niezwłocznego złożenia aplikantowi kuratorskiemu, który zdał egzamin kuratorski, bądź też został zwolniony od obowiązku odbycia aplikacji kuratorskiej i złożenia egzaminu kuratorskiego, propozycji nawiązania stosunku pracy poprzez mianowanie go kuratorem zawodowym.

Projektowana zmiana ma na celu zagwarantowanie zatrudnienia na stanowisku kuratora zawodowego osobie, która spełnia wszystkie ustawowe wymagania, w tym zdała egzamin kuratorski, kończący okres przygotowania do wykonywania zawodu w ramach aplikacji kuratorskiej. Aplikant kuratorski zatrudniany jest na zwolnionym etacie kuratora zawodowego, przydzielonym do danego sądu przez Ministra Sprawiedliwości. Zatem jego zatrudnienie wiąże się nie tylko z obsadzeniem tego etatu, ale wskazuje też na potrzebę wyszkolenia i zatrudnienia w danym sądzie kuratora zawodowego. W związku z powyższym w budżecie sądu zabezpieczone są środki finansowe na poziomie wynagrodzenia kuratora zawodowego, a nie wynagrodzenia aplikanta kuratorskiego. Ponadto osoba, która ukończyła aplikację, zdała egzamin kuratorski i wyraża chęć bycia kuratorem zawodowym, powinna być bez zbędnej zwłoki mianowana kuratorem. Wprowadzenie tej normy zapobiegnie sytuacji, w której aplikant kuratorski, zatrudniony przez prezesa sądu okręgowego na podstawie umowy o pracę, zawartej na czas określony, po zdaniu egzaminu kuratorskiego nadal będzie oczekiwać na nawiązanie stosunku pracy na podstawie mianowania na kuratora zawodowego. Analogicznie regulacja oddziaływać będzie na osoby zwolnione przez Ministra Sprawiedliwości od obowiązku odbycia aplikacji kuratorskiej i złożenia egzaminu kuratorskiego.

Projektowana ustawa wprowadza nowy, czwarty stopień służbowy dla kuratorów zawodowych – starszego kuratora specjalisty. Poszerzenie katalogu stopni służbowych dla zawodowych kuratorów sądowych niewątpliwie wpłynie motywująco na dalszy rozwój zawodowy kuratorów. Jednocześnie omawiane rozwiązanie jest funkcjonalnie związane z podziałem kompetencji nadawania wyższego stopnia służbowego oraz wskazania kręgu podmiotów uprawnionych do inicjowania postępowania w tym zakresie.

Zaproponowane zmiany przewidują pozostawienie prezesowi sądu okręgowego prerogatywy związanej z nadawaniem stopni służbowych: kuratora zawodowego, starszego

kuratora zawodowego i kuratora specjalisty, przyznając mu jednocześnie kompetencję do podejmowania czynności związanych z awansem z urzędu oraz poszerzając katalog podmiotów uprawnionych do wnioskowania o awans zawodowy kuratora. Prezes sądu okręgowego nadaje zatem stopień służbowy na wniosek uprawnionego podmiotu, tj. kuratora okręgowego albo prezesa sądu rejonowego, kierownika zespołu lub zainteresowanego kuratora zawodowego, po zasięgnięciu opinii kuratora okręgowego, bądź też z urzędu, po zasięgnięciu opinii kuratora okręgowego.

W przypadku stopnia starszego kuratora specjalisty, będącego zwieńczeniem długoletniej, szczególnie wyróżniającej się pracy kuratora zawodowego, stopień ten nadaje Minister Sprawiedliwości z urzędu albo na wniosek prezesa sądu okręgowego lub kuratora okręgowego.

Przyjmuje się, że w skali roku stanowisko starszego kuratora specjalisty będzie obejmowało kilku kuratorów, a ich ilość nigdy nie zbliży się do 1% kuratorów zajmujących stanowisko kuratora specjalisty. Na powyższe założenie mają wpływ następujące przesłanki:

- w odróżnieniu od pozostałych stopni służbowych stopień „starszego kuratora specjalisty” będzie nadawany przez Ministra Sprawiedliwości, co ma podkreślić jego szczególny charakter;
- możliwość uzyskania nowego stopnia służbowego w świetle projektowanych przepisów będzie fakultatywna i jednocześnie uzależniona od spełnienia przez kuratora specjalistę (dotychczas najwyższy stopień awansu służbowego) przesłanki wyróżniającej się pracy, przy czym należy wskazać, że ta przesłanka odnosi się do „wyróżniania się” na tle pracy pozostałych kuratorów zawodowych, a przede wszystkim tych posiadających stopień „kuratora specjalisty”;
- zakłada się, że awans będzie swego rodzaju „ukoronowaniem” kariery kuratorskiej.

Projekt regulacji dokonuje zmiany brzmienia art. 13 ust. 3 u.k.s., polegającej na wprowadzeniu rozwiązania, zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości ogłasza do 30 września, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości, dane obejmujące średnie obciążenia pracą kuratora zawodowego dla dorosłych oraz kuratora zawodowego rodzinnego według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego.

Wydane na podstawie art. 13 ust. 3 u.k.s. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2003 r. w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego (Dz. U. poz. 116), zwane dalej: „rozporządzeniem o standardach”, przewiduje odpowiednio: w kurateli dla dorosłych od 20 do 35 dozorów własnych, od 30 do 60 dozorów powierzonych, do 50 innych spraw, przy czym łącznie do 120 spraw, w tym 50 spraw własnych, natomiast

w kurateli rodzinnej od 15 do 25 nadzorów własnych, od 20 do 40 nadzorów powierzonych, do 50 innych spraw, przy czym łącznie do 100 spraw, w tym do 50 własnych. Natomiast § 2 rozporządzenia o standardach wskazuje, że standardy obciążenia pracą kuratorów zawodowych nie obejmują przeprowadzania wywiadów środowiskowych oraz obecności przy kontaktach rodziców z dziećmi ustalonych przez sąd opiekuńczy.

Zauważyć należy, że rozporządzenie o standardach skupia się na sprawowanych przez kuratorów dozorach i nadzorach, określając zakresy obciążenia tymi sprawami poprzez wskazanie górnej i dolnej wartości liczbowej obciążenia. Pozostałe zadania kuratorskie rozporządzenie o standardach określa jako „inne sprawy” podając liczbowo górną wartość obciążenia. Wskazuje ono także górne wartości obciążenia kuratorów sprawami łącznie. Powyższe wartości ustala odrębnie dla poszczególnych pionów.

Tak skonstruowana treść rozporządzenia o standardach od samego początku powodowała wątpliwości interpretacyjne. W celu ujednoczenia praktyki w jego stosowaniu w piśmie z dnia 10 lipca 2003 r. o znaku DSP VIII 7005/15/03 Ministerstwo Sprawiedliwości wydało opinię, dotyczącą interpretacji niniejszego aktu prawnego, w której wyrażony został następujący pogląd: „ustawodawca określając standardy obciążenia pracą kuratora zawodowego, wskazał przeciętne normy obciążenia w celu standaryzacji czyli wprowadzenia jednolitych norm obciążenia kuratorskiej służby sądowej. Gdyby intencją ustawodawcy było określenie granicznych norm, najniższych czy najwyższych norm obciążenia, wówczas należałoby w miejsce standardów posłużyć się słowem „limit”. W związku z powyższym, jeżeli w konkretnym sądzie rejonowym ilość orzeczeń podlegających wykonaniu, przypadających na kuratora zawodowego jest niższa lub wyższa niż określony w rozporządzeniu standard, to taka sytuacja nie stoi w sprzeczności z przepisami omawianego rozporządzenia. Należy w szczególności podkreślić, że zawodowy kurator sądowy nie może odmówić wykonania orzeczeń sądowych jeżeli jego referat przekracza określone standardem normy”.

Wątpliwości interpretacyjne dotyczące rozporządzenia o standardach przejawiały się także w licznych interpelacjach oraz zapytaniach kierowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości. Na jedno z wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich (znak: RPO-517732-YII/714/05/JZ) w zakresie wątpliwości dotyczących obciążenia pracą kuratorów udzielono odpowiedzi pismem z dnia 16 kwietnia 2008 r. o znaku DWOiP-II-760-4/08, w którym czytamy: „Wypracowany i wprowadzony w 2007 roku formularz sprawozdania statystycznego MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej, miał na celu opisanie językiem statystyki całego obszaru pracy kurateli sądowej, a także zobrazowanie i wyciągnięcie konkretnych wniosków z wykrytych nierównomierności w obciążeniu kuratorów w różnych częściach kraju.

Sprawozdanie to, jest wnikliwie analizowane i na podstawie wyników, podejmowane są decyzje, co do przyznawania etatów kuratorskich w poszczególnych okręgach sądów okręgowych. Dane statystyczne stanowią podstawę do podejmowania takich decyzji, co niewątpliwie zmniejszy różnice w obciążeniach kuratorów w całym kraju. Ministerstwo Sprawiedliwości rozważy zmianę przepisów dotyczących określenia standardów pracy kuratora sądowego, jednakże problem ów jest bardzo skomplikowany i niejednoznaczny. Należy bowiem mieć na uwadze i odpowiednio zważyć różne racje, w tym zwłaszcza budżetowe oraz organizacyjne”.

W odpowiedzi Ministra Sprawiedliwości na interpelację z dnia 20 marca 2012 r. w sprawie sytuacji kurateli sądowej w Polsce wskazano, że „Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi obecnie wstępne prace studyjne polegające na m.in. analizie danych oraz opracowaniu metody pozwalającej ustalić mierniki obciążenia kuratorów sądowych oraz normy określające zakres obciążenia pracą. Do czasu przeprowadzenia kompleksowych prac analitycznych dotyczących możliwości przyjęcia rozwiązań prawnych postulowanych przez środowisko zawodowe kuratorów sądowych normatywne usankcjonowanie wywiadów środowiskowych w standardach obciążenia pracą tej grupy zawodowej nie jest uzasadnione”⁴.

Treść przytoczonych powyżej dokumentów pozwala stwierdzić, iż rozporządzenie o standardach wywoływało liczne wątpliwości interpretacyjne od początku jego obowiązywania. Ponadto, pomimo podejmowania prac analitycznych, nie dokonano jego nowelizacji. Faktem jest natomiast, że na przestrzeni lat wzrosła liczba etatów kuratorskich, których limit w roku 2000 wynosił 3761⁵. Niemniej jednak decyzje o przydziale etatów do poszczególnych sądów okręgowych podejmowane były po dokonaniu analizy danych statystycznych, które stanowiły podstawę takich decyzji.

Powyższe fakty stały się punktem wyjścia do rozważań w kierunku zawartej w projekcie zmiany polegającej na oparciu standardów obciążenia w dotychczasowym rozumieniu jako punkt odniesienia, o średnie roczne obciążenie pracą kuratora zawodowego dla dorosłych oraz kuratora zawodowego rodzinnego zawarte w formalnym dokumencie wydawanym przez Ministra Sprawiedliwości. Za słuszością przyjętej w projekcie zasady przemawiają argumenty szczegółowo omówione poniżej. Bezspornym pozostaje, że każdorazowe obciążenie pracą kuratora zawodowego tak jak dotychczas będzie zależało od wpływu spraw do sądu, od rodzaju

⁴ Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości na interpelację nr 2826, posła Waldemara Sługockiego z dnia 15 marca 2012 r., w sprawie sytuacji kurateli sądowej w Polsce - źródło - <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=4FAE4C4E>, dostęp w dniu 12.04.2021 r.

⁵ Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości na interpelację nr 3403, w sprawie zwiększenia liczby zadań realizowanych przez kuratorów sądowych, pana posła Eugeniusza Grzeszczaka z dnia 26 marca 2012 r., źródło - <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=61837F94>, dostęp w dniu 12.04.2021 r.

wydawanych orzeczeń, liczby etatów kuratorskich w danym zespole oraz od efektywności zawodowej samego kuratora.

Rozporządzenie o standardach, a faktyczne obciążenie zadaniami.

Wielokrotnie podnoszonym i niezrozumiałym w środowisku kuratorskim było wyłączenie spod standaryzacji wywiadów środowiskowych, których liczba od zawsze stanowiła znaczne obciążenie pracą. Wprawdzie wywiad środowiskowy to czynność jednorazowa, podejmowana na zlecenie sądu lub uprawnionego organu, niemniej jednak czasochłonna, gdyż przeprowadzana w „terenie”, tj. w miejscu zamieszkania, pobytu czy w miejscu pracy podopiecznego. Dla zobrazowania obciążenia kuratorskiej służby sądowej wywiadami środowiskowymi przedstawiono poniższe zestawienie tabelaryczne.

	za rok 2017 ⁶	za rok 2018 ⁷	za rok 2019 ⁸	za rok 2020 ⁹
Liczba wywiadów we wszystkich fazach postępowania karnego w pionie karnym	256 117	235 481	236 256	180 670
Liczba wywiadów we wszystkich fazach postępowania sądowego w pionie rodzinnym	322 413	335 353	376 298	297 516

Wśród zadań, które wyłączono ze standaryzacji, znalazły się także sprawy dotyczące udziału kuratora w kontaktach rodzica z dzieckiem. Podkreślić należy, że sprawy te również stanowią znaczne obciążenie pracą kuratorów rodzinnych, bowiem kontakty bardzo często trwają po kilka godzin oraz zdarza się, że są wykonywane w dni ustawowo wolne od pracy. Nadto sprawy o kontakty wykonywane są przez kuratorów miesiącami czy nawet latami, a sami kuratorzy nie mają uprawnień do występowania z wnioskiem o ich modyfikację.

⁶ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2017 (wersja z dnia 23.11.2018 r.).

⁷ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2018 (wersja z dnia 20.04.2020 r.).

⁸ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2019.

⁹ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020 (wersja z dnia 23.02.2020 r.).

Poniżej zestawienie przedstawiające liczbę kontaktów wykonywanych w okresie statystycznym w latach 2017-2020.

	za rok 2017 ¹⁰	za rok 2018 ¹¹	za rok 2019 ¹²	za rok 2020 ¹³
Liczba spraw – udział kuratora w kontaktach rodzica z dzieckiem	19 710	22 431	25 805	18 835

Biorąc natomiast pod uwagę dozory i nadzory, które jako jedyne zadania zostały wyszczególnione w rozporządzeniu, zauważyć należy, że na przestrzeni ostatnich lat ich liczba spada, co przedstawia poniższe zestawienie zawierające dane według stanu na ostatni dzień okresu statystycznego.

	za rok 2018 ¹⁴	za rok 2019 ¹⁵	za rok 2020 ¹⁶
Liczba dozorów w pionie karnym	89 556	73 220	60 820
Liczba nadzorów w pionie rodzinnym	127 003	124 896	120 925

Spadek liczby nadzorów niewątpliwie związany jest z postępującym niżem demograficznym, ale nie bez znaczenia jest także prowadzona przez państwo polityka prorodzinna, nastawiona na dbałość o zaplecze socjalne rodzin oraz wspieranie ich chociażby poprzez wprowadzenie instytucji asystenta rodziny.

Natomiast obserwowany spadek liczby orzekanych, a tym samym przekazywanych do wykonania kuratorowi sądowemu dozorów, wiąże się ze spadkiem liczby przestępstw. Z pewnością wpływ na taki stan rzeczy ma też prowadzona polityka karna państwa,

¹⁰ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2017 (wersja z dnia 23.11.2018 r.).

¹¹ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2018 (wersja z dnia 20.04.2020 r.).

¹² Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2019.

¹³ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020 (wersja z dnia 23.02.2020 r.).

¹⁴ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2018 (wersja z dnia 20.04.2020 r.).

¹⁵ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2019.

¹⁶ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020 (wersja z dnia 23.02.2020 r.).

ukierunkowana na propagowanie oddziaływań resocjalizacyjnych przy jednoczesnym orzekaniu kar wolnościowych, w tym zwłaszcza kary ograniczenia wolności, której liczba w referatach kuratorskich w ostatnich latach wciąż wzrasta.

	za rok 2018 ¹⁷	za rok 2019 ¹⁸	za rok 2020 ¹⁹
Liczba wykonywanych kar ograniczenia wolności w pionie karnym	98 011	112 681	124 474

Ponadto liczba zadań danego rodzaju wykonywanych w jednym zespole może znacznie różnić się od ilości takich zadań w innym zespole. Wpływ na taką sytuację może mieć właściwość miejscowa zespołu kuratorskiej służby sądowej. Sztandarowym przykładem może być usytuowanie zakładu karnego na obszarze właściwości danego zespołu, co będzie generowało znacznie większą liczbę spraw związanych z przygotowaniem skazanego do życia po zwolnieniu.

Nadto należy podkreślić, że wśród zadań, jakie od czasu obowiązywania rozporządzenia o standardach przybyły kuratorom do wykonania, pojawiło się m.in. wykonywanie orzeczeń w systemie dozoru elektronicznego czy uczestnictwo w posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych i pracach grup roboczych. Obywa te zadania są czasochłonne. Dodatkowo pierwsze z nich wymaga wykonywania wielu czynności technicznych i prawnych, ale również i prowadzenia oddziaływań resocjalizacyjnych.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że liczba i rodzaj spraw prowadzonych przez kuratorską służbę sądową podlega zmianom, na co wpływ ma wiele czynników. Katalog zadań realizowanych przez kuratorską służbę sądową nie jest katalogiem zamkniętym i może być zmieniany w toku prac legislacyjnych. Nadto na liczbę i rodzaj zadań kuratorskich wpływ może mieć polityka karna czy socjalna, skala przestępczości w kraju czy zmienna struktura demograficzna (co obecnie obserwujemy na przykładzie dozorów i nadzorów). Rodzaj zadań wykonywanych w danym zespole może być uzależniony od jego lokalizacji i wielości instytucji, w których zadania kuratorzy wykonują (np. duży zakład karny położony na obszarze

¹⁷ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2018 (wersja z dnia 20.04.2020 r.).

¹⁸ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2019.

¹⁹ Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020 (wersja z dnia 23.02.2020 r.).

właściwości danego zespołu może generować dużą liczbę spraw związanych z przygotowaniem skazanego do życia po zwolnieniu).

Podsumowując powyższe należy stwierdzić, że bardziej efektywnym i bliższym rzeczywistości jest określanie średniego obciążenia, niż wskazywanie w standardach obciążeń pracą kuratorów konkretnych zadań (na wzór dozorów i nadzorów) i przypisywanie im wartości liczbowych w jednakowych zakresach dla całej służby.

Standardy obciążenia pracą kuratorów zawodowych, a relokacja etatów

Prowadzona przez Ministra Sprawiedliwości polityka relokacji etatów przyczynia się do wyrównania obciążenia pracą kuratorów zawodowych w skali kraju. Przy dokonywaniu analizy obciążenia pracą kuratorów zawodowych w danym sądzie brane są pod uwagę wykonywane przez nich zadania, wymienione w sprawozdaniu z działalności kuratorskiej służby sądowej – MS-S40r. W tym miejscu należy podkreślić, że taka analiza uwzględnia również zadania, które rozporządzenie wyłącza ze standardów obciążenia, a które są pracochłonne, mowa tu o wywiadach środowiskowych oraz o udziale kuratora przy kontaktach rodziców z dziećmi.

Zatem należy stwierdzić, że określone w rozporządzeniu standardy obciążenia pracą nie są podstawą decyzji o przesunięciu czy pozostawieniu etatu, co prowadzi do wniosku, że rozporządzenie pozostaje bez wpływu na politykę etatyzacji.

Standardy obciążenia pracą kuratorów zawodowych, a nadzór nad równomiernym obciążeniem pracą kuratorów zawodowych.

Zmiany w zakresie regulacji dot. standardów obciążenia pracą nie spowodują dowolności przydziału spraw do referatów poszczególnych kuratorów, ponieważ zgodnie z projektem na każdym etapie sprawowanego nadzoru nad kuratorską służbą sądową obowiązkiem będzie kontrola równomiernego obciążenia kuratorów pracą.

Zgodnie z projektem kierownik zespołu będzie zobowiązany do podejmowania działań mających na celu równomierne obciążenie pracą kuratorów zespołu. Podobny obowiązek będzie spoczywał na kuratorze okręgowym. Kurator okręgowy będzie miał obowiązek dbać o równomierne obciążenie pracą kuratorów w ramach poszczególnych zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu. Ponadto, prezes sądu okręgowego wykonując wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratora okręgowego, będzie kontrolował równomierne obciążenia pracą kuratorów sądowych w okręgu.

W projekcie usankcjonowana została dotychczasowa praktyka relokacji etatów, będąca jednocześnie formą nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad równomiernym obciążeniem pracą kuratorów w kraju. Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeby wynikające z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach, będzie przydzielał nowe stanowiska kuratorskie poszczególnym sądom rejonowym. Ponadto w razie zwolnienia stanowiska kuratora zawodowego prezes sądu okręgowego, w którego okręgu stanowisko zostało zwolnione, w terminie 7 dni od dnia zwolnienia stanowiska będzie zawiadamiał o tym Ministra Sprawiedliwości. Mając na uwadze dbałość o równomierne obciążenie pracą prezes sądu okręgowego będzie mógł skorzystać ze swoich ustawowych uprawnień i przenieść kuratora do innego sądu lub zespołu. Projekt przyznał także Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienie do przeniesienia kuratora zawodowego, na jego wniosek, do sądu rejonowego w innym okręgu sądowym, w tej albo innej apelacji.

Podsumowując należy stwierdzić, że zmiany w zakresie regulacji standardów obciążenia pracą kuratorów zawodowych w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości nie spowoduje dowolności w obciążaniu pracą poszczególnych kuratorów, bo równomierne obciążenie pracą będzie zabezpieczone stosownymi narzędziami kontrolnymi na każdym etapie sprawowanego nadzoru nad kuratorską służbą sądową.

Efektywność zawodowa, a obciążenie pracą oraz wpływ na statystykę.

Zgodnie z art. 1 ustawy kuratorzy wykonują zadania o charakterze wychowawczo - resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym. Podobny profil zadań kuratorskich wymienia u.s.p. (art. 147 § 2). Zgodnie z art. 11 pkt 1 ustawy zawodowy kurator sądowy obowiązany jest do występowania w uzasadnionych wypadkach z wnioskiem o zmianę lub uchylenie orzeczonego środka. Zatem w przypadku osiągnięcia pozytywnych i trwałych efektów w procesie wychowawczym czy resocjalizacyjnym, kurator powinien wystąpić do sądu z odpowiednim wnioskiem, w tym także mającym na celu zakończenie oddziaływań kuratorskich wobec podopiecznego.

Dlatego należy stwierdzić, że skuteczność działań kuratora powinna się przekładać także na długość trwania postępowania wykonawczego. Obecne regulacje o standardach i przyjęte wskaźniki, zachęcają do utrzymywania posiadanych spraw w referencie, a nie do sprawnego prowadzenia oddziaływań resocjalizacyjnych, zmierzających ostatecznie do właściwego zakończenia sprawy.

Należy także podnieść, że aktualnie górne wartości standardów, w tym w szczególności dotyczące dozorów, w wielu zespołach nie są osiąganane. Co istotne, w niektórych zespołach osiągnięcie dolnych wartości standardów także stanowi problem. Dlatego, aby kurator nie musiał stawać przed dylematem sporządzenia wniosku o uchylenie nadzoru/dozoru przed końcem okresu statystycznego wyłącznie z uwagi na zachowanie standardu w referencie należy wprowadzić nowe regulacje w zakresie standaryzacji.

Rozporządzenie o standardach, a system czasu pracy kuratorów zawodowych.

Zgodnie z treścią art. 3 ustawy kuratorzy sądowi wykonują swoje zadania w środowisku podopiecznych, także na terenie zamkniętych zakładów i placówek ich pobytu, w szczególności na terenie zakładów karnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz leczniczo-rehabilitacyjnych. Czas pracy kuratora zawodowego – jak wskazuje art. 13 ustawy – określony jest wymiarem jego zadań. Kurator wykonuje obowiązki służbowe w terenie oraz pełni dyżury sądowe ustalone przez prezesa sądu rejonowego po zasięgnięciu opinii kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej. Podobny system czasu pracy obowiązuje sędziów, prokuratorów czy komorników.

Poniższa tabela zawiera porównanie projektowanych rozwiązań z rozwiązaniami występującymi u wskazanych wyżej grup zawodowych.

	sędziowie	prokuratorzy	komornicy	kuratorzy wg projektu
System czasu pracy	Art. 83. Czas pracy sędziego jest określony wymiarem jego zadań.	Art. 99. Czas pracy prokuratora jest określony wymiarem jego zadań.	Art. 30. 1. Czas pracy komornika jest określony wymiarem jego zadań.	Art. 13. 1. Czas pracy kuratora zawodowego określony jest wymiarem jego zadań.
Obciążenie pracą (standardy, limity prowadzonych spraw)	Brak liczbowo wskazanych limitów czy standardów § 68. 1. W podziale czynności dla <u>każdego sędziego</u> , asesora sądowego i referendarza sądowego uwzględnia się: 1) przydział do wydziału lub wydziałów sądu, a	Brak liczbowo wskazanych limitów czy standardów art. 32. § 1. Prokurator bezpośrednio przełożony oraz zwierzchnik służbowy zapewniają równomierne obciążenie obowiązkami	Limity dotyczą spraw w których następuje wybór komornika przez wierzyciela ²¹	Określenie średniego rocznego obciążania pracą kuratora zawodowego dla dorosłych oraz kuratora zawodowego rodzinnego. Kierownik zespołu wykonuje obowiązki kuratora w wymiarze nie mniejszym niż 50

²¹ Art. 10 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 850 i 1090).

	w razie przydziału w ramach wydziału do wydzielonej sekcji również wskazanie sekcji; 2) wskaźnik procentowy udziału w przydziale wpływających do wydziału spraw przy zachowaniu zasad wymienionych w dalszej części przepisy ²⁰	służbowymi podległymi im prokuratorów. § 2. W przypadku prokuratorów pełniących funkcje dopuszcza się zmniejszenie obciążenia obowiązkami służbowymi w zakresie realizacji zadań, o których mowa w art. 3 § 1 pkt 1, 2 i 7. informacje o jednostce		% przeciętnego obciążenia przypadającego na członka zespołu, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób nie mniejszym niż 35% tego obciążenia
Obciążenie pracą a polityka etatyzacji	Art. 20a. § 1. Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego, potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów, przydziela nowe stanowiska sędziowskie oraz asesorskie poszczególnym sądom.	Art. 79. § 1. Prokurator Krajowy, po zasięgnięciu opinii Prokuratora Generalnego, przydziela nowe stanowiska prokuratorskie i asesorskie poszczególnym organizacyjnym prokuratury, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr prokuratury.	Art. 66 ust. 3 Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej, w terminie do dnia 1 kwietnia każdego roku, określa limit przyjęć na aplikację z podziałem na poszczególne izby komornicze, mając na względzie liczbę oraz stopień obciążenia pracą komorników pełniących służbę na obszarze poszczególnych izb. ²²	Art. 34a. 1. Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeby wynikające z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach, przydziela nowe stanowiska kuratorskie poszczególnym sądom rejonowym. 2. W razie zwolnienia stanowiska kuratora zawodowego, prezes sądu okręgowego, w którego okręgu stanowisko zostało zwolnione, w terminie 7 dni od dnia zwolnienia stanowiska, zawiadamia o tym Ministra

²⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1141, z późn. zm).

²² Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 850 i 1090).

				Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości, na podstawie kryteriów, o których mowa w ust. 1, przydziela stanowisko danemu albo innemu sądowi rejonowemu, przekształca je albo je znosi.
nadzór	<p>Art. 37b. § 1. Prezes sądu, w ramach wewnętrznego nadzoru administracyjnego, w szczególności:</p> <p>3) bada prawidłowość przydzielania sędziom, asesorom sądowym i referendarzom sądowym spraw oraz równomiernego obciążenia ich pracą.</p>	<p>Art. 32. § 1. Prokurator bezpośrednio przełożony oraz zwierzchnik służbowy zapewniają równomierne obciążenie obowiązkami służbowymi podległych im prokuratorów.</p> <p>Art. 37. § 1. Prokurator kierujący powszechną jednostką organizacyjną prokuratury określa strukturę organizacyjną jednostki, uwzględniając konieczność efektywnej realizacji zadań.</p> <p>§ 2. Prokurator kierujący powszechną jednostką organizacyjną prokuratury określa szczegółowy podział obowiązków służbowych w tej jednostce, uwzględniając konieczność</p>	<p>(rozbudowany system nadzoru)</p> <p>Art. 167. 1. Organami nadzoru administracyjnego są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Minister Sprawiedliwości; 2) prezesi właściwych sądów apelacyjnych; 3) prezesi właściwych sądów okręgowych; 4) prezesi właściwych sądów rejonowych. <p>2. Prezesi właściwych sądów apelacyjnych, sądów okręgowych oraz sądów rejonowych, w ramach nadzoru administracyjnego, podejmują wszelkie niezbędne czynności pozwalające zapewnić prawidłowość działania komorników, których kancelarie mają siedziby na obszarze ich właściwości.</p> <p>3. Organy nadzoru administracyjnego mogą żądać od organów</p>	<p>Art. 35a. 1. Prezes sądu okręgowego wykonuje wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratora okręgowego, w szczególności poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) kontrolowanie równomierności obciążenia pracą kuratorów sądowych w okręgu; <p>Art. 37.1a. Kurator okręgowy ma obowiązek dbać o równomierne obciążenie pracą kuratorów w ramach poszczególnych zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu.</p> <p>Art. 41. 1. Do obowiązków kierownika zespołu należy wykonywanie działań</p>

		zapewnienia równomiernego obciążenia obowiązkami służbowymi oraz doświadczenie zawodowe prokuratorów w prowadzeniu określonej kategorii spraw. ²³ § 65. 1. Wewnętrzny nadzór służbowy prokurator przełożony sprawuje przez: 1) kontrolę obciążenia i wydajności pracy podległych prokuratorów ; ²⁴	samorządu komorniczego informacji na temat członków samorządu komorniczego w zakresie niezbędnym do realizowania ustawowych zadań.	niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej w zakresie działań zespołu, a w tym: 1a) dbałość o równomierne obciążenie pracą kuratorów zespołu;
--	--	---	--	---

Mimo podobnie sformułowanego systemu czasu pracy jak u kuratorów sądowych, wobec wyżej wymienionych grup zawodowych, tj. sędziów, prokuratorów i komorników, ustawodawca nie wprowadził rozwiązania polegającego na określeniu standardów obciążenia pracą.

Reasumując, propozycja zakładająca coroczne określanie średniego obciążania pracą kuratora podyktowana jest tym, że:

- liczba i rodzaj spraw prowadzonych przez kuratorską służbę sądową podlegają periodicznej fluktuacji, co powoduje konieczność aktualizowania standardów obciążenia;
- istnienie określonych w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości standardów obciążenia pracą nie wpływa na konieczność realizacji przez kuratora zawodowego obowiązków ustawowych, nawet jeżeli ich ilość przekracza te standardy. Ustawodawca „określając standardy obciążenia pracą kuratora zawodowego, wskazał przeciętne normy obciążenia w celu standaryzacji czyli wprowadzenia jednolitych norm obciążenia kuratorskiej służby sądowej. Gdyby intencją ustawodawcy było określenie granicznych norm, najniższych czy najwyższych norm obciążenia, wówczas należałoby w miejsce standardów posłużyć się słowem „limit”. W związku z powyższym, jeżeli w

²³ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2021 r. poz. 66 i 1236).

²⁴ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. Regulamin wewnętrzny urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2017 r. poz. 1206, z późn. zm.).

konkretnym sądzie rejonowym ilość orzeczeń podlegających wykonaniu, przypadających na kuratora zawodowego jest niższa lub wyższa niż określony w rozporządzeniu standard, to taka sytuacja nie stoi w sprzeczności z przepisami omawianego rozporządzenia. Należy w szczególności podkreślić, że zawodowy kurator sądowy nie może odmówić wykonania orzeczeń sądowych jeżeli jego referat przekracza określone standardem normy”;

- czas pracy kuratora zawodowego określony jest wymiarem jego zadań, tak jak w regulacjach dotyczących innych grup zawodowych wykonujących obowiązki służbowe w takim systemie czasu pracy, np. sędziowie, prokuratorzy;
- projekt zmian w ustawie wprowadza instrumenty, które mają zagwarantować wyrównane obciążenie pracą kuratorów zawodowych w skali całego kraju, takie jak:
 - relokacja etatów będąca jednocześnie formą nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad równomiernym obciążeniem pracą kuratorów w kraju. Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeby wynikające z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach, będzie przydzielał nowe i zwolnione stanowiska kuratorskie poszczególnym sądom rejonowym;
 - na każdym poziomie nadzoru sprawowanego nad kuratorską służbą sądową obowiązkiem będzie kontrola równomiernego obciążenia pracą kuratorów, tj.:
 - kierownik zespołu ma obowiązek dbać o równomierne obciążenie pracą kuratorów zespołu oraz nadzorowanie pracy sekretariatu zespołu,
 - kurator okręgowy ma obowiązek dbania o równomierne obciążenie pracą kuratorów w ramach poszczególnych zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu;
 - prezes sądu okręgowego jest zobowiązany do kontrolowania równomierności obciążenia pracą kuratorów sądowych w okręgu,
 - prezes sądu apelacyjnego kontroluje wykonywanie obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji,
 - Minister Sprawiedliwości kontroluje wykonywanie obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych;

Mając na uwadze konieczność zagwarantowania przejrzystości w zakresie aktualnych obciążeń pracą kuratorów zawodowych, projekt wprowadza rozwiązanie polegające na ogłaszaniu przez Ministra Sprawiedliwości do 30 września, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości, danych obejmujących średnie obciążenia pracą kuratora zawodowego dla dorosłych oraz kuratora zawodowego rodzinnego według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego. Informacje te będą sporządzane na podstawie danych statystycznych o działalności kuratorskiej służby sądowej, pozyskiwanych w ramach statystyki publicznej na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 955). W odniesieniu do sporządzania informacji statystycznych dotyczących kuratorskiej służby sądowej należy mieć na uwadze § 1 pkt 27 i 28 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie wzorów formularzy statystycznych w sądach powszechnych i wojskowych (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. z 2021 r. poz. 4), który wprowadza formularze statystyczne: MS-S40o - sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej i MS-S40r - sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej. Powyższe dane będą obejmowały informacje o wykonywanych przez kuratorów zadaniach, których rozporządzenie o standardach nie obejmuje albo określa je jako „inne sprawy”, np. przeprowadzone wywiady środowiskowe, obecność przy kontaktach rodziców z dziećmi, ustalonych przez sąd opiekuńczy, wykonywanie kar ograniczenia wolności i prac społecznie użytecznych, wykonywanie kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego czy uczestnictwo w posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych i pracach grup roboczych. Te informacje pozwolą dokonać ich porównania z aktualnymi obciążeniami pracą kuratorów zawodowych w poszczególnych zespołach, umożliwiając osobom odpowiedzialnym za funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej, poczynając od prezesa sądu okręgowego, poprzez kuratora okręgowego, a kończąc na kierowniku zespołu, właściwe wywiązywanie się z obowiązku dbania o równomierne obciążenie pracą kuratorów w zespole, a także między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu.

Projekt przewiduje, że osobami uprawnionymi do otrzymania dodatku funkcyjnego są kurator okręgowy, zastępca kuratora okręgowego, kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej, kurator delegowany z sądu rejonowego do sądu okręgowego (delegowany na podstawie art. 36 ust. 1 albo 38 ust. 2 u.k.s.), rzecznik dyscyplinarny, zastępca rzecznika dyscyplinarnego oraz kurator zawodowy pracujący w ośrodku kuratorskim.

Zgodnie z projektowaną regulacją kuratorowi zawodowemu pełniącemu obowiązki kierownika ośrodka kuratorskiego będzie przysługiwał dodatek funkcyjny w wysokości 110%

kwoty bazowej, zaś kuratorowi zawodowemu prowadzącemu zajęcia w ośrodku kuratorskim w wysokości 80% kwoty bazowej, natomiast pozostałe osoby uprawnione będą otrzymywały ten dodatek w stawce określonej przez Radę Ministrów w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 14 ust. 4 u.k.s.

Rozwiązania obejmujące przyznawanie dodatku funkcyjnego mają na celu zrekomensowanie uprawnionym pracownikom większej odpowiedzialności lub dodatkowych zadań, które wykonują w swojej pracy zawodowej. Jednocześnie w odniesieniu do rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępcy należy wskazać, że obligatoryjność przyznania tego świadczenia wpłynie motywująco na kandydatów gotowych pełnić te funkcje, pozwalając prezesowi sądu okręgowego powołać najlepszych z nich. Dodatek dla tych osób funkcyjnych powinien być – jak to właśnie jest w przypadku dodatku funkcyjnego – świadczeniem o charakterze stałym, gdyż wiąże się z pełnioną funkcją, a nie z ilością zrealizowanych obowiązków.

Zgodnie z projektem kuratorowi zawodowemu może być przyznany na czas określony dodatek specjalny z tytułu okresowego zwiększenia obowiązków służbowych, w szczególności za zastępowanie osoby długotrwale nieobecnej w pracy lub wykonywanie innych czynności poza zwykłym zakresem obowiązków, do wysokości 40% wynagrodzenia zasadniczego, w ramach posiadanych środków określonych na wynagrodzenia osobowe kuratorów zawodowych. Przy czym tego dodatku nie przyznaje się kuratorowi okręgowemu, zastępcy kuratora okręgowego oraz kuratorowi delegowanemu z sądu rejonowego do sądu okręgowego, a więc kuratorom realizującym zadania na obszarze sądu okręgowego.

Projekt wprowadza zmianę sposobu naliczania dodatku specjalnego. Obecnie stanowi on procent wynagrodzenia zasadniczego powiększonego o kwotę należnego dodatku funkcyjnego, natomiast projektowana regulacja zakłada, że będzie on naliczany procentowo wyłącznie od kwoty wynagrodzenia zasadniczego. W ocenie projektodawcy ukształtowanie wysokości dodatku specjalnego jako świadczenia pieniężnego zależnego od dwóch zmiennych, tj. od wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego, jest rozwiązaniem wyraźnie faworyzującym osoby „funkcyjne”, a przez to dyskryminującym pozostałych kuratorów zawodowych. Jego utrzymanie, przy jednoczesnym wprowadzeniu do u.k.s. innych projektowanych zmian, skutkowałoby tym, że za wykonanie tej samej pracy w zespole kuratorskiej służby sądowej, wynikającej z okresowego zwiększenia obowiązków służbowych, kurator zawodowy, który nie pełni żadnej funkcji, otrzymałby niższy dodatek specjalny od kuratora zawodowego pełniącego funkcję np. kierownika zespołu czy rzecznika

dyscyplinarnego. Ponadto każda z tych osób „funkcyjnych”, z uwagi na inny wymiar dodatku funkcyjnego, za tę samą pracę otrzymałaby dodatek specjalny w innej wysokości.

Za przyjęciem rozwiązania, zgodnie z którym kuratorowi okręgowemu, zastępcy kuratora okręgowego oraz kuratorowi delegowanemu z sądu rejonowego do sądu okręgowego nie przyznaje się tego dodatku specjalnego z tytułu pełnienia tych funkcji, przemawia brzmienie art. 37 ust. 2 pkt 15 u.k.s. Wprost stanowi on, że do zakresu działania kuratora okręgowego w szczególności należy wykonywanie innych czynności zleconych przez prezesa sądu okręgowego. Wykładnia literalna ww. przepisu jednoznacznie prowadzi do wniosku, że jakiegokolwiek czynności zlecone kuratorowi okręgowemu lub jego zastępcy przez prezesa sądu okręgowego nie uzasadniają przyznania dodatku specjalnego. Z uwagi na to, że nikt inny nie może zlecać ww. kuratorom funkcyjnym czynności, to nie ma podstaw do przyznawania im dodatków specjalnych za czynności podejmowane w sądzie okręgowym.

Ponadto na konieczność wprowadzenia powyższych zmian wskazują nieprawidłowości w zakresie zasadności i trybu przyznawania dodatków specjalnych kuratorom okręgowym i ich zastępcom ze środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe zawodowych kuratorów sądowych oraz pojawiające się problemy związane z finansowaniem dodatków specjalnych dla kuratorów zawodowych za prowadzenie zajęć w ośrodkach kuratorskich. Od 2019 r. w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzona jest bieżąca, kwartalna kontrola wypłacanych dodatków specjalnych kuratorom okręgowym i ich zastępcom. Do resortu docierają informacje o niewypłaceniu – z uwagi na brak środków finansowych – dodatków specjalnych zawodowym kuratorom sądowym pracującym w ośrodkach kuratorskich, przy jednoczesnym, często nieuzasadnionym, wypłaceniu dodatków specjalnych kuratorom okręgowym i ich zastępcom, w tym za czynności wynikające ze zwykłego zakresu obowiązków. Taka praktyka ma pośredni wpływ na likwidację ośrodków kuratorskich, a przez to również na brak możliwości orzekania przez sądy rodzinne środka wychowawczego, polegającego na skierowaniu nieletniego do ośrodka kuratorskiego²⁵.

Należy wskazać, że uprzednio funkcjonowały przepisy, które w sposób precyzyjny określały zasady wynagradzania kuratorów sądowych za pracę w ośrodkach kuratorskich. Z dniem 1 marca 1991 r. weszło w życie zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 1991 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia trybu i zasad tworzenia kuratorskich ośrodków pracy z młodzieżą oraz określenia ich organizacji i zakresu działania (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 14). Po tej zmianie, zgodnie z ówczesnie obowiązującym

²⁵ Środek wychowawczy przewidziany w art. 6 pkt 6 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969).

§ 17 ust. 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 kwietnia 1983 r. w sprawie ustalenia trybu i zasad tworzenia kuratorskich ośrodków pracy z młodzieżą oraz określenia ich organizacji i zakresu działania (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 15, z późn. zm.), kierownik ośrodka otrzymywał miesięczny ryczałt w wysokości do 50%, a kuratorzy sądowi prowadzący zajęcia – ryczałt w wysokości do 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej przewidzianego na kwartał poprzedzający wypłatę tej należności, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego stosownie do przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym.

Aktualnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 października 2001 r. w sprawie ośrodków kuratorskich (Dz. U. poz. 1294), które weszło w życie z dniem 29 października 2001 r., nie obejmuje sposobu wynagradzania osób pracujących w ośrodku. Do kwestii związanej z wynagradzaniem kuratorów pracujących w ośrodku odnosi się natomiast rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie wynagrodzeń kuratorów zawodowych i aplikantów kuratorskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 145 i 1968). Zgodnie z § 5 tego rozporządzenia za prowadzenie zajęć w ośrodku kuratorskim kuratorowi może być przyznany dodatek specjalny. Powyższe świadczy jedynie o fakultatywności jego przyznania. Jednocześnie, jak wynika z obecnie obowiązującego art. 14 ust. 4 u.k.s., dodatek taki maksymalnie może wynosić 40% wynagrodzenia zasadniczego powiększonego o kwotę przyznanego dodatku funkcyjnego. Jak się podkreśla w nauce prawa „taka sytuacja spowodowała duże dysproporcje między ośrodkami kuratorskimi funkcjonującymi przy różnych sądach rejonowych w zakresie wysokości wynagrodzeń za pracę w nich. Dysproporcje te, poza brakiem precyzji w zakresie regulacji prawnych, są też konsekwencją braku wystarczających środków w funduszu płac dla kuratorów zawodowych. Z pewnością jest to sytuacja niekorzystna, która negatywnie wpływa na funkcjonowanie ośrodków kuratorskich” (P. Kozłowski, K. Stasiak, „Ośrodek Kuratorski. Ujęcie prawne, organizacyjne i metodyczne”, Warszawa, 2018 r., s. 45).

Ponadto na zasadność wprowadzenia zmian, obejmujących przyznawanie dodatków funkcyjnych kuratorom pracującym w ośrodkach kuratorskich, wskazują:

- 1) zatwierdzony przez Ministra Sprawiedliwości Plan działalności Ministra Sprawiedliwości, którego celem jest usprawnienie systemu wykonywania środków wychowawczych, poprzez zwiększenie liczby ośrodków kuratorskich działających w strukturach sądów rejonowych;
- 2) Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 i wynikająca z niej Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, zgodnie z którą w ramach projektu „Zmniejszenie zjawiska

- przestępczości nieletnich” Ministerstwo Sprawiedliwości planuje stopniowe zwiększanie ilości funkcjonujących ośrodków kuratorskich do około 200 do roku 2030;
- 3) obowiązek realizowania przez Ministerstwo Sprawiedliwości zadań wynikających z ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1956); zadania te realizowane są między innymi w ośrodkach kuratorskich, natomiast resort sprawiedliwości z tych działań co roku się sprawozdaje.

Projektowana regulacja wprowadza przepis wyłączający uprawnienie do dodatku terenowego w sytuacjach, w których kurator zawodowy czynności terenowych – z istoty rzeczy – nie podejmuje, tj. w okresie pełnienia funkcji kuratora okręgowego i zastępcy kuratora okręgowego, delegowania do Ministerstwa Sprawiedliwości albo Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości, delegowania z sądu rejonowego do sądu okręgowego (na podstawie art. 36 ust. 1 albo 38 ust. 2 u.k.s.) oraz w okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków służbowych, o którym mowa w art. 23 ust. 1 albo art. 24 ust. 1 u.k.s.

Zgodnie z projektem regulacji kuratorowi zawodowemu, w przypadkach wymagających ponadprzeciętnego używania samochodu prywatnego do celów służbowych, niezależnie od dodatku terenowego, na uzasadniony wniosek kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, przekazany za pośrednictwem kuratora okręgowego, w ramach dostępnych środków finansowych w planie finansowym sądu, na podstawie umowy o używanie samochodu prywatnego do celów służbowych, może być przyznany przez prezesa sądu okręgowego ryczałt na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów służbowych.

Stosownie do art. 14 ust. 5 u.k.s. kuratorowi zawodowemu przysługuje dodatek za pracę terenową, w wysokości 50% kwoty bazowej, z tym że kierownikowi zespołu kuratorskiej służby sądowej dodatek taki przysługuje w wysokości w wysokości 25% kwoty bazowej, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób – 17,5% kwoty bazowej. Obowiązujące przepisy, regulujące zasady wynagradzania zawodowych kuratorów sądowych, ukształtowały dodatek za pracę terenową jako składnik wynagrodzenia za pracę kuratora. Zgodnie z intencją ustawodawcy celem dodatku za pracę w terenie jest zrekompensowanie wydatków kuratora zawodowego związanych z wykonywaniem obowiązków w terenie, w szczególności kosztów przemieszczania się do miejsca zamieszkania podopiecznych, rodzin objętych nadzorem kuratorskim, itp. Dodatek ten przysługuje kuratorowi zawodowemu niezależnie od wymiaru czasu pracy poświęcanego na wykonywanie pracy w terenie, w szczególności nie powinien ulegać proporcjonalnemu zmniejszeniu, mimo faktycznego niewykonywania czynności służbowych spowodowanego usprawiedliwioną nieobecnością w pracy, związaną przykładowo z przebywaniem na urlopie wypoczynkowym, czy zwolnieniu chorobowym.

Dodatek ma charakter ryczałtowy, jest niezależny od skali obciążenia kuratora zawodowego pracą i rodzaju pracy wykonywanej w danym okresie rozliczeniowym. Rodzaj pracy, do której zobowiązani są zawodowi kuratorzy sądowi, polega na wykonywaniu zadań nie tylko w siedzibie zespołu kuratorskiej służby sądowej działającego przy sądzie rejonowym, lecz także w terenie. Wynika to wprost z brzmienia art. 3 ust. 1 u.k.s., który stanowi, że kuratorzy sądowi wykonują swoje zadania w środowisku podopiecznych, także na terenie zamkniętych zakładów i placówek ich pobytu, w szczególności na terenie zakładów karnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz leczniczo-rehabilitacyjnych. Przedmiotem stosunku pracy łączącego kuratora zawodowego z pracodawcą (tj. sądem rejonowym) jest wykonywanie określonych w przepisach zadań związanych z realizacją orzeczeń sądów również poza siedzibą zespołu kuratorskiego. Z założenia dodatek za pracę terenową ma rekompensować wszelkie wydatki ponoszone przez zawodowego kuratora sądowego związane z poruszaniem się w terenie obejmującym zakres jego właściwości miejscowej, w tym przemieszczania się samochodem prywatnym. Ustawodawca nie ustalił, z jakich środków komunikacji może korzystać kurator. Wybór odpowiedniego środka transportu należy do samego kuratora wykonującego zadania w terenie.

Biorąc jednak pod uwagę, że inaczej sytuacja przedstawia się, gdy czynności służbowe wykonywane są przez kuratorów na zwartym terenie miejskim z szerokim dostępem do komunikacji publicznej, a inaczej – na terenie, do którego nie można taką komunikacją dotrzeć w sposób dogodny albo tej komunikacji w ogóle nie ma, należy uznać za uzasadnioną projektowaną regulację, przewidującą – obok funkcjonującego dodatku terenowego, w przypadku ponadprzeciętnych obciążeń – możliwość uzyskania przez kuratora zawodowego ryczałtu na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów służbowych. Możliwość taka związana jest z koniecznością ponadprzeciętnego używania samochodu prywatnego do celów służbowych, np. z częstym i regularnym wykonywaniem czynności służbowych na rozległym obszarze, pozbawionym dostępu do komunikacji publicznej lub z utrudnionym dostępem do tej komunikacji.

Pod przesłanką ponadprzeciętnego używania samochodu prywatnego do celów służbowych należy rozumieć drastycznie większe koszty ponoszone przez danego kuratora, w związku z realizacją czynności służbowych, w odniesieniu do kosztów ponoszonych przez pozostałych kuratorów zawodowych w tym zespole.

Prezes sądu okręgowego, na podstawie umowy o używanie samochodu prywatnego do celów służbowych, może przyznać kuratorowi zawodowemu ryczałt na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów służbowych. Jednak ten ryczałt może być przyznany jedynie

na podstawie należycie uzasadnionego wniosku kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej. Taki wniosek powinien zatem zawierać argumentację prezentującą ponadprzeciętne – na tle pozostałych kuratorów zawodowych w tym zespole – używanie samochodu prywatnego do celów służbowych przez zainteresowanego kuratora.

Ponadto warunkiem koniecznym do przyznania kuratorowi ryczałtu na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów służbowych jest posiadanie przez sąd odpowiednich środków finansowych. Należy bowiem zaznaczyć, że takie działanie jest możliwe jedynie w ramach dostępnych środków finansowych w planie finansowym sądu.

Odnosząc się do projektowanej zmiany w art. 17 u.k.s. należy podkreślić, że zgodnie z wypracowaną praktyką Minister Sprawiedliwości udziela kuratorowi zawodowemu urlopu dla poratowania zdrowia, wskazując jego wymiar. Natomiast o terminie jego rozpoczęcia decyduje prezes sądu okręgowego.

Ponadto obowiązujący przepis art. 17 ust. 1 u.k.s. nie pozostawia wątpliwości, że jednorazowo kuratorowi zawodowemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia w wymiarze nieprzekraczającym 6 miesięcy. Niedopuszczalna jest zatem sytuacja, w której kurator zawodowy otrzymałby bezpośrednio, następujący po sobie kolejny urlop dla poratowania zdrowia w wymiarze 6 miesięcy, a między kolejnymi okresami urlopu nie wystąpiła przerwa²⁶.

Z uwagi na brak możliwości udzielenia kuratorowi zawodowemu jednorazowo urlopu dla poratowania zdrowia w wymiarze dłuższym niż 6 miesięcy, w przypadku ponownego ubiegania się przez kuratora zawodowego o urlop dla poratowania zdrowia w wymiarze 6 miesięcy, badaniu podlega, czy nastąpiła przerwa po zakończeniu wcześniej udzielonego urlopu.

W związku z powyższym zdecydowano o wprowadzeniu obowiązku informowania Ministra Sprawiedliwości o terminie rozpoczęcia i zakończenia udzielonego urlopu dla poratowania zdrowia przez prezesa sądu okręgowego.

Odnosząc się do projektowanej zmiany w art. 24 ust. 2 u.k.s. należy wskazać, że wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko kuratorowi zawodowemu może skutkować zawieszeniem go w pełnieniu obowiązków służbowych. Projekt regulacji eliminuje dotychczasowe ograniczenie dotyczące możliwej długości trwania tego zawieszenia (tj. nie dłużej niż 3 miesiące), wprowadzając rozwiązanie, zgodnie z którym zawieszenie w pełnieniu

²⁶Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 1999 r., sygn. akt I PKN 426/99, Lex/el.

obowiązków służbowych ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, chyba że prezes sądu okręgowego uchylił je wcześniej.

Kuratorzy zawodowi zostali objęci systemem powszechnego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, a zatem mają do nich zastosowanie przepisy ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291, z późn. zm.). Przepis art. 25 obowiązującej ustawy dedykowany jest wąskiej grupie kuratorów zawodowych urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. i stanowi uprawnienie do uzyskania pełnej emerytury w sytuacji rozwiązania z kuratorem zawodowym stosunku pracy z powodu likwidacji sądu albo jego reorganizacji, co uniemożliwia dalsze jego zatrudnianie, bądź z powodu trwałej utraty przez kuratora zdolności fizycznej lub psychicznej do pracy na zajmowanym stanowisku, jeżeli nie ma możliwości przeniesienia kuratora do innej pracy, odpowiedniej do jego stanu zdrowia i kwalifikacji zawodowych. Ze względu na fakt, iż osoby urodzone przez 1 stycznia 1949 r. uzyskały już wiek emerytalny, uprawniający do uzyskania emerytury na warunkach obowiązujących dla wszystkich pracowników, celowym wydaje się uchylenie przepisu art. 25 w całości.

W zakresie przepisów dotyczących wygaśnięcia stosunku pracy z kuratorem zawodowym, proponuje się zmianę w art. 26 u.k.s. poprzez dodanie zapisu, iż stosunek pracy z kuratorem zawodowym wygasa z mocy prawa w razie ukarania go karą dyscyplinarną wydalenia ze służby kuratorskiej (ust. 1) oraz wskazanie, że stosunek pracy wygasa również z dniem nabycia obywatelstwa innego państwa (ust. 2).

W celu usunięcia pojawiających się wątpliwości interpretacyjnych związanych z zapisem, iż wygaśnięcie stosunku pracy następuje także z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia, stanowiącego *de facto* oświadczenie woli jednej ze stron stosunku pracy, co z kolei stoi w sprzeczności z przyjętym w literaturze pojęciem wygaśnięcia stosunku pracy, proponuje się wykreślenie tego zapisu z art. 26 ust. 1 u.k.s. Pozostawienie zapisu, odwołującego do przypadków wygaśnięcia stosunku pracy określonych w k.p., wydaje się wystarczające.

W ustawie projektuje się ponadto, że stosunek pracy z kuratorem zawodowym wygasa również z dniem utraty przez niego obywatelstwa polskiego, a nie jak w dotychczas obowiązującym stanie prawnym – z chwilą zrzeczenia się przez niego obywatelstwa polskiego – powyższe ma na celu doprecyzowanie terminu faktycznego wygaśnięcia stosunku pracy kuratora zawodowego. Zgodnie z art. 51 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2020 r. poz. 347), zwana dalej: „ustawą o obywatelstwie polskim”, utrata obywatelstwa polskiego następuje po upływie 30 dni od dnia wydania

postanowienia przez Prezydenta RP, o ile w postanowieniu nie wskazano innego terminu. Zatem sam moment zrzeczenia się obywatelstwa polskiego, rozumiany jako złożenie oświadczenia wnioskodawcy o zrzeczeniu się obywatelstwa polskiego (zob. art. 48 ust. 1 pkt 1 ustawy o obywatelstwie polskim), nie jest tożsamy z chwilą utraty tego obywatelstwa.

W zakresie przepisów dotyczących rozwiązania stosunku pracy z kuratorem zawodowym, proponuje się zmianę polegającą na wydłużeniu okresu na dokonanie ponownej oceny pracy kuratora po otrzymaniu przez niego pierwszej oceny negatywnej. Proponuje się, by ocena ta nie mogła być dokonana przed upływem roku od sporządzenia poprzedniej oceny (obecnie okres ten wynosi 4 miesiące). Ponadto zakreślony został termin do dokonania ponownej oceny pracy kuratora zawodowego do 2 lat od sporządzenia poprzedniej oceny.

Biorąc pod uwagę skutki podwójnej negatywnej oceny pracy kuratora zawodowego, ocena ta powinna obejmować wszystkie aspekty pracy kuratora. Najbardziej optymalnym wydaje się zatem, by druga kontrola i ocena pracy kuratora nastąpiły po upływie 1 roku, a maksymalnie do 2 lat od wystawienia pierwszej negatywnej oceny.

W art. 27 u.k.s. wprowadza się dodatkową przesłankę rozwiązania z kuratorem stosunku pracy, polegającą na odmowie poddania się badaniu przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Projekt przewiduje uchylenie art. 32 ust. 1 u.k.s. Za podjęciem takiego działania przemawiają następujące argumenty²⁷:

- 1) wszystkie wymienione w nim przesłanki spełniają warunki uruchomienia reżimu odpowiedzialności dyscyplinarnej, i to właśnie w trybie postępowania dyscyplinarnego powinno następować weryfikowanie ich zaistnienia, a wymierzenie kary dyscyplinarnej wydalenia z pracy skutkować wygaśnięciem stosunku pracy. Poważne wątpliwości budzi możliwość rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika niezależnie od reżimu odpowiedzialności dyscyplinarnej. Prowadzi to bowiem do deprecjacji tej odpowiedzialności, gdyż sięgając po art. 32 ust. 1 u.k.s. można w prostszy i łatwiejszy sposób osiągnąć cel w postaci wyeliminowania pracownika;
- 2) trudno zgodzić się z tym, by kara dyscyplinarna wydalenia ze służby kuratorskiej powodowała konieczność złożenia dodatkowego oświadczenia woli o rozwiązaniu stosunku pracy; kara taka wiąże się na gruncie innych pragmatyk pracowniczych z wygaśnięciem stosunku pracy, a więc podejmowanie dodatkowej czynności prawnej rozwiązującej stosunek pracy jest wówczas zbędne;

²⁷ Argumenty zostały zaczerpnięte z opinii Rady Legislacyjnej przy Prezisie Rady Ministrów z 2019-09-27 o znaku RL-033-28/19 o projekcie ustawy o kuratorskiej służbie sądowej (UD 358, z dnia 31 maja 2019 r.).

3) zastrzeżenia nasuwa sposób sformułowania zdania wstępnego w art. 32 ust. 1 u.k.s., z którego wynika, że rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika następuje *ex lege* („Stosunek pracy z kuratorem zawodowym ulega z mocy prawa...”). Stosunek pracy nie może się sam rozwiązać, gdyż skutek w postaci rozwiązania następuje z mocy czynności prawnej.

Projektowana regulacja wprowadza zmianę w art. 35 ust. 1 u.k.s., polegającą uznaniu, że kuratorską służbę sądową na obszarze właściwości sądu okręgowego stanowią kuratorzy sądowi (a więc zarówno kuratorzy zawodowi, jaki i kuratorzy społeczni), którzy wykonują czynności służbowe na obszarze właściwości sądu rejonowego oraz kurator okręgowy, jego zastępca albo zastępcy i kuratorzy, o których mowa w art. 36b ust. 1 i art. 38 ust. 2, którzy wykonują czynności służbowe na obszarze właściwości sądu okręgowego. Powyższa zmiana ma na celu doprecyzowanie miejsca służby kuratorów sądowych i obszaru wykonywanych przez nich czynności służbowych.

Projekt w art. 104 u.k.s. uzupełnia delegację ustawową do wydania przez Ministra Sprawiedliwości zarządzenia, w którym oprócz wzorów legitymacji kuratora zawodowego, aplikanta kuratorskiego oraz legitymacji kuratora społecznego, określi wzory ich znaków identyfikacyjnych. Powyższa zmiana ma na celu umożliwienie osobom biorącym udział w czynnościach służbowych wykonywanych przez kuratorów łatwą identyfikację tych funkcjonariuszy publicznych.

Projektowane zmiany, polegające na wykreśleniu w ust. 1 art. 14 wyrazów „ustaloną według zasad określonych w ust. 1a i ust. 1b” oraz uchyleniu dotychczasowego ust. 1a w brzmieniu: „W 2003 r. kwotę bazową dla zawodowych kuratorów sądowych ustala się w wysokości 1667,70 zł”, mają charakter dostosowujący. Nie wiążą się one z wprowadzeniem żadnych nowych rozwiązań, odnoszących się do sposobu ustalania wynagrodzenia zasadniczego kuratorów zawodowych.

Charakter dostosowujący mają też zmiany brzmienia art. 27 ust. 1 pkt 2, art. 28 ust. 1 i art. 33 ust. 1 u.k.s., polegające na zastąpieniu odpowiednio słowa „likwidacji” słowem „zniesienia”, a słowa „likwidowanym” słowem „zniesionym”. Zgodnie bowiem z art. 20 u.s.p. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzeń, tworzy i znosi sądy. Nowelizowany przepis zakłada jednocześnie, iż w sytuacji zniesienia sądu bądź jego reorganizacji, warunkiem rozwiązania stosunku pracy z kuratorem zawodowym będzie brak możliwości przeniesienia go do pracy na stanowisku kuratora zawodowego w tym samym okręgu.

Podobnie charakter dostosowujący ma zmiana brzmienia art. 28 ust. 3 u.k.s., polegająca na zastąpieniu wyrazów „o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu” wyrazami „o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy”.

W celu doprecyzowania terminów przewidzianych w ustawie, projekt przewiduje zmiany brzmienia art. 30 ust. 1 i art. 34 ust. 5.

2. Pozycja Ministra Sprawiedliwości wobec kuratorskiej służby sądowej.

Projekt zawiera zmiany ukierunkowane na wprowadzanie modelu skutecznego nadzoru nad działalnością kuratorów sądowych oraz dookreślające organy uprawnione do wykonywania tego nadzoru z wyznaczeniem jego zakresu. Proponowane rozwiązania wyrażają przekonanie, że każdy organ odpowiedzialny za kuratorską służbę sądową powinien dysponować adekwatnymi narzędziami zapewniającymi prawidłowe funkcjonowanie tej służby.

Projekt zakłada wprowadzenie modelu zewnętrznego nadzoru administracyjnego Ministra Sprawiedliwości nad działalnością kuratorów sądowych, sprawowanego za pośrednictwem prezesów sądów apelacyjnych. Przywracając zewnętrzny nadzór administracyjny Ministra Sprawiedliwości nad działalnością kuratorów sądowych projektodawca dostrzega mankamenty rozwiązań, wynikających z braku stosownych instrumentów na gruncie przepisów u.k.s. (art. 35 ust. 2), u.s.p. (art. 37g) i aktów wykonawczych do u.s.p., regulujących kwestię ww. nadzoru. Obowiązujące rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów powszechnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1166) nie przewiduje regulacji w omawianym zakresie, ograniczając się w § 15 ust. 5 do odesłania, zgodnie z którym do kontroli działalności sekretariatów zespołów kuratorskiej służby sądowej przepisy o kontroli sekretariatu wydziału sądu stosuje się odpowiednio, nie przewidując regulacji dotyczących nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad kuratorami sądowymi (§ 17-22 w rozdziale „Nadzór zewnętrzny”). W tym miejscu należy podkreślić, że rozwiązania takie funkcjonowały do dnia 28 marca 2012 r., kiedy na mocy art. 25 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1192) utraciło moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 2002 r. w sprawie trybu sprawowania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów (Dz. U. poz. 1564). Przepisy ostatniego z ww. rozporządzeń w kwestii uprawnień organu centralnego w sprawach nadzoru nad działalnością kuratorów przewidywały

między innymi, że Minister Sprawiedliwości sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną sądów osobiście oraz przez właściwą służbę nadzoru wyodrębnioną w Ministerstwie Sprawiedliwości (§ 1), oraz że odpis sprawozdania z kontroli zespołu kuratorskiej służby sądowej oraz sprawozdanie z wykonania zaleceń pokontrolnych przez sądu okręgowego przesyła również właściwym przedmiotowo komórkom organizacyjnym Ministerstwa Sprawiedliwości, zaś osoby powołane w Ministerstwie Sprawiedliwości do nadzoru nad kuratorską służbą sądową po zapoznaniu się ze sprawozdaniem mogą zwracać się o stosowne wyjaśnienia i uzupełnienia jego treści (§ 26 ust. 3 i 4).

Propozycja zawarta w projektowanej ustawie zmierza do sanowania ułomności istniejącego systemu nadzoru nad kuratorską służbą sądową. Podkreślić bowiem należy, że Rekomendacje nr R(92)16 Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 19 października 1992 r. w sprawie europejskich reguł dotyczących sankcji i środków alternatywnych oraz Rekomendacje CM/Rec(2010)1 Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 20 stycznia 2010 r. w sprawie reguł probacji, jednoznacznie zalecają uporządkowanie służby probacyjnej według zasad funkcjonujących w sferze administracji państwowej. Reguła nr 41 pierwszego z ww. dokumentów stanowi wprost, że „personel zawodowy (służby probacyjnej) będzie podlegał organom władzy wykonawczej określonym przepisami prawa. Organa te określą obowiązki, prawa i kompetencje podległych im pracowników, a także będą sprawować nad nimi nadzór oraz przeprowadzać oceny wyników ich pracy”. W memorandum wyjaśniającym do tej reguły Komitet Ministrów Rady Europy wskazał, że służbę probacyjną winna tworzyć kadra zawodowych pracowników podległych organom władzy wykonawczej. Do kompetencji organu władzy wykonawczej powinno należeć nie tylko wykonywanie zadań funkcyjnych (rekrutacja i wybór pracowników, wypłata wynagrodzenia, awansowanie pracowników, itd.), ale również ustalanie norm, czyli określanie obowiązków, praw i kompetencji pracowników. Organ ten powinien również wykorzystywać wszelkie dostępne metody nadzorowania pracy personelu służby probacyjnej, a zwłaszcza oceny jego efektywności.

Należy również podkreślić wyraźny i merytorycznie nieuzasadniony rozdźwięk pomiędzy rozwiązaniami w dziedzinie nadzoru nad kuratorską służbą sądową oraz nadzoru nad innymi służbami zajmującymi się wykonywaniem orzeczeń sądowych. Służba więzienna (art. 1 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej; Dz. U. z 2021 poz. 1064 i 1728) i personel zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (art. 95 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich; Dz. U. z 2018 r. poz. 969) w sposób jednoznaczny podlegają zwierzchniemu bezpośredniemu nadzorowi

Ministra Sprawiedliwości połączonemu z kompetencją powoływania i odwoływania (z zastrzeżeniem stosownych rygorów) kadry kierowniczej i zarządzającej.

Podobnie rzecz przedstawia się z komórkami windykacyjnymi sądów powszechnych, które w obecnym stanie prawnym podlegają dyrektorom sądów, odpowiedzialnym przed Ministrem Sprawiedliwości oraz przez niego powoływanym i odwoływanym (por. art. 31a i 32 u.s.p.).

Nadzór Ministra Sprawiedliwości nad służbami wykonawczymi jest zatem pewną prawidłowością – standardem zgodnym z zaleceniami organizacji międzynarodowych, koniecznym dla zachowania spójności i efektywności całego systemu wykonywania orzeczeń. Nie istnieją przekonujące argumenty merytoryczne ani praktyczne, które uzasadniałyby inne ukształtowanie tego nadzoru w przypadku kuratorów sądowych, zwłaszcza że dotychczasowe rozwiązania okazały się niewydolne.

Ponadto projektodawca ma na uwadze wnioski sformułowane w wystąpieniu pokontrolnym Najwyższej Izby Kontroli (zwanej dalej: „NIK”) z dnia 22 lutego 2018 r. nr LWR 410.027.01.2017, dotyczącym kontroli P/17/10 – „Wykonywanie obowiązków przez kuratorów sądowych”. W powyższym wystąpieniu wskazano, że ze względu na wyniki kontroli, „wskazujące na liczne mankamenty funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej, w tym w szczególności związane z nadzorem nad tą służbą według NIK zachodzi potrzeba ukończenia przez Ministra prac legislacyjnych mających na celu ich wyeliminowanie”.

Projektowane zmiany zakładają zatem wprowadzenie zewnętrznego nadzoru administracyjnego Ministra Sprawiedliwości nad działalnością kuratorów sądowych. Zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratorów sądowych obejmuje analizę i ocenę prawidłowości oraz skuteczności wykonywania przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych wewnętrznego nadzoru administracyjnego. W ramach tego nadzoru Minister Sprawiedliwości będzie umocowany w szczególności do ustalania ogólnych kierunków wewnętrznego nadzoru administracyjnego wykonywanego przez prezesów sądów apelacyjnych, kontrolowania wykonywania obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych, analizowania informacji statystycznych dotyczących działalności kuratorów sądowych, organizowania narad nadzorczych dla kuratorów okręgowych, a także wydawania zarządzeń. Ponadto w przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności kuratorów sądowych w danym okręgu lub niewykonania zarządzeń, Minister Sprawiedliwości będzie mógł zarządzić przeprowadzenie lustracji działalności nadzorczej prezesa sądu okręgowego oraz przeprowadzenie lustracji działalności kuratora okręgowego lub zespołu kuratorskiej służby sądowej. Zarządzając przeprowadzenie tych czynności, Minister

Sprawiedliwości będzie wyznaczał prezesowi sądu apelacyjnego zakres i termin ich przeprowadzenia.

Zgodnie z projektowaną regulacją Minister Sprawiedliwości może delegować kuratora zawodowego, za jego zgodą, do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości. Kuratorowi temu mogą być powierzone obowiązki na stanowiskach urzędniczych, z wyłączeniem stanowiska dyrektora generalnego, dyrektora departamentu lub biura.

Dotychczas wyłącznym celem delegowania kuratora do Ministerstwa Sprawiedliwości był nadzór nad pracą kuratorów. Obecnie kuratora będzie można delegować także do wykonywania czynności administracyjnych, co zwiększy zakres wykonywanych zadań.

Należy zauważyć, że pozostałe grupy zawodowe, o których mowa w u.s.p., jak chociażby referendarze czy asystenci sędziów jako osoby delegowane także wykonują czynności administracyjne w Ministerstwie Sprawiedliwości lub innych jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanych (art. 151a § 5 pkt 2 u.s.p. oraz art. 155e § 2 pkt 2 u.s.p.).

Przewiduje się, że kurator delegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości zachowa prawo do wynagrodzenia zasadniczego odpowiedniego do rangi stopnia służbowego oraz dodatku za wieloletnią pracę.

Nadto kurator zawodowy piastujący funkcję kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego, kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, kierownika ośrodka kuratorskiego, rzecznika dyscyplinarnego oraz zastępcy rzecznika, z dniem rozpoczęcia delegowania do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości będzie ją tracił, a tym samym będzie tracił prawo do dodatku funkcyjnego związanego ze sprawowaną funkcją. Z chwilą delegowania będzie tracił także dodatek za pracę terenową, dlatego w tych okolicznościach przyznanie mu dodatku zadaniowego będzie w pełni uzasadnione, w szczególności ze względu na rodzaj wykonywanych zadań (czynności nadzorcze) i rangę urzędu, w którym pełni czynności.

Minister Sprawiedliwości będzie przyznawał kuratorowi delegowanemu do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości dodatek zadaniowy w wysokości 40% wynagrodzenia zasadniczego. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dodatek zadaniowy może przekraczać tę wysokość.

Zaprojektowana wartość dodatku zadaniowego jest optymalna. Obniżenie jej wiązałoby się z tym, że wynagrodzenie kuratora delegowanego, w szczególności wykonującego czynności

nadzorcze nad pracą kuratorów zawodowych, byłoby niższe od wynagrodzenia przysługującego kuratorowi okręgowemu.

Należy także podkreślić, że projektowane przepisy nie przewidują przyznania kuratorowi, o którym mowa w projektowanym art. 31 ust. 1 u.k.s., dodatku specjalnego ani funkcyjnego, dlatego przyznanie dodatku zadaniowego nie powinno budzić jakichkolwiek wątpliwości.

Nadto przyznanie dodatku zadaniowego kuratorowi, o którym mowa w projektowanym art. 31 ust. 1, legitymizuje dotychczasową praktykę, zgodnie z którą kuratorom delegowanym do Ministerstwa Sprawiedliwości przyznawany jest, na podstawie art. 88 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1233), dodatek zadaniowy w wysokości od 40 % do 80 % wynagrodzenia zasadniczego.

Kurator zawodowy pełniący funkcję kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego, kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, kierownika ośrodka kuratorskiego, rzecznika dyscyplinarnego i zastępcy rzecznika dyscyplinarnego lub delegata do Krajowej Rady Kuratorów, z dniem rozpoczęcia delegowania będzie ją tracił. Ponadto w związku z delegowaniem kurator, o którym mowa w projektowanym art. 31 ust. 1, nie będzie mógł wykonywać zadań wymienionych w art. 1 ustawy. Wyłączenia te są podyktowane troską o transparentność w podejmowaniu wszelkich działań przez kuratorów delegowanych w związku ze zleconymi zadaniami wykonywanymi na rzecz reprezentowanego urzędu.

W celu ułatwienia podnoszenia kwalifikacji zawodowych kuratora delegowanego do Ministerstwa Sprawiedliwości wprowadza się możliwość kierowania go, za jego zgodą, do udziału w różnych formach doskonalenia zawodowego w zakresie problematyki dotyczącej powierzonych mu obowiązków. Koszty takich szkoleń pokrywane są z części budżetowej „Sprawiedliwość”, której dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

Przewiduje się, że kurator może być delegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości na czas określony nie dłuższy niż 2 lata, albo na czas nieokreślony. Nadto projekt zakłada, iż ten kurator może być odwołany z delegowania lub z niego ustąpić w każdym czasie.

Projekt zakłada również, że Minister Sprawiedliwości może delegować kuratora zawodowego, za jego zgodą, do pełnienia czynności administracyjnych w Szkole Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości. Do tej osoby stosuje się odpowiednio wskazane przepisy dotyczące kuratora delegowanego do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Zgodnie z projektowaną regulacją przyznaje się Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienie do przeniesienia kuratora zawodowego, na jego wniosek, do sądu rejonowego

w innym okręgu sądowym, w tej albo innej apelacji. Konstrukcja ta – w sytuacji zmiany miejsca zatrudnienia – gwarantuje utrzymanie ciągłości tego zatrudnienia i zachowanie uprawnień z tego wynikających.

Projekt przewiduje unormowanie na poziomie ustawowym kompetencji Ministra Sprawiedliwości do dysponowania stanowiskami kuratorskimi. Prowadzona dotychczas polityka relokacji etatów przyczynia się do wyrównania obciążenia pracą kuratorów zawodowych w skali kraju. Podstawą decyzji w tym zakresie są przekazywane dane statystyczne, które podlegają szczegółowej analizie pod kątem obciążenia kuratorów zawodowych danego sądu zadaniami, wymienionymi w sprawozdaniu MS-S40r. Zgodnie z projektem Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeby wynikające z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach, przydziela nowe stanowiska kuratorskie poszczególnym sądom rejonowym. Natomiast w razie zwolnienia stanowiska kuratora zawodowego, prezes sądu okręgowego, w którego okręgu stanowisko zostało zwolnione, w terminie 7 dni od dnia zwolnienia stanowiska, zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości, na podstawie powyższych kryteriów, przydziela stanowisko danemu albo innemu sądowi rejonowemu.

Jednocześnie projektowana ustawa przyznaje Ministrowi Sprawiedliwości prawo do przekształcenia lub zniesienia zwolnionego stanowiska kuratorskiego, również przy uwzględnieniu potrzeby racjonalnego wykorzystania kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeb wynikających z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach.

3. Nadzór wewnętrzny nad kuratorską służbą sądową oraz kwestia zwierzchnictwa służbowego.

W ocenie projektodawcy konieczna jest maksymalna unifikacja uregulowań dotyczących nadzoru nad działalnością kuratorów sądowych i nadzoru nad działalnością sądów i to w taki sposób, aby nie utrudniać pracy sądów i nie rozbudowywać biurokracji. Biorąc powyższe pod uwagę celowym jest wprowadzenie do ustawy przepisów o nadzorze dotyczących prezesa sądu okręgowego i prezesa sądu apelacyjnego. Należy bowiem podkreślić, że zgodnie z art. 9 a § 2 u.s.p. zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością sądów sprawuje Minister Sprawiedliwości, natomiast zgodnie z art. 37a § 1 u.s.p. prezes sądu apelacyjnego sprawuje wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością administracyjną sądu apelacyjnego oraz sądów okręgowych i rejonowych, działających na obszarze apelacji.

Zgodnie z projektem regulacji prezes sądu okręgowego wykonuje wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratora okręgowego. W ramach tego nadzoru prezes sądu okręgowego zobowiązany jest w szczególności do sporządzenia rocznego planu nadzorczego, sporządzenia sprawozdania z realizacji rocznego planu nadzorczego, kontrolowania równomierności obciążenia pracą kuratorów sądowych w okręgu, kontrolowania sprawności i prawidłowości podejmowanych przez kuratora okręgowego czynności nadzorczych, a także wydawania zarządzeń nadzorczych. Prezes sądu rejonowego informuje prezesa sądu okręgowego o nieprawidłowościach w działalności zespołu kuratorskiej służby sądowej w kierowanym przez siebie sądzie.

Wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością prezesów sądów okręgowych w zakresie działalności kuratorów sądowych na obszarze apelacji wykonuje prezes sądu apelacyjnego. W ramach tego nadzoru prezes sądu apelacyjnego ustala kierunki wewnętrznego nadzoru administracyjnego wykonywanego przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji, koordynuje czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego wykonywanego przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji, zatwierdza i przesyła Ministrowi Sprawiedliwości przedłożone mu przez prezesa sądu okręgowego sprawozdanie z realizacji rocznego planu nadzorczego, kontroluje wykonywanie obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji oraz wydaje zarządzenia nadzorcze.

Czynnościami z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego są ponadto wizytacja, obejmująca pełną działalność kuratora okręgowego lub zespołu kuratorskiej służby sądowej, oraz lustracja, obejmująca wybrane zagadnienia z działalności kuratora okręgowego lub zespołu kuratorskiej służby sądowej. Wizytację lub lustrację przeprowadza się zgodnie z rocznym planem nadzorczym albo doraźnie. Doraźną wizytację lub lustrację zarządza prezes sądu okręgowego albo prezes sądu apelacyjnego, stosownie do potrzeb, w szczególności przy uwzględnieniu wyników sprawowanego nadzoru administracyjnego.

Wizytację lub lustrację, obejmującą działalność kuratora okręgowego lub jego zastępcy, przeprowadza sędzia wizytator wyznaczony przez prezesa sądu okręgowego albo prezesa sądu apelacyjnego. W pozostałych przypadkach wizytację lub lustrację, obejmującą działalność zespołu kuratorskiej służby sądowej, przeprowadza kurator okręgowy lub zastępca kuratora okręgowego. Wizytacji lub lustracji nie może przeprowadzać osoba będąca małżonkiem, krewnym albo powinowatym osoby, której działalność jest kontrolowana lub pozostająca z nią w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności kontrolującego.

Projekt zmian w ustawie zakłada, że osoby wykonujące czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego mają prawo wglądu w dokumentację dotyczącą wykonywania obowiązków służbowych przez kuratorów sądowych, mogą żądać wyjaśnień oraz wydawać zarządzenia nadzorcze. Powyższe spowodowane jest potrzebą wzmocnienia uprawnień właściwych organów oraz wyposażenia uprawnionych podmiotów w niezbędne narzędzia adekwatne do przeciwdziałania niepożądanym zjawiskom, które pojawiły się na gruncie dotychczasowego stanu prawnego.

Proponuje się przy tym, że w drodze rozporządzenia zostanie określony szczegółowy tryb sprawowania nadzoru nad działalnością kuratorów sądowych oraz sposób dokumentowania czynności nadzorczych.

Przedmiotowa nowelizacja przyznaje prezesowi sądu okręgowego uprawnienie do delegowania kuratora do wykonywania zadań kuratora zawodowego w innym sądzie rejonowym na obszarze danego okręgu, na czas określony. Delegowanie następuje na wniosek kuratora okręgowego lub z urzędu, po zasięgnięciu opinii kuratora okręgowego. W tym przypadku wymagana jest zgoda kuratora zawodowego na delegowanie, a jego odwołanie z delegowania może nastąpić w każdym czasie.

Dodatkowo przyznano prezesowi sądu okręgowego uprawnienie do delegowania kuratora zawodowego niezależnie od jego woli do innego sądu rejonowego, na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy. Ten przypadek delegowania może nastąpić tylko wówczas, gdy wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości, przez co realizowany jest nadrzędny cel poprawy sprawności funkcjonowania tego systemu. Niemniej jednak projekt wprowadza ograniczenia takiego działania polegające na tym, że delegowanie bez zgody kuratora może być powtórzone nie wcześniej niż po upływie 3 lat oraz niedopuszczalne jest delegowanie kuratora bez jego zgody do sądu rejonowego mającego siedzibę w innej miejscowości, kobiety w ciąży lub osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem w wieku do 14 lat, a także w wypadkach, gdy stoją temu na przeszkodzie ważne względy osobiste lub rodzinne kuratora.

Nowelizacja przepisu art. 34 u.k.s. wynika z konieczności wyeliminowania pojawiających się wątpliwości interpretacyjnych związanych z jego stosowaniem i ma na celu doprecyzowanie w taki sposób, aby nie budziło wątpliwości, że kuratora zawodowego, ze względu na szczególne potrzeby sądu, można przenieść wyłącznie między poszczególnymi zespołami w ramach jednego sądu rejonowego albo między sądami rejonowymi. Należy mieć jednak na uwadze, że za każdym razem przeniesienie będzie wiązało się z przeniesieniem do innego zespołu, który z kolei jako komórka organizacyjna sądu jest jego integralną częścią

i poza jego strukturami nie może funkcjonować. W projekcie doprecyzowano także, że przeniesienie, o którym mowa w art. 34 ust. 1, 2 i 3a, nie rozwiązuje stosunku pracy.

Projekt przewiduje dwa sposoby obsadzenia wolnego stanowiska w kuratorskiej służbie sądowej. Prezes sądu okręgowego, po uzyskaniu informacji o przydzieleniu nowego stanowiska, będzie mógł zdecydować, czy nabór na to stanowisko odbędzie się w drodze konkursu na kuratora zawodowego czy też w drodze konkursu na aplikanta kuratorskiego. Przy czym konkurs na stanowisko kuratora zawodowego będzie polegał na przeprowadzeniu rozmowy kwalifikacyjnej, której celem będzie wyłonienie najlepszego kandydata.

4. Status kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego i kierownika zespołu.

Obowiązujące rozwiązania kształtujące formalną podległość kuratora okręgowego, w tym prawo jego powoływania i odwoływania (zob. art. 36 u.k.s.), prezesowi sądu okręgowego, zdecydowanie nie sprzyjają jakości i efektywności pracy kuratora okręgowego. Minister Sprawiedliwości, jako organ organizacyjnie usytuowany na najwyższym szczeblu nadzoru administracyjnego nad sądownictwem, odpowiedzialny za prawidłowe funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej, powinien mieć narzędzia umożliwiające realny wpływ na kształtowanie polityki kadrowej i nie może być pozbawiony wpływu na obsadę kadry zarządzającej służbą podległą nadzorowi Ministra.

Zgodnie z projektowaną ustawą kuratora okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród kuratorów zawodowych okręgu, w którym pełni on służbę albo spoza tego okręgu. Kurator okręgowy jest powoływany na okres czterech lat, najwyżej na dwie kolejne kadencje, i przed upływem sześciu lat od zakończenia pełnienia tej funkcji nie może być powołany do pełnienia funkcji kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego albo kuratora delegowanego do sądu okręgowego z sądu rejonowego w celu udzielania kuratorowi okręgowemu pomocy przy wykonywaniu zadań.

Projektowana regulacja wydłuża do 10 lat niezbędny staż pracy kuratorskiej dla kandydata na kuratora okręgowego. W ocenie projektodawcy dotychczasowy 7-letni staż pracy kuratorskiej jest niewystarczający do pełnienia tej funkcji.

W związku z wprowadzeniem nowego, czwartego stopnia służbowego – starszego kuratora specjalisty, konieczna jest zmiana dostosowująca w zakresie warunków formalnych, jakie ma spełniać kandydat na kuratora okręgowego. Zakłada się zatem, że kuratorem okręgowym może być ten, kto posiada stopień starszego kuratora specjalisty albo kuratora specjalisty, a wyjątkowo – stopień starszego kuratora zawodowego.

Projekt przyznaje Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienie w zakresie odwołania kuratora okręgowego. Konieczność odwołania zachodzi, gdy kurator okręgowy zrzekł się funkcji albo nie wypełnia obowiązków nałożonych przez ustawę. Ponadto Minister Sprawiedliwości może zawiesić kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków służbowych, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie niewypełniania przez niego obowiązków nałożonych przez ustawę. W razie zawieszenia kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków służbowych, prezes sądu okręgowego zarządza przeprowadzenie wobec kuratora okręgowego czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego w postaci wizytacji albo lustracji.

Projektowana regulacja zakłada, że Minister Sprawiedliwości przed powołaniem, odwołaniem albo zawieszeniem kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków służbowych może zasięgnąć opinii okręgowego zgromadzenia kuratorów.

Zgodnie z projektowanymi przepisami kurator okręgowy nie może pełnić funkcji kierownika ośrodka kuratorskiego oraz prowadzić w nim zajęć. Przepis ten umożliwia właściwą realizację przez kuratora okręgowego obowiązku wynikającego z ustawy, którym jest nadzór merytoryczny nad ośrodkami kuratorskimi.

Projekt ustawy przewiduje, że kuratorowi okręgowemu po upływie kadencji albo po odwołaniu z pełnionej funkcji przysługuje prawo powrotu do pracy w zespole kuratorskiej służby sądowej, w którym pracował bezpośrednio przed powołaniem na stanowisko kuratora okręgowego.

W kwestii zadań realizowanych przez kuratora okręgowego projektodawca proponuje ich uzupełnienie i doprecyzowanie, eksponując obowiązek dbania o równomierne obciążenie pracą kuratorów w ramach poszczególnych zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu. Do zakresu działania kuratora okręgowego należy także sporządzenie oraz przedłożenie prezesowi sądu okręgowego sprawozdania z przeprowadzonych w danym roku wizytacji lub lustracji.

Skargi i wnioski dotyczące działalności kuratora okręgowego rozpoznaje prezes sądu okręgowego. Przepis ten pozostaje w bezpośrednim związku z art. 37 ust. 1 u.k.s., który stanowi, że kurator okręgowy odpowiada przed prezesem sądu okręgowego za funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej w okręgu. Ponadto powyższe rozwiązanie jest spójne z brzmieniem art. 41b § 1 u.s.p., zgodnie z którym organem właściwym do rozpatrzenia skargi lub wniosku dotyczących działalności sądu jest prezes sądu.

Na poziomie sądu okręgowego, gdzie funkcję pełni kurator okręgowy, utrzymuje się możliwość powołania zastępcy kuratora okręgowego. Projekt regulacji zakłada, że Minister Sprawiedliwości może powołać zastępcę kuratora okręgowego, a jeżeli uzna to za konieczne –

dwóch zastępców kuratora okręgowego. W przypadku gdy Minister Sprawiedliwości powoła dwóch zastępców kuratora okręgowego, obowiązkiem kuratora okręgowego jest wskazanie pierwszego i drugiego zastępcy. Do zastępcy kuratora okręgowego odpowiednio stosuje się określone przepisy dotyczące kuratora okręgowego.

Projektodawca dostrzega mankamenty ustawy, w której dotychczas brak było rozwiązania dla sytuacji, kiedy w okręgu nie ma urzędujących kuratora okręgowego ani jego zastępcy. W celu wyeliminowania mogących się pojawiać w powyższym zakresie wątpliwości interpretacyjnych projekt zakłada, że w przypadku braku kuratora okręgowego albo w sytuacji zawieszenia kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków służbowych, przy jednoczesnym braku zastępcy kuratora okręgowego, prezes sądu okręgowego deleguje do sądu okręgowego kuratora zawodowego wskazanego przez siebie spośród kuratorów zawodowych z sądów rejonowych tego okręgu sądowego, w celu pełnienia obowiązków kuratora okręgowego. Kurator ten delegowany jest do czasu powołania kuratora okręgowego albo ustania zawieszenia kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków, na czas określony, nie dłuższy niż 6 miesięcy. Jego odwołanie z delegowania może nastąpić w każdym czasie. Do osoby pełniącej tę funkcję stosuje się odpowiednio wskazane przepisy dotyczące kuratora okręgowego.

Projekt przewiduje, że czynności z zakresu obsługi biurowej kuratora okręgowego i jego zastępcy albo zastępców wykonuje sekretariat kuratora okręgowego. Natomiast nadzór nad pracą sekretariatu sprawuje kurator okręgowy.

Realizacji zadań przypisanych kuratorowi okręgowemu ma sprzyjać utrzymanie dotychczasowego rozwiązania, do którego należy zaliczyć możliwość delegowania kuratora zawodowego z sądu rejonowego do sądu okręgowego w celu udzielania pomocy kuratorowi okręgowemu. Stosownie zatem do regulacji zawartych w projekcie kurator ten delegowany jest na czas określony, a jego odwołanie z delegowania może nastąpić w każdym czasie. Do osoby pełniącej tę funkcję stosuje się odpowiednio wskazane przepisy dotyczące kuratora okręgowego.

Z uwagi na wprowadzenie nowego stopnia służbowego – starszego kuratora specjalisty zakłada się, że kierownikiem zespołu może być ten, kto – oprócz posiadania co najmniej 5-letniego stażu pracy kuratorskiej – posiada stopień starszego kuratora specjalisty albo kuratora specjalisty, a wyjątkowo – stopień starszego kuratora zawodowego. Ponadto pełnienie tej funkcji ograniczone jest 4-letnią kadencją, ale może być przedłużane o kolejne kadencje.

Wśród proponowanych rozwiązań przewiduje się doprecyzowanie i uzupełnienie zadań kierownika zespołu. Wskazać należy, iż jego nowymi obowiązkami są dbałość o równomierne

obciążenie pracą kuratorów zespołu oraz nadzorowanie pracy sekretariatu zespołu. Ponadto nowością jest określenie miesięcznego obciążenia kierownika zespołu obowiązkami kuratora w wymiarze nie mniejszym niż 50 % przeciętnego obciążenia przypadającego na członka zespołu, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób nie mniejszym niż 35% tego obciążenia. Wymiar ten związany jest bezpośrednio z wysokością otrzymywanego przez kierownika zespołu dodatku za pracę terenową, który wynosi 25% kwoty bazowej, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób – 17,5% kwoty bazowej.

Kierownika zespołu, w razie jego nieobecności, zastępuje wyznaczony przez niego kurator zawodowy, o czym kierownik zespołu informuje prezesa sądu rejonowego oraz kuratora okręgowego.

Uwzględniając możliwość wprowadzenia rozwiązań paralelnych do tych, które zostały przyjęte na gruncie organizacji działania sekretariatu kuratora okręgowego w sądzie okręgowym (art. 38 ust. 1 u.k.s.) przewiduje się, że w każdym zespole kuratorskiej służby sądowej tworzy się sekretariat. Przy czym sekretariat zespołu tworzy się spośród urzędników lub pracowników sądowych, a przy jego ilościowej obsadzie uwzględnienia się potrzeby zespołu. Wymieniona propozycja nie zmienia zasady powołania sekretariatów przy zespołach kuratorskich, ale umożliwi elastyczne reagowanie na potrzeby zespołu.

Zgodnie z art. 147 § 2 u.s.p. kuratorzy sądowi działają w sądzie, a więc w ramach zdefiniowanego ustroju organów sprawujących wymiar sprawiedliwości i czuwających nad prawidłowym wykonywaniem wydawanych orzeczeń oraz wewnętrznej struktury organizacyjnej sądów określonej w u.s.p. oraz w wydanych na jego podstawie aktach wykonawczych. Służba kuratorska zorganizowana jest natomiast na poziomie sądu okręgowego (kurator okręgowy) oraz sądu rejonowego (zespoły kuratorskie). Zgodnie z brzmieniem art. 39 ust. 1 u.k.s. zespoły kuratorskiej służby sądowej tworzy się w sądzie. Przepis ten jednak w dotychczasowym brzmieniu rodził wątpliwości, czy chodzi w nim tylko o organizacyjne i funkcjonalne przyporządkowanie zespołu (stanowiącego instytucjonalne zaplecze dla wykonywania obowiązków przez kuratorów) czy również określa jego siedzibę.

W związku z powyższym należało wskazać miejsce lokacji zespołów kuratorskich – będących komórkami organizacyjnymi sądu, funkcjonującymi w jego strukturze – poprzez ustalenie, że siedzibą zespołu jest miejscowość, w której siedzibę ma sąd rejonowy. Jednocześnie przewiduje się, że w szczególnie uzasadnionych wypadkach, za zgodą Ministra Sprawiedliwości, dopuszcza się wskazanie innej miejscowości niż miejscowość, w której siedzibę ma sąd rejonowy, jako siedziby zespołu. Tak określone miejsce tworzenia i lokacji

zespołów kuratorskich jest spójne z regulacjami dotyczącymi organizacji sądów powszechnych i doprecyzowuje ich umiejscowienie w strukturze sądu rejonowego.

5. Samorząd zawodowy.

W zakresie funkcjonowania samorządu kuratorskiego większość proponowanych regulacji uzupełnia bądź doprecyzowuje dotychczasowe rozwiązania, spośród których należy wyróżnić prerogatywy Krajowej Rady Kuratorów.

W projektowanym art. 46 ust. 1 pkt 1, który otwiera katalog zadań Rady, proponuje się zastąpienie słowa „uchwalanie”, znaczeniowo wskazujące na czynność wielokrotną, słowem „uchwalenie”. Należy zauważyć, iż od dnia 1 czerwca 2004 r. obowiązuje przyjęty w dniu 6 maja 2004 r. uchwałą Krajowej Rady Kuratorów Kodeks etyki kuratora sądowego. Kodeks ten, co podkreśla jego preambuła, zawiera standardy etycznego postępowania kuratora sądowego z podopiecznymi i współpracownikami, jak również pozwala na ocenę postępowania kuratora, uświadamia moralny wymiar jego pracy i stanowi podstawę rozwiązywania sporów w przypadku naruszenia zawartych w nim zasad. Biorąc pod uwagę, że zobowiązanie do przestrzegania zasad etyki zawodowej zawarte jest w ślubowaniu składanym przez kuratora zawodowego (art. 6 ust. 1 u.k.s.), a także projektowane rozszerzenie odpowiedzialności dyscyplinarnej kuratora zawodowego o przesłankę nieprzestrzegania zasad etyki zawodowej (projektowany art. 52 ust. 1 u.k.s.), pozostawienie możliwości wielokrotnych zmian Kodeksu etyki kuratora sądowego nie sprzyja stabilizacji i umacnianiu fundamentu etyki zawodowej tego zawodu.

Projekt precyzuje zakres uprawnień Krajowej Rady Kuratorów w procesie legislacyjnym. W obecnym brzmieniu przepisu do zadań Rady należy opiniowanie aktów prawnych dotyczących kuratorów sądowych oraz występowanie z inicjatywą opracowania aktów prawnych dotyczących kuratorów sądowych i kurateli sądowej. Należy zauważyć, że Krajowa Rada Kuratorów, jako ustawowy reprezentant kuratorów sądowych oraz naczelny organ samorządu zawodowego kuratorów, posiada prawo do partycypacji w procesie konsultowania projektów aktów normatywnych dotyczących kuratorów sądowych. Nie jest to prawo wprost odnoszące się do uczestniczenia w procesie legislacyjnym, polegające na współdziałaniu w prowadzeniu merytorycznych prac nad aktem prawnym lub założeniami do niego, lecz uprawnienie do opiniowania przygotowanego przez resort sprawiedliwości projektu aktu prawnego. Opinia ma przy tym charakter niewiążący dla resortu odpowiedzialnego za projekt oraz dla organów uczestniczących w tworzeniu prawa na dalszych etapach postępowania prawodawczego (Rada Ministrów, Sejm, Senat, Prezydent RP).

Opracowanie projektu dokumentu rządowego, w tym projektu aktu normatywnego, należy wyłącznie do kompetencji właściwego członka Rady Ministrów, który uzgadnia projekt z innymi członkami Rady Ministrów, a następnie prowadzi proces uzgodnień, konsultacji publicznych z podmiotami, organizacjami i instytucjami oraz obywatelami, których projektowana regulacja bezpośrednio dotyczy (uchwała nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów; M. P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm., zwana dalej: „uchwałą”). Skierowanie do uzgodnień, konsultacji publicznych lub opiniowania projektu dokumentu rządowego, który podlega wpisowi do właściwego wykazu prac legislacyjnych albo wykazu prac programowych Rady Ministrów, następuje po wpisaniu projektu do danego wykazu (§ 33 uchwały). Konsultacje społeczne bez wątpienia mogą przyczyniać się do racjonalizacji procesu legislacyjnego umożliwiając prawodawcy odpowiednio wczesne zapoznanie się z opinią adresatów projektowanych norm do planowanej regulacji. Konsultacje społeczne w toku przygotowywania projektów aktów prawnych stanowią też okazję do tego, by zawczasu usunąć istotne rozbieżności pomiędzy projektodawcą a adresatami, ułatwiając w konsekwencji adaptację nowych rozwiązań prawnych.

Mając na uwadze powyższe, jak również fakt, iż pojęcie „akt prawny” odnosi się co do zasady do rezultatu tworzenia prawa przez właściwy organ państwowy lub organ do tego upoważniony, propozycja zmiany brzmienia przepisu art. 46 ust.1 pkt 3 u.k.s., polegająca na wprowadzeniu sformułowania „projektów aktów prawnych”, wydaje się w pełni uzasadniona.

Z uwagi na propozycje zmian regulujących przebieg aplikacji kuratorskiej, a także mając na celu dbałość o właściwy poziom przygotowania merytorycznego kandydatów do służby kuratorskiej, katalog zadań Krajowej Rady Kuratorów został poszerzony o dodatkowe uprawnienie, polegające na wskazywaniu przedstawiciela wchodzącego w skład komisji egzaminacyjnej, powoływanej przez Rektora-Komendanta Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości do przeprowadzenia egzaminu kuratorskiego dla aplikantów kuratorskich.

Mając na względzie zabezpieczenie sprawnej organizacji zgromadzeń okręgowych kuratorów oraz uniknięcie pojawiających się w praktyce sporów kompetencyjnych, skutkujących nieprawidłowościami w funkcjonowaniu kuratorskiej służby sądowej w okręgu, proponuje się zmianę polegającą na tym, że w okręgach sądowych, w których powołano dwóch zastępców kuratora okręgowego, pod nieobecność kuratora okręgowego okręgowemu zgromadzeniu kuratorów przewodniczy pierwszy zastępca kuratora okręgowego, a w razie jego nieobecności – drugi zastępca kuratora okręgowego. Projekt uzupełnia ponadto istniejącą dotychczas lukę prawną związaną z brakiem regulacji przewodniczenia zgromadzeniu

okręgowemu kuratorów w sytuacji nieobecności kuratora okręgowego i zastępcy kuratora okręgowego. Dodany przepis przewiduje, że w razie nieobecności kuratora okręgowego i zastępcy albo zastępców kuratora okręgowego okręgowemu zgromadzeniu kuratorów przewodniczy kurator zawodowy najstarszy służbą spośród obecnych.

Wprowadzono ponadto fakultatywność zwoływania zgromadzenia kuratorów przez prezesa sądu okręgowego w każdym wypadku. W obowiązującym stanie prawnym prezes mógł zwołać zgromadzenie jedynie w celu zasięgnięcia opinii w przedmiocie odwołania kuratora okręgowego. W związku z proponowaną zmianą dotyczącą powoływania i odwoływania kuratora okręgowego przez Ministra Sprawiedliwości, przedmiotowe uprawnienie traci jednakże na swej aktualności.

W związku z tym, że do zadań zgromadzenia okręgowego kuratorów poza rolą opiniodawczą należy m. in. wybór członków sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji, a także zgłaszanie kandydata na członka komisji konkursowej, powoływanej przez prezesa sądu okręgowego w celu przeprowadzenia naboru kandydatów na aplikację kuratorską, prezes powinien posiadać możliwość zwoływania posiedzeń zgromadzenia także w innych przypadkach.

Projekt częściowo modyfikuje zakres zadań okręgowego zgromadzenia kuratorów:

– z uwagi na projektowane zmiany w modelu odpowiedzialności dyscyplinarnej kuratorów zawodowych, zakładające m.in. likwidację sądów dyscyplinarnych drugiej instancji oraz przyznanie prezesowi sądu okręgowego prawa do powoływania rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępcy, z katalogu zadań zgromadzenia okręgowego kuratorów zostają usunięte uprawnienia w zakresie wyboru kandydata na członka sądu dyscyplinarnego drugiej instancji oraz rzecznika dyscyplinarnego;

– mając na uwadze poprawę funkcjonowania i organizacji kuratorskiej służby sądowej, w tym efektywność w zakresie powoływania i odwoływania kuratora okręgowego, projekt przewiduje usunięcie rozwiązania polegającego na konieczności uzyskiwania opinii okręgowego zgromadzenia kuratorów w przedmiocie odwołania kuratora okręgowego;

– w związku z propozycją szczegółowego określenia zasad organizacji naboru kandydatów na aplikację kuratorską w drodze konkursu, powoływania komisji konkursowej do jego przeprowadzenia, w której skład wchodzić będzie kurator zawodowy oraz zmian w zakresie powoływania komisji egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminu kuratorskiego, do zadań zgromadzenia kuratorów należeć będzie zgłaszanie kandydata na członka komisji konkursowej, przy jednoczesnym uchyleniu prawa do zgłaszania kandydata do komisji egzaminacyjnej.

6. Nabór na aplikację kuratorską, aplikacja kuratorska i egzamin kuratorski.

Dotychczasowe przepisy w sposób niedostateczny regulowały zasady naboru na aplikację kuratorską, zasady jej przebiegu oraz zasady przeprowadzania egzaminu kuratorskiego. Na brak jednolitych zasad naboru aplikantów i przebiegu aplikacji kuratorskiej wskazywała także Najwyższa Izba Kontroli w raporcie z 2018 r.

Proponowane rozwiązania legislacyjne mają na celu wprowadzenie jasnych i precyzyjnych zasad naboru nowej kadry kuratorskiej oraz przebiegu aplikacji.

Zgodnie z projektem prezes sądu okręgowego wyznacza limit przyjęć na aplikację i organizuje nabór w drodze konkursu, w tym informuje o konkursie przez umieszczenie ogłoszenia w miejscu powszechnie dostępnym w siedzibie sądu, na stronie internetowej sądu i w Biuletynie Informacji Publicznej oraz może poinformować w inny sposób, w szczególności przez umieszczenie ogłoszenia w prasie. W celu przeprowadzenia konkursu prezes sądu okręgowego powołuje komisję konkursową, składającą się z przewodniczącego, którym jest prezes sądu okręgowego bądź wyznaczony przez niego wiceprezes, oraz trzech członków: sędziego wizytatora, kuratora okręgowego bądź jego zastępcy i kuratora zawodowego.

Recypując zapis art. 3b ust. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. z 2018 r. poz. 577), projektodawca wprowadza rozwiązanie polegające na wyłonieniu przez komisję konkursową rezerwowej listy kandydatów, mając w szczególności na uwadze możliwość zatrudnienia większej liczby aplikantów kuratorskich, rezygnację kandydata bądź ustanie stosunku pracy z aplikantem kuratorskim przed ukończeniem aplikacji. Lista rezerwowa kandydatów zachowa swoją ważność do następnego konkursu, jednakże nie dłużej niż 12 miesięcy od przeprowadzenia konkursu, na podstawie którego została sporządzona.

Szczegółowy sposób i tryb przeprowadzania konkursu na aplikację kuratorską określają odrębne przepisy, stanowiące akt wykonawczy do projektowanej nowelizacji. W projekcie przewidziana jest bowiem delegacja dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia regulującego te kwestie.

Projekt w sposób klarowny doprecyzowuje cele aplikacji kuratorskiej, którymi są zapoznanie z organizacją i działalnością sądu, zakładów dla nieletnich, placówek opiekuńczo-wychowawczych i leczniczo-terapeutycznych oraz zakładów penitencjarnych, teoretyczne i praktyczne przygotowanie do wykonywania zawodu kuratora sądowego oraz sprawdzenie przydatności do wykonywania zawodu kuratora.

Projekt wprowadza *novum* w zakresie realizacji zajęć teoretycznych w ramach aplikacji kuratorskiej oraz organizacji i realizacji egzaminu kuratorskiego.

Zgodnie z projektem zajęcia teoretyczne w ramach aplikacji kuratorskiej realizowane są przez jednostkę organizacyjną podległą Ministrowi Sprawiedliwości, tj. Szkołę Wyższą Wymiaru Sprawiedliwości, zwaną dalej także „Uczelnią”.

Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości, będąca publiczną uczelnią zawodową służb państwowych, kształcąca i wychowująca obecnie funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz osoby cywilne, została utworzona rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 20 lipca 2018 r.²⁸. Jej oferta skierowana jest do osób zainteresowanych zdobywaniem wiedzy związanej z obszarem bezpieczeństwa społecznego, resocjalizacji, readaptacji społecznej osadzonych oraz zagadnieniami związanym z profilaktyką społeczną oraz wstąpieniem w szeregi Służby Więziennej²⁹. Ze względu na realizowane przez kuratorów sądowych zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu (por. art. 1 u.k.s.), profil Uczelni w sposób szczególny predestynuje tę placówkę do organizowania zajęć teoretycznych w ramach aplikacji kuratorskiej.

Nadzór nad Uczelnią – w zakresie określonym w ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1064 i 1728) – sprawuje Minister Sprawiedliwości. Zgodnie z projektem zmian w ustawie Minister Sprawiedliwości sprawuje zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratorów sądowych. Wejście w życie rozwiązania zakładającego organizowanie i realizowanie zajęć teoretycznych w ramach aplikacji kuratorskiej przez Uczelnię sprawi, że będzie ona kształciła pracowników dwóch służb: więziennej i kuratorskiej, z których każda zajmuje się wykonywaniem orzeczeń sądowych i jednocześnie podlega nadzorowi Ministra Sprawiedliwości.

Ponadto należy podkreślić, że organizowanie przez Uczelnię zajęć teoretycznych w ramach aplikacji kuratorskiej umożliwi uczestnictwo w tych zajęciach wszystkim aplikantom kuratorskim w kraju na szczeblu centralnym. Jednocześnie takie rozwiązanie przyczyni się do zapewnienia wysokiego poziomu merytorycznego zajęć. Natomiast jednolity poziom kształcenia zapewni przyszłym kuratorom zawodowym należyte przygotowanie do realizacji powierzanych zadań.

²⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lipca 2018 r. w sprawie utworzenia Wyższej Szkoły Kryminologii i Penitencjarystyki w Warszawie (Dz. U. z 2018 r. poz. 1461).

²⁹ Źródło: <https://swws.edu.pl/ksztalcenie-informacje-o-studiach-i-stopnia-stacjonarne/>; dostęp w dniu 15.06.2021 r.

Rektor – Komendant Uczelni w porozumieniu z Krajową Radą Kuratorów, opracowuje program zajęć teoretycznych, a następnie przedstawia go Ministrowi Sprawiedliwości, który w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania może wnieść wiążące uwagi.

Projekt regulacji przewiduje, że prezes sądu okręgowego informuje Rektora – Komendanta Uczelni o zatrudnieniu aplikanta kuratorskiego w terminie 7 dni od podpisania umowy o pracę. Zagwarantuje to szybkie pozyskanie informacji przez Uczelnię o ilości osób, które należy objąć szkoleniem teoretycznym.

Za organizację szkolenia praktycznego aplikantów kuratorskich odpowiada kurator okręgowy. Praktyczne przygotowanie aplikanta do wykonywania zawodu odbywa się pod patronatem kuratora zawodowego. Patrona ustanawia się na czas trwania szkolenia w każdym z zespołów lub pionów odpowiednio spośród kuratorów dla dorosłych oraz kuratorów rodzinnych. Patron aplikanta kuratorskiego czuwa nad prawidłowym przebiegiem aplikacji.

Aplikant kuratorski odbywa szkolenie praktyczne w zespole wykonującym orzeczenia w sprawach karnych oraz w zespole wykonującym orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich, po 6 miesięcy w każdym z tych zespołów. Jeżeli w zespole wykonywane są orzeczenia w sprawach karnych oraz w sprawach rodzinnych i nieletnich, aplikant odbywa szkolenie praktyczne po 6 miesięcy w każdym z tych pionów kurateli. Praktyka odbywania aplikacji w każdym z pionów kurateli była dotychczas stosowana, niemniej jednak nie wynikała z przepisów, co legitymizuje niniejszy projekt.

Zmiany dotyczą również organizacji egzaminu kuratorskiego. Zgodnie z projektem regulacji komisję egzaminacyjną powołuje Rektor – Komendant Uczelni. Komisja składa się z przewodniczącego, którym jest Rektor – Komendant Uczelni bądź wyznaczony przez niego członek senatu Uczelni, oraz 4 członków: 1 przedstawiciela Uczelni, 2 przedstawicieli Ministra Sprawiedliwości i 1 przedstawiciela Krajowej Rady Kuratorów. Przedstawicielem Ministra Sprawiedliwości w komisji egzaminacyjnej może być w szczególności kurator zawodowy delegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości. O składzie komisji egzaminacyjnej oraz terminie i miejscu przeprowadzenia egzaminu przewodniczący zawiadamia Ministra Sprawiedliwości, Przewodniczącego Krajowej Rady Kuratorów, członków komisji oraz za pośrednictwem prezesów sądów okręgowych podlegających egzaminowi aplikantów – co najmniej na miesiąc przed wyznaczonym terminem egzaminu kuratorskiego.

Egzamin kuratorski przeprowadza się 4 razy w roku. Przewodniczący komisji egzaminacyjnej wyznacza termin egzaminu kuratorskiego w ostatnim tygodniu każdego

kwartału. Aplikant przystępuje do egzaminu w pierwszym możliwym terminie po ukończeniu aplikacji.

Projekt uchyla przepis art. 73 ust. 2 u.k.s., przewidujący możliwość skrócenia aplikacji kuratorskiej do 9 miesięcy. W ocenie projektodawcy, mającego na względzie jak najlepsze przygotowanie aplikantów do wykonywania zawodu kuratora sądowego, aplikant kuratorski powinien odbyć aplikację w całości.

Nadto projekt zawiera upoważnienie Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia określającego szczegółowe warunki organizacji i trybu odbywania aplikacji kuratorskiej, zakres zajęć teoretycznych i praktycznego przygotowania do wykonywania zawodu oraz wzór dokumentu potwierdzającego odbycie aplikacji kuratorskiej.

Art. 82 u.k.s. w dotychczasowym brzmieniu odsyłał do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 września 2002 r. w sprawie aplikacji sądowej (Dz. U. poz. 1283), które zostało uchylone ustawą z dnia 29 marca 2007 r. o zmianie ustawy o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 64). W związku z brakiem nowych uregulowań w tym zakresie powstała luka prawna, powodująca liczne zapytania kierowane do Ministra Sprawiedliwości w sprawie wynagradzania członków komisji egzaminacyjnej. Ministerstwo Sprawiedliwości w dniu 13 października 2009 r. wydało stanowisko o znaku: DWOiP-II0500-1212/09, podtrzymane wielokrotnie w pismach do poszczególnych okręgów sądowych oraz stanowiskiem Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 9 października 2019 r. znak pisma DNA-VI.5052.9.2019 – informujące, że w związku z brakiem odpowiednich uregulowań prawnych dotyczących kwestii wynagrodzenia dla członków komisji egzaminacyjnej dla aplikantów kuratorskich – do czasu powstania nowych uregulowań prawnych w tej materii postulowanym rozwiązaniem w dalszym ciągu pozostaje wynagradzanie ich na podstawie umów cywilnoprawnych z zastrzeżeniem, że wysokość tego wynagrodzenia winna być zbliżona do wynagrodzenia, jakie otrzymywali członkowie komisji egzaminacyjnej dla aplikantów kuratorskich na podstawie nieobowiązującego już rozporządzenia w sprawie aplikacji sądowej.

Projekt regulacji zakłada całkowitą rezygnację z wynagradzania członków komisji konkursowej na aplikację kuratorską oraz członków komisji egzaminacyjnej egzaminu kuratorskiego.

7. Postępowanie dyscyplinarne.

Projekt wprowadza istotne zmiany w zakresie przebiegu postępowania dyscyplinarnego kuratorów zawodowych. W ocenie projektodawcy postępowanie dyscyplinarne w obecnym

kształcie jest długotrwałe i nieefektywne, a wadliwe materialne i proceduralne zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej, utrudniające w bardzo wysokim stopniu możliwość wydalenia ze służby kuratorskiej osób, które naruszyły prawo, rażąco uchylały się od wykonywania obowiązków lub nadużyły uprawnień. Ponadto brak przejrzystych zasad i procedur prowadzenia tego postępowania, w przypadku popełnienia przez kuratora zawodowego przewinienia dyscyplinarnego, ma negatywny wpływ na powinność pracodawcy w zakresie zapewnienia właściwych warunków pełnienia służby przez członków tej grupy zawodowej.

Celem projektowanych zmian jest potrzeba zagwarantowania optymalnego i skutecznego przebiegu postępowania dyscyplinarnego, przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu dyscypliny służbowej. Przejrzyste zasady i procedury prowadzenia postępowania dyscyplinarnego pozwolą ograniczyć zachowania niepożądane z punktu widzenia prawidłowego przebiegu służby, co w konsekwencji przyczyni się do poprawy efektywności jej pełnienia oraz wzrostu poczucia stabilizacji i bezpieczeństwa pracy kuratorów zawodowych.

W porównaniu do aktualnie obowiązującego stanu prawnego projekt zakłada wprowadzenie następujących zmian:

- a) rozszerzenie odpowiedzialności dyscyplinarnej kuratora zawodowego o przesłankę nieprzestrzegania zasad etyki zawodowej i zrezygnowanie z możliwości wymierzania kary porządkowej;
- b) wskazanie w katalogu kar dyscyplinarnych nowych rodzajów kar: upomnienia i odwołania z pełnionej funkcji; usunięcie kar: nagany z ostrzeżeniem oraz usunięcia z zajmowanego stanowiska; zdefiniowanie kar;
- c) zdefiniowanie naruszenia obowiązków kuratora jako czynu kuratora zawodowego polegającego na zawinionym przekroczeniu uprawnień lub niewykonaniu obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz wymienienie przykładowych naruszeń tych obowiązków:
 - 1) niedopełnienie obowiązku wynikającego z przepisów prawa lub ze złożonego ślubowania;
 - 2) wykonanie obowiązku służbowego w sposób nieprawidłowy;
 - 3) przekroczenie uprawnień określonych w przepisach prawa;
 - 4) nadużycie zajmowanego stanowiska dla osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej;
 - 5) stawianie się do służby w stanie nietrzeźwości albo po użyciu alkoholu lub po użyciu podobnie działającego środka, pełnienie jej w takim stanie, a także

- spożywanie alkoholu lub używanie podobnie działającego środka w czasie służby;
- 6) ujawnienie informacji pozostającej w związku z wykonywaniem czynności służbowych, jeżeli spowodowało to lub mogło spowodować szkodę.

Wskazany katalog nie ma wprawdzie charakteru zamkniętego, jednakże funkcję gwarancyjną pełni klauzula generalna definiująca pojęcie naruszenia obowiązków kuratora.

Jeżeli czyn stanowiący przewinienie dyscyplinarne wypełnia jednocześnie znamiona przestępstwa lub wykroczenia albo przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, kurator niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej podlega również odpowiedzialności karnej;

- d) wprowadzenie nowego rozwiązania polegającego na wskazaniu, że w sprawach dyscyplinarnych kuratorów zawodowych orzekają:

- 1) w pierwszej instancji – sąd dyscyplinarny w sądzie okręgowym, zwany dalej „sądem dyscyplinarnym pierwszej instancji”, w składzie 3-osobowym;
- 2) w drugiej instancji – sąd okręgowy w składzie 3 sędziów.

W celu zapewnienia możliwie największego poziomu niezależności oraz wysokich kwalifikacji moralnych u członków sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji, projekt zakłada wyłączenie możliwości kandydowania na funkcję członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji tych członków okręgowego zgromadzenia kuratorów, przeciwko którym toczy się postępowanie dyscyplinarne – do czasu zakończenia tego postępowania, a także kuratorów delegowanych do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości lub innej jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej oraz kuratorów delegowanych z sądu rejonowego do sądu okręgowego – w okresie delegowania.

Jednocześnie przewiduje się, że do orzekania w sądzie dyscyplinarnym pierwszej instancji uprawnieni są wszyscy kuratorzy zawodowi, pełniący służbę w danym okręgu, z wyjątkiem kuratora okręgowego, jego zastępcy, kuratora delegowanego z sądu rejonowego do sądu okręgowego, kuratora delegowanego do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości, kuratorów delegowanych z sądu rejonowego do sądu okręgowego, rzecznika dyscyplinarnego i zastępcy rzecznika dyscyplinarnego.

Kurator zawodowy jest obowiązany wykonywać czynności związane z powierzonymi mu obowiązkami członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji. Wykonywanie obowiązków członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji jest niezależne od wykonywania pozostałych obowiązków służbowych kuratora zawodowego.

Kadencja członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji wygasa przed jej upływem w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy albo ukarania go karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 52 ust. 3 pkt 2-5 u.k.s.

Projektowana regulacja zakłada, że składowi sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przewodniczy najstarszy służbą kurator zawodowy.

Prezes sądu okręgowego może odwołać członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przed upływem kadencji, jeżeli zostało przeciwko niemu wszczęte postępowanie dyscyplinarne lub postępowanie karne o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub o przestępstwo skarbowe.

Po upływie kadencji członkowie sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji pełnią swoje funkcje do zakończenia prowadzonego przez nich postępowania dyscyplinarnego, chyba że zachodzi potrzeba prowadzenia postępowania dyscyplinarnego od początku;

- e) w przypadku czynu stanowiącego przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi, zamiast dotychczasowego rozwiązania przewidującego wymierzenie kary porządkowej upomnienia, prezes sądu okręgowego może przeprowadzić z kuratorem zawodowym rozmowę dyscyplinującą, udokumentowaną w formie notatki. Z upoważnienia prezesa sądu okręgowego tę rozmowę przeprowadza kurator okręgowy.

Rozmowę dyscyplinującą można przeprowadzić w terminie do 30 dni od dnia powzięcia wiadomości o możliwości popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Polega ona na wytknięciu kuratorowi zawodowemu niewłaściwego postępowania oraz uprzedzeniu go o możliwości wszczęcia postępowania dyscyplinarnego i wymierzenia kary dyscyplinarnej w przypadku ponownego popełnienia czynu, za który kurator ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną.

Notatkę z rozmowy dyscyplinującej włącza się do akt osobowych na okres 5 miesięcy. Relatywnie krótki okres przechowywania w aktach osobowych tej notatki podyktowany jest koniecznością dostosowania środków represyjnych do wagi popełnionego przewinienia dyscyplinarnego w kontekście obowiązujących przepisów, dotyczących zatarcia kar dyscyplinarnych.

W terminie 5 dni od dnia przeprowadzenia rozmowy dyscyplinującej kurator zawodowy może złożyć sprzeciw do prezesa sądu okręgowego. Złożenie sprzeciwu skutkuje wszczęciem postępowania wyjaśniającego, a zebrane dotychczas materiały stają się materiałami tego postępowania;

- f) wskazanie, że powzięciem wiadomości o możliwości popełnienia przewinienia dyscyplinarnego jest uzyskanie takiej informacji w dowolnej formie przez prezesa sądu

okręgowego, prezesa sądu rejonowego, kuratora okręgowego lub kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej. Prezes sądu rejonowego, kurator okręgowy i kierownik zespołu informują prezesa sądu okręgowego o możliwości popełnienia przez kuratora zawodowego przewinienia dyscyplinarnego, w terminie 7 dni od powzięcia takiej wiadomości. Kierownik zespołu przekazuje tę informację za pośrednictwem kuratora okręgowego;

- g) określenie, co należy rozumieć przez zawinione przewinienie dyscyplinarne, jak również wskazanie form popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Zgodnie z projektowaną regulacją przewinienie dyscyplinarne jest zawinione wtedy, gdy kurator zawodowy:
- 1) ma zamiar jego popełnienia, to jest chce je popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi;
 - 2) nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia je jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość taką przewidywał albo mógł i powinien przewidzieć.

Kurator zawodowy odpowiada dyscyplinarnie, jeżeli popełnia przewinienie dyscyplinarne sam albo wspólnie i w porozumieniu z inną osobą, a także w przypadku gdy kieruje popełnieniem przez innego kuratora zawodowego przewinienia dyscyplinarnego albo poleca jego popełnienie. Kurator zawodowy odpowiada dyscyplinarnie także wówczas, gdy chcąc, aby inny kurator popełnił przewinienie dyscyplinarne, nakłania go do tego. Kurator zawodowy odpowiada dyscyplinarnie w przypadku, gdy chcąc, aby inny kurator popełnił przewinienie dyscyplinarne lub godząc się na to, swoim zachowaniem ułatwia jego popełnienie.

Każdy z kuratorów zawodowych odpowiada w granicach swojej winy, niezależnie od odpowiedzialności pozostałych osób. Ponadto kurator zawodowy odpowiada dyscyplinarnie za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego za granicą;

- h) wprowadzenie nowego rozwiązania polegającego na wskazaniu, że dwa lub więcej zachowań podjętych w krótkich odstępach czasu w wykonaniu tego samego zamiaru lub z wykorzystaniem takiej samej sposobności uważa się za jedno przewinienie dyscyplinarne.

Z uwagi na represyjny charakter odpowiedzialności dyscyplinarnej i karnej projektowany przepis jest wzorowany na definicji czynu ciągłego, wynikającej z art. 12 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, 1517 i 1023), dalej: k.k.". Wprowadzenie regulacji „czynu ciągłego” wynika z potrzeby uregulowania czynów, które są realizowane przez tego samego sprawcę przez pewien czas i są czynami

takiego samego charakteru (sposób działania sprawcy jest taki sam). Konstrukcja czynu ciągłego jest niezbędna do prawidłowej oceny całości zachowania kuratora zawodowego. Ma również znaczenie przy ocenie przedawnienia karalności przewinienia. Odmienne niż w przypadku definicji z art. 12 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 i 1023) zdefiniowanie przesłanek wynika z faktu, że postępowanie dyscyplinarne jest postępowaniem odrębnym, niezależnym od postępowania karnego. Definicja czynu ciągłego zawarta w art. 12 k.k. odnosi się do czynu zabronionego popełnionego umyślnie, podczas gdy kurator odpowiada także za nieumyślne popełnienie przewinienia dyscyplinarnego;

- i) określenie ogólnych dyrektyw wymiaru kary wskazujących, że kuratorowi zawodowemu wymierza się karę dyscyplinarną współmierną do popełnionego przewinienia dyscyplinarnego oraz stopnia zawinienia.

Przy wymierzaniu kary dyscyplinarnej uwzględnia się okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, jego skutki, w tym następstwa negatywne dla służby, rodzaj i stopień naruszenia ciężących na obwinionym obowiązków, pobudki działania, zachowanie obwinionego przed popełnieniem przewinienia dyscyplinarnego i po jego popełnieniu, dotychczasowy przebieg służby, opinię służbową, okres pozostawania w służbie, a także istotne w sprawie okoliczności, zarówno łagodzące, jak i obciążające.

Zgodnie z projektem na zaostrzenie wymiaru kary mają wpływ następujące okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego:

- 1) działanie z motywacji zasługującej na szczególne potępienie, w stanie nietrzeźwości albo w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka;
- 2) popełnienie przewinienia dyscyplinarnego przez kuratora zawodowego przed zatarciem wymierzonej mu kary dyscyplinarnej;
- 3) poważne skutki przewinienia dyscyplinarnego, zwłaszcza istotne zakłócenie realizacji zadań kuratorskiej służby sądowej lub naruszenia dobrego imienia kuratorskiej służby sądowej;
- 4) działanie w obecności innego kuratora, wspólnie z nim lub na jego szkodę.

Natomiast na złagodzenie wymiaru kary mają wpływ następujące okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego:

- 1) nieumyślność jego popełnienia;
- 2) podjęcie przez kuratora zawodowego starań o zmniejszenie jego skutków;
- 3) brak należytego doświadczenia zawodowego lub dostatecznych umiejętności zawodowych;

- 4) dobrowolne poinformowanie bezpośredniego przełożonego o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego przed wszczęciem postępowania sprawdzającego.

Okoliczności, o których mowa powyżej, uwzględnia się wyłącznie w stosunku do kuratora zawodowego, którego one dotyczą.

- j) wskazanie, że postępowanie dyscyplinarne obejmuje postępowanie wyjaśniające, postępowanie przed sądami dyscyplinarnymi obu instancji oraz postępowanie wykonawcze;
- k) określenie ogólnych dyrektyw prowadzenia postępowania dyscyplinarnego wskazujących, że podstawę wszelkich rozstrzygnięć stanowią prawdziwe ustalenia faktyczne.

Organy postępowania dyscyplinarnego kształtują swoje przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie, z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego. Organy postępowania dyscyplinarnego rozstrzygają samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie są związani rozstrzygnięciem sądu lub innego organu. Prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są jednak wiążące. Powyższe stanowi przejaw autonomiczności postępowania dyscyplinarnego względem innych postępowań, w tym postępowania karnego;

- l) określenie trybu i sposobu prowadzenia postępowania wyjaśniającego oraz zdefiniowanie przedawnienia karalności przewinienia dyscyplinarnego.

Prezes sądu okręgowego, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie popełnienia przez kuratora zawodowego przewinienia dyscyplinarnego, zarządza przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego przez rzecznika dyscyplinarnego. Zarządzenie to zawiera: oznaczenie prezesa sądu okręgowego, datę wydania, podstawę prawną, datę uzyskania informacji uzasadniających przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego, określenie okoliczności stanowiących przedmiot postępowania wyjaśniającego i podpis prezesa sądu okręgowego. Kuratora, co do którego wydano zarządzenie o wszczęciu postępowania wyjaśniającego, uważa się za obwinionego.

Nie przeprowadza się postępowania wyjaśniającego po upływie 90 dni od dnia powzięcia wiadomości o możliwości popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Jeżeli z powodu nieobecności w pracy kurator nie ma możliwości złożenia wyjaśnień, bieg wspomnianego terminu nie rozpoczyna się, a rozpoczęty termin ulega zawieszeniu do dnia stawienia się kuratora w pracy. Karalność przewinienia dyscyplinarnego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło 8 lat. Zawieszenie postępowania dyscyplinarnego

wstrzymuje bieg tego terminu. Jeżeli czyn zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie następuje wcześniej niż przedawnienie karne.

Celem postępowania wyjaśniającego jest w szczególności ustalenie, czy czyn, którego popełnienie zarzucono kuratorowi, został popełniony i czy kurator jest jego sprawcą, wyjaśnienie przyczyn i okoliczności popełnienia czynu oraz zebranie i utrwalenie dowodów w sprawie.

Zasadą jest, że postępowanie wyjaśniające należy ukończyć w terminie 30 dni od dnia wydania przez prezesa sądu okręgowego zarządzenia o przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego przez rzecznika dyscyplinarnego. Jednakże w szczególnych przypadkach, przede wszystkim ze względu na zawiły charakter sprawy, postępowanie wyjaśniające za zgodą prezesa sądu okręgowego może być przedłużone na czas oznaczony, nie dłuższy niż 6 miesięcy od wydania zarządzenia. Ponadto jeżeli w toku postępowania wyjaśniającego zostały ujawnione inne okoliczności wskazujące na możliwość popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny może poszerzyć zakres okoliczności stanowiących przedmiot postępowania wyjaśniającego.

Rzecznik dyscyplinarny w toku postępowania wyjaśniającego może wezwać kuratora zawodowego do złożenia pisemnego oświadczenia dotyczącego przedmiotu tych czynności, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania. Rzecznik dyscyplinarny może również odebrać od kuratora zawodowego oświadczenie ustne. Niezłożenie oświadczenia przez kuratora zawodowego nie wstrzymuje dalszego biegu postępowania.

Jeżeli w toku postępowania wyjaśniającego zachodzą podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie do sądu dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny przedstawia kuratorowi zawodowemu zarzuty na piśmie oraz odbiera od niego wyjaśnienia, chyba że odebranie tych wyjaśnień nie jest możliwe. Obwiniony może w terminie 14 dni od dnia przedstawienia zarzutów na piśmie złożyć wnioski o przeprowadzenie dowodów.

Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, w zależności od jego wyników, rzecznik dyscyplinarny występuje do sądu dyscyplinarnego z wnioskiem o ukaranie obwinionego albo wydaje postanowienie o odmowie skierowania takiego wniosku. Wniosek o ukaranie powinien zawierać dokładne określenie czynu, który jest przedmiotem postępowania, wykaz dowodów uzasadniających wniosek oraz uzasadnienie. Rzecznik dyscyplinarny, po złożeniu wniosku o ukaranie, może wystąpić do prezesa sądu okręgowego o zawieszenie kuratora zawodowego w pełnieniu obowiązków służbowych.

Odpis postanowienia o odmowie skierowania wniosku o ukaranie doręcza się prezesowi sądu okręgowego oraz kuratorowi okręgowemu. Prezes sądu okręgowego,

w terminie 30 dni od otrzymania odpisu tego postanowienia, może złożyć sprzeciw. Wniesienie sprzeciwu jest równoznaczne z obowiązkiem wystąpienia przez rzecznika dyscyplinarnego do sądu dyscyplinarnego z wnioskiem o ukaranie, a wskazania prezesa sądu okręgowego co do dalszego toku postępowania są wiążące dla rzecznika dyscyplinarnego;

- m) przyznanie prezesowi sądu okręgowego prawa do powoływania rzecznika dyscyplinarnego, jego zastępcy albo zastępców, na 4-letnią kadencję, spośród kuratorów zawodowych pełniących służbę w danym okręgu. Jeżeli stanowisko rzecznika dyscyplinarnego nie jest obsadzone, jego zadania wykonuje sędzia wizytator, wskazany przez prezesa sądu okręgowego;
- n) określenie podstaw wyłączenia rzecznika dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym. Rzecznik dyscyplinarny podlega wyłączeniu, jeżeli:
 - 1) sprawa dotyczy go bezpośrednio;
 - 2) jest małżonkiem, krewnym lub powinowatym obwinionego lub osoby przez niego pokrzywdzonej w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania karnego;
 - 3) był świadkiem czynu;
 - 4) między nim a obwinionym lub osobą pokrzywdzoną przez obwinionego zachodzi stosunek osobisty mogący wywołać wątpliwości co do jego bezstronności.

Rzecznika dyscyplinarnego można wyłączyć od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym także z innych uzasadnionych przyczyn. O okolicznościach uzasadniających wyłączenie od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym rzecznik dyscyplinarny zawiadamia niezwłocznie prezesa sądu okręgowego. Wyłączenie rzecznika dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym może nastąpić również na wniosek obwinionego lub jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony. Prezes sądu okręgowego wydaje niezwłocznie decyzję o wyłączeniu lub odmowie wyłączenia rzecznika dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym. Natomiast do dnia wydania tej decyzji rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności niecierpiące zwłoki;

- o) wskazanie, że w wypadku gdy obwiniony, który nie ma obrońcy z wyboru, wnosi o ustanowienie obrońcy z urzędu, przewodniczący składu sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji może wyznaczyć obrońcę spośród adwokatów lub radców prawnych; rezygnacja z rozwiązania umożliwiającego wyznaczenie obrońcy spośród kuratorów.

Powyższa zmiana ma zagwarantować jak najlepszą ochronę praw obwinionego kuratora. O wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego przewodniczący składu sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji zwraca się do właściwej okręgowej rady adwokackiej

lub rady okręgowej izby radców prawnych. Właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych, wyznacza adwokata lub radcę prawnego niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie dwóch tygodni, zawiadamiając o tym przewodniczącego składu sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji. W zawiadomieniu właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych wskazuje imię i nazwisko wyznaczonego adwokata lub radcy prawnego oraz jego adres do doręczeń. Jeżeli strona we wniosku wskazała adwokata lub radcę prawnego, właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych, w miarę możliwości i w porozumieniu ze wskazanym adwokatem lub radcą prawnym, wyznaczy adwokata lub radcę prawnego wskazanego przez stronę;

p) określenie szczegółowego trybu i sposobu prowadzenia postępowania dyscyplinarnego.

Projekt zakłada, że sąd dyscyplinarny pierwszej instancji rozpoznaje sprawę dyscyplinarną na rozprawie. Doręczając stronom wezwania na rozprawę sąd dyscyplinarny pierwszej instancji wzywa strony do złożenia wniosków dowodowych w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania. Wniosek dowodowy złożony po upływie tego terminu sąd dyscyplinarny może pozostawić bez rozpoznania, chyba że strona wykaże, że wniosek nie mógł zostać złożony w terminie z przyczyn od niej niezależnych. Ponadto sąd dyscyplinarny pierwszej instancji wzywa obwinionego do przedstawienia wyjaśnień na piśmie oraz wskazania obrońcy, jeżeli go ustanowił. Niezłożenie wyjaśnień w terminie zakreślonym przez sąd nie wstrzymuje dalszego postępowania.

Nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie lub posiedzeniu zawiadomionego obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy. Jeżeli nie można rozpoznać sprawy z powodu usprawiedliwionej nieobecności obwinionego, a nie ma on obrońcy, sąd dyscyplinarny pierwszej instancji wyznacza mu obrońcę z urzędu, określając termin dla obrońcy do zapoznania się z materiałami sprawy.

Postępowanie dyscyplinarne jest jawne. Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji może wyłączyć jawność postępowania dyscyplinarnego ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. W razie wyłączenia jawności postępowania dyscyplinarnego orzeczenie ogłaszane jest publicznie.

Strony postępowania dyscyplinarnego, prezes sądu okręgowego oraz Minister Sprawiedliwości mogą zasięgać informacji o przebiegu oraz wyniku postępowania dyscyplinarnego, a także przeglądać akta sprawy i otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych akt.

Jeżeli w toku rozprawy ujawni się inne przewinienie, oprócz objętego wnioskiem o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, sąd może wydać co do tego przewinienia wyrok tylko za zgodą rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy; w razie braku zgody rzecznik dyscyplinarny prowadzi w tym zakresie odrębne postępowanie dyscyplinarne.

Po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego przeciwko kuratorowi zawodowemu, sąd lub prokurator przesyła akta sprawy właściwemu rzecznikowi dyscyplinarnemu. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie było wszczęte, rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności dyscyplinarne, choćby w postępowaniu karnym został wydany wyrok uniewinniający.

W razie rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy kuratora zawodowego wszczęte postępowanie może zostać umorzone. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego może nastąpić na wniosek rzecznika dyscyplinarnego w ciągu 5 lat od umorzenia postępowania.

Orzeczenie sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji wraz z uzasadnieniem doręcza się stronom, prezesowi sądu okręgowego, Ministrowi Sprawiedliwości, a w przypadku, o którym mowa w art. 64 ust. 3, także prezesowi sądu rejonowego, nie później niż w ciągu 7 dni od dnia jego ogłoszenia.

Od wydanego w pierwszej instancji wyroku sądu dyscyplinarnego oraz postanowienia i zarządzenia, zamykających drogę do wydania wyroku, przysługuje stronom odwołanie. Odwołanie wnosi się do sądu okręgowego, właściwego dla obszaru, w którym obwiniony pełni służbę, za pośrednictwem sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji. Termin do wniesienia odwołania wynosi 30 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od dnia doręczenia orzeczenia lub zarządzenia.

Odwołanie powinno być rozpoznane w terminie 3 miesięcy od dnia wpłynięcia do sądu okręgowego. Sąd okręgowy rozpoznaje sprawę dyscyplinarną na rozprawie na podstawie dowodów znajdujących się w aktach sprawy, chyba że uzna, iż niezbędne dla prawidłowego rozpoznania sprawy jest bezpośrednio przeprowadzenie dowodów z wyjaśnień obwinionego, zeznań świadków, opinii biegłych lub innych istotnych dowodów. Orzeczenie wraz z uzasadnieniem, wydane przez sąd okręgowy, doręcza się stronom, prezesowi sądu okręgowego, Ministrowi Sprawiedliwości, a w przypadku, o którym mowa w art. 64 ust. 3, także prezesowi sądu rejonowego. W postępowaniu przed sądem okręgowym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem dyscyplinarnym pierwszej instancji. Od orzeczenia sądu okręgowego przysługuje kasacja.

Przewodniczący składu sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przesyła odpis prawomocnego wyroku sądu dyscyplinarnego prezesowi sądu, w którym kurator zawodowy pełni służbę. Wykonanie wyroku co do kar wymienionych w art. 52 ust. 3 pkt 3-5 u.k.s. należy odpowiednio do prezesa sądu okręgowego albo prezesa sądu rejonowego.

- q) wskazanie, że prezes sądu okręgowego zarządza usunięcie z akt osobowych kuratora:
- 1) odpisu orzeczenia sądu dyscyplinarnego o ukaraniu karą upomnienia – po roku od jej uprawomocnienia;
 - 2) odpisu orzeczenia sądu dyscyplinarnego o ukaraniu karą nagany, nagany z pozbawieniem możliwości uzyskania wyższego stopnia służbowego przez okres 2 lat, odwołania z pełnionej funkcji – po upływie 2 lat, a karą wydalenia ze służby kuratorskiej – po upływie 5 lat, od jej uprawomocnienia.

III. Przepisy przejściowe i końcowe.

Kwestia doboru przez ustawodawcę przepisów przejściowych, dotyczących skutków nowelizacji w stosunku kuratorów zawodowych oraz do osób piastujących dotychczas określone funkcje na gruncie pragmatyki służbowej, podlega ocenie z punktu widzenia celów proponowanych zmian ustawodawczych. Do tych zaś należy poprawa funkcjonowania i organizacji kuratorskiej służby sądowej, stanowiącej jeden z ważnych elementów funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości *sensu largo*.

Mając powyższe na uwadze projektodawca proponuje wprowadzenie rozwiązań umożliwiających właściwym organom dokonywanie takiego doboru piastunów funkcji, który zagwarantuje skuteczną realizację celów proponowanych zmian. Z tego względu kurator okręgowy i zastępca kuratora okręgowego, powołani na podstawie przepisów dotychczasowych, pełnią obowiązki do czasu powołania kuratora okręgowego i zastępcy kuratora okręgowego na podstawie art. 36 ust. 1 lub art. 36a ust. 1 u.k.s.

Minister Sprawiedliwości, w terminie 6 miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy, powołuje kuratora okręgowego i zastępcę kuratora okręgowego na podstawie przepisów ustawy. Kuratorowi pełniącemu dotychczas funkcję kuratora okręgowego albo zastępcy kuratora okręgowego przysługuje prawo powrotu do pracy w zespole kuratorskiej służby

sądowej, w którym pracował bezpośrednio przed powołaniem na kuratora okręgowego albo zastępcę kuratora okręgowego.

Kierownik zespołu, powołany na podstawie przepisów dotychczasowych, pełni obowiązki do czasu powołania kierownika zespołu na podstawie art. 40 ust. 2 u.k.s. Prezes sądu okręgowego, w terminie 3 miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy, powołuje kierownika zespołu na podstawie przepisów ustawy.

Zgodnie z art. 4 projektu w zespole kuratorskiej służby sądowej, w którym nie ma sekretariatu zespołu, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, tworzy się sekretariat zespołu na podstawie projektowanego art. 42 ust. 1 u.k.s.

Ponadto projekt przewiduje, że przepis art. 26 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1, w zakresie dotyczącym nabycia przez kuratora zawodowego obywatelstwa innego państwa, ma zastosowanie do kuratorów mianowanych po wejściu w życie niniejszej ustawy.

Z dniem wejścia w życie ustawy osoby będące aplikantami kuratorskimi stają się aplikantami kuratorskimi w rozumieniu ustawy. Aplikacja kuratorska rozpoczęta i niezakończona przed dniem wejścia w życie ustawy odbywa się na dotychczasowych zasadach.

W 2022r. egzamin kuratorski odbywa się na dotychczasowych zasadach, tj. w trybie przepisów ustawy o kuratorach sądowych. Natomiast komisje egzaminacyjne powołane na podstawie przepisów dotychczasowych pozostają właściwe w sprawach egzaminu kuratorskiego w 2021 r., w tym – w odniesieniu do wysokości wynagrodzeń członków tych gremiów – stosuje się przepisy dotychczasowe.

Postępowanie dyscyplinarne wszczęte, lecz niezakończone prawomocnie przed wejściem w życie ustawy, toczy się według przepisów dotychczasowych. Natomiast w przypadku uchylecia przez Sąd Apelacyjny w Warszawie zaskarżonego orzeczenia sądu dyscyplinarnego drugiej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, sąd dyscyplinarny rozpoznaje ją na dotychczasowych zasadach. Członkowie sądów dyscyplinarnych pierwszej instancji oraz członkowie sądu dyscyplinarnego drugiej instancji powołani przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy pełnią swoje funkcje do dnia zakończenia rozpoznania sprawy w danej instancji.

Ze względu na wprowadzenie w ustawie funkcji zastępcy rzecznika dyscyplinarnego zakłada się, że kadencje rzeczników dyscyplinarnych powołanych do pełnienia tych funkcji na podstawie przepisów dotychczasowych wygasają po upływie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Do dnia powołania rzeczników dyscyplinarnych i zastępców rzeczników dyscyplinarnych na podstawie przepisów ustawy rzecznicy dyscyplinarni, o których mowa

w ust. 4, pełnią dotychczasowe obowiązki. Okręgowe zgromadzenie kuratorów dokonuje wyboru rzecznika dyscyplinarnego oraz zastępcy albo zastępców rzecznika dyscyplinarnego w terminie 3 miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy. Prezes sądu okręgowego powołuje rzecznika dyscyplinarnego oraz zastępcę albo zastępców rzecznika dyscyplinarnego w terminie 3 miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy.

Projekt regulacji przewiduje, że dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 14 ust. 7 u.k.s. zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tego przepisu, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Konieczność wydania projektowanego rozporządzenia wynika z nadania nowego brzmienia art. 14 u.k.s.

Przewiduje się, że ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, oraz z 2004 r. poz. 597) i nie podlega notyfikacji w trybie przewidzianym w tym rozporządzeniu.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji.

W celu spełnienia wymogu, o którym mowa w § 42 ust. 1 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), projekt zostanie skierowany do Koordynatora OSR.

Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy o kuratorach sądowych	Data sporządzenia. 22 listopada 2021 r.
Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości	Źródło: inicjatywa własna
Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Michał Woś, Sekretarz Stanu	Nr w wykazie prac UD249
Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Anna Malczewska, Główny Specjalista ds. legislacji, Departament Legislacyjny Prawa Karnego, 22 52 12 563	

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projektowana ustawa stanowić będzie nowelizację ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 167), zwanej dalej: „ustawą”, która jest podstawowym aktem prawnym regulującym istotę, ustroj, organizację oraz zadania kuratorskiej służby sądowej.

Ustawa ta weszła w życie w dniu 1 stycznia 2002 r. i łącznie była nowelizowana dziesięciokrotnie. W okresie obowiązywania ustawy zdiagnozowanych zostało szereg negatywnych zjawisk w funkcjonowaniu kuratorskiej służby sądowej, mających swe źródło w nieefektywnych rozwiązaniach ustrojowych i organizacyjnych, rzutujących bezpośrednio na poziom jakości pracy kuratorów sądowych i sprawności prowadzonych przez nich postępowań, związanych z wykonywaniem orzeczeń sądowych.

Wśród tych rozwiązań, nieadekwatnych w stosunku do obecnych potrzeb kuratorskiej służby sądowej, należy wskazać m.in. na:

- brak spójnych z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072), zwaną dalej: „u.s.p.”, rozwiązań ustrojowych, związanych z pozycją Ministra Sprawiedliwości wobec sądów powszechnych, obejmujących nadzór ministra nad kuratorską służbą sądową, zasad delegowania kuratorów zawodowych m. in. do Ministerstwa Sprawiedliwości, przenoszenie „etatów” między sądami,
- niejasne, niepełne i budzące wątpliwości interpretacyjne unormowania regulujące stosunek pracy zawodowego kuratora sądowego, przysługujące dodatki do wynagrodzenia, nadzór nad służbą na wszystkich jej szczeblach, delegowanie/przeniesienie kuratora zawodowego do innego zespołu lub sądu w innej miejscowości,
- niejasne i niejednolite zasady naboru do służby kuratorskiej, przebiegu aplikacji i przeprowadzenia egzaminu kuratorskiego,
- nieprawidłowe materialne i proceduralne zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej, utrudniające możliwość wydalenia ze służby kuratorskiej osób, które naruszyły prawo, rażąco uchylały się od wykonywania obowiązków lub nadużyły uprawnień,
- obowiązujące standardy obciążenia pracą kuratora zawodowego,
- różnice w poziomie obciążenia pracą kuratorów sądowych z różnych zespołów i z różnych okręgów, wynikające z braku mechanizmów umożliwiających skuteczne przeciwdziałanie takim zjawiskom.

Na potrzebę wprowadzenia zmian w wybranych obszarach wskazywały:

- opracowania Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości:
 - *Bezpieczeństwo kuratorów sądowych w świetle badania ankietowego*, A. Janus-Dębska, M. Gronkiewicz-Ostaszewska, Warszawa 2016¹;
 - *Bezpieczeństwo pracy kuratora sądowego*, P. Kobes, Warszawa 2016²;
 - *Skuteczność i celowość prowadzenia długoletnich (trwających od co najmniej 3 lat) nadzorów wykonywanych przez kuratorską służbę sądową w sprawach małoletnich – raport z badań aktowych*, A. Prusinowska Marek, Warszawa 2016³;

¹ Źródło: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS_Janus-D%C4%99bska-A.-Gronkiewicz-Ostaszewska-M._Bezpiecze%C5%84stwo-kurator%C3%B3w.pdf; dostęp w dniu 13.06.2021 r.

² Źródło: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS_Kobes-P.-Bezpiecze%C5%84stwo-pracy-kurator%C3%B3w.pdf; dostęp w dniu 13.06.2021 r.

³ Źródło: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/Prusinowska-Marek-A._Skuteczno%C5%9B%C4%87-i-celowo%C5%9B%C4%87-d%C5%82ugotwa%C5%82ych-nadzor%C3%B3w-kuratorskich.pdf; dostęp w dniu 13.06.2021 r.

- wystąpienia Najwyższej Izby Kontroli:
 - wystąpienie pokontrolne z dnia 22 lutego 2018 r. nr LWR 410.027.01.2017, dotyczące kontroli P/17/10 – „Wykonywanie obowiązków przez kuratorów sądowych”;
 - Informacja o wynikach kontroli z dnia 28 czerwca 2018 r. nr LWR.430.002.20018 – „Wykonywanie obowiązków przez kuratorów sądowych”
- W ww. dokumencie wskazano, że mimo prawidłowego wywiązywania się z zadań wyznaczonych kurateli sądowej, „funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej jest jednak obciążone licznymi, istotnymi mankamentami o charakterze systemowym [...]. Zasady podejmowania i wykonywania pracy przez kuratorów sądowych nie były jednolite i przejrzyste, a standardy obciążenia pracą nie przystawały do obecnych realiów. Minister Sprawiedliwości miał ograniczony wpływ na funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej w ramach sprawowanego nad nią nadzoru administracyjnego. Nieprecyzyjne były również uregulowania dotyczące bezpośredniego nadzoru nad pracą kuratorów sądowych, sprawowanego przez kuratorów okręgowych oraz kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej. W konsekwencji, choć zadania w tym zakresie aktywnie prowadzono, ich bezpośrednia realizacja wiązała się z istotnymi utrudnieniami.”
- interpelacje kierowane do Ministra Sprawiedliwości.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Głównymi celami proponowanej interwencji legislacyjnej są poprawa funkcjonowania i organizacji kuratorskiej służby sądowej oraz poprawa jakości i efektywności pracy kuratorów.

Jak wskazano w Informacji o wynikach kontroli z dnia 28 czerwca 2018 r. nr LWR.430.002.20018 – „Wykonywanie obowiązków przez kuratorów sądowych” – efektywność pracy kuratora zależna jest od wielu czynników, do których zaliczyć należy m.in.: warunki organizacyjne jego funkcjonowania, w tym środki techniczne do realizacji zadań; **właściwe i niepozostawiające wątpliwości uregulowania zakresu i sposobu wykonywania zadań w systemie prawnym**; pozytywny odbiór i zaufanie społeczne, które są równie ważne jak posiadane przez kuratora kompetencje; wykształcenie i przygotowanie merytoryczne do wykonywania zadań powierzonych kuratorom sądowym.

„Środowisko kuratorów od wielu lat wskazuje na wątpliwości interpretacyjne dotyczące m.in. obowiązujących przepisów wykonawczych. [...]. Ponadto środowisko kuratorów stale podnosi, iż obowiązujące niezmiennie od 2003 r. standardy obciążenia pracą kuratorów zawodowych w szczególności: nie przystają do aktualnej specyfiki pracy kuratorów zawodowych; nie obejmują pełnego katalogu czynności wykonywanych przez kuratorów zawodowych (np. przeprowadzanych wywiadów środowiskowych); nie uwzględniają wpływu poszczególnych kategorii spraw na zakres faktycznie wykonywanych obowiązków, a w konsekwencji wymagają pilnej zmiany.”

Ponadto, podniesiona została kwestia, że „kuratorzy sądowi wskazują na istotne i liczne trudności w codziennym wykonywaniu obowiązków, a także wyrażają zaniepokojenie rosnącym zagrożeniem dla ich zdrowia i życia podczas wykonywania czynności służbowych. Niewątpliwie kolejnymi czynnikami niesprzyjającymi sprawniej realizacji zadań kuratorów sądowych są **wątpliwości interpretacyjne wynikające z obowiązujących przepisów** oraz **sygnalizowane nadmierne obciążenie pracą (m.in. w wyniku braku uwzględnienia w standardach obciążenia pracą kuratorów zawodowych** takich zadań jak: przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, uczestnictwo w posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych i pracach grup roboczych, czy też udział kuratora w kontaktach rodziców z dzieckiem). [...] Nieprecyzyjne były również uregulowania dotyczące bezpośredniego nadzoru nad pracą kuratorów sądowych, sprawowanego przez kuratorów okręgowych oraz kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej. W konsekwencji, choć zadania w tym zakresie aktywnie prowadzono, ich bezpośrednia realizacja wiązała się z istotnymi utrudnieniami.”

Zakłada się, że cele w zakresie poprawy funkcjonowania i organizacji kuratorskiej służby sądowej oraz poprawy jakości i efektywności pracy kuratorów zostaną osiągnięte poprzez m.in.

- ✓ sanację instytucji nadzoru nad kuratorami sądowymi,
- ✓ precyzyjne określenie roli i kompetencji Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego, prezesa sądu okręgowego i prezesa sądu rejonowego,
- ✓ właściwe unormowanie stosunku pracy zawodowego kuratora sądowego, w tym przesłanek jego rozwiązania i wygaśnięcia,
- ✓ modyfikację struktury organizacyjnej kuratorskiej służby sądowej, polegającą w szczególności na zmianie zasad i trybu powoływania kuratorów okręgowych,
- ✓ wprowadzenie kadencyjności kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej,
- ✓ zmianę rozwiązań w zakresie postępowania dyscyplinarnego,
- ✓ wprowadzenie jasnych i jednolitych zasad naboru do służby kuratorskiej, przebiegu tej aplikacji i przeprowadzenia egzaminu kuratorskiego, a także
- ✓ zapewnienie możliwości racjonalnego wykorzystania kadry poprzez uelastyczenie zasad przenoszenia i delegowania kuratorów pomiędzy zespołami i sądami.

Ponadto projekt wychodzi naprzeciw postulatowi środowiska kuratorskiego i wprowadza nowe rozwiązania, umożliwiające kuratorowi sądowemu zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym, w którym

uczestniczył w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego, oraz uzyskanie pomocy psychologicznej.

Rozwiązania, które zostaną ujęte w projektowanej ustawie, zakładają:

w zakresie statusu kuratora zawodowego:

– uregulowanie kwestii ochrony prawnej przysługującej kuratorom sądowym:

Projekt zakłada, że kuratorowi sądowemu (zarówno kuratorowi zawodowemu, jak i kuratorowi społecznemu), pokrzywdzonemu przestępstwem w związku z wykonywaniem czynności służbowych, przysługuje od pracodawcy, na jego wniosek, zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym, w którym uczestniczył w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego. Zwrot kosztów zastępstwa procesowego obejmuje wydatki rzeczywiście poniesione, do wysokości stawki określonej przepisami o ponoszeniu przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata albo radcę prawnego z urzędu.

Jednocześnie projekt zakłada, że zwrot kosztów zastępstwa procesowego nie przysługuje kuratorowi sądowemu, uczestniczącemu w postępowaniu karnym w charakterze oskarżyciela posiłkowego, na rzecz którego sąd zasądził wydatki związane z ustanowieniem pełnomocnika. Rozwiązanie to ma przeciwdziałać uzyskaniu przez kuratora bezpodstawnego przysporzenia.

Proponowana regulacja znajduje uzasadnienie w wynikach pracy związanej z monitorowaniem w Ministerstwie Sprawiedliwości zdarzeń kryzysowych, wpływających na bezpieczeństwo funkcjonowania sądów powszechnych, w tym dotyczących przypadków czynnej napaści na kuratorów sądowych. Monitoring przedmiotowych zdarzeń realizowany jest w oparciu o raporty doraźne przesyłane przez dyrektorów sądów, które dotyczą zdarzeń zagrażających życiu lub zdrowiu, gróźb lub zniewag i innych zdarzeń, mających miejsce na terenie m.in. obiektów sądowych (zob. m.in. § 9 ust. 2 pkt 2 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 lipca 2015 r. w sprawie utworzenia Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministra Sprawiedliwości, Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 178, z późn. zm.).

Z danych Ministerstwa wynika, że przekazane przez sądy raporty wskazują następującą ilość zachowań godzących w bezpieczeństwo kuratorów sądowych:

- 1) w 2018 r. – 12;
- 2) w 2019 r. – 37;
- 3) w 2020 r. – 29.

Wprowadzając do niniejszej regulacji rozwiązanie, umożliwiające kuratorowi sądowemu zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym, w którym uczestniczył w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego, projektodawca miał ponadto na uwadze rozwiązania dotyczące innych grup funkcjonariuszy publicznych, o których mowa w art. 66b ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882), art. 71b ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. 2021 r. poz. 1486), art. 164a ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1064 i 1728) oraz art. 142b ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 575 i 1728).

Tabela poniżej przedstawia porównanie rozwiązań w zakresie ochrony prawnej funkcjonariuszy publicznych z projektowanym dla kuratorów sądowych rozwiązaniem obejmującym zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym.

Ochrona prawna funkcjonariuszy publicznych		zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym
	Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, z późn. zm.) Art. 66b. 1. Policjantowi pokrzywdzonemu przestępstwem, o którym mowa w art. 222, art. 223 lub art. 226 Kodeksu karnego, w związku z wykonywaniem czynności służbowych przysługuje, na jego wniosek, bezpłatna ochrona prawna w postępowaniu karnym, w którym uczestniczy w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego. 2. Ochronę prawną, o której mowa w ust. 1, zapewnia jednostka organizacyjna Policji, w której policjant pokrzywdzony przestępstwem pełni służbę, a jeżeli jednostka ta nie ma zapewnionej obsługi prawnej realizowanej przez radców prawnych lub adwokatów, ochronę prawną zapewnia właściwa miejscowo komenda wojewódzka Policji albo Komenda Stołeczna Policji. 3. W przypadku braku możliwości zapewniania ochrony prawnej	Art. 3a. 1. Kuratorowi sądowemu, pokrzywdzonemu przestępstwem w związku z wykonywaniem czynności służbowych, przysługuje od pracodawcy, na jego wniosek, zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym, w którym uczestniczył w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego. 2. Zwrot kosztów zastępstwa procesowego, o którym mowa w ust. 1, obejmuje wydatki rzeczywiście

przez jednostkę organizacyjną Policji, o której mowa w ust. 2, policjantowi przysługuje zwrot kosztów ochrony prawnej, o której mowa w ust. 1, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż czterokrotność przeciętnego uposażenia policjantów, o którym mowa w art. 99 ust. 3, obowiązującego w roku poprzedzającym dzień złożenia wniosku.

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania oraz sposób dokumentowania przez policjanta kosztów poniesionych na ochronę prawną w przypadkach, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 66a ust. 1 i 3, a także podmioty właściwe w sprawie zwrotu kosztów ochrony prawnej, o których mowa w ust. 3 i w art. 66a ust. 2, kierując się koniecznością korzystania przez policjanta z ochrony prawnej na wysokim poziomie, a także szybkiego zwrotu kosztów poniesionych przez policjanta na ochronę prawną.

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 305, z późn. zm.)

Art. 71b. 1. Funkcjonariuszowi pokrzywdzonemu przestępstwem, o którym mowa w art. 222, art. 223 lub art. 226 Kodeksu karnego, w związku z wykonywaniem czynności służbowych przysługuje, na jego wniosek, bezpłatna ochrona prawna w postępowaniu karnym, w którym uczestniczy w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego.

2. Ochronę prawną, o której mowa w ust. 1, zapewnia jednostka organizacyjna Straży Granicznej, w której funkcjonariusz pokrzywdzony przestępstwem pełni służbę, a jeżeli jednostka ta nie ma zapewnionej obsługi prawnej realizowanej przez radców prawnych lub adwokatów, ochronę prawną zapewnia komenda właściwego miejscowo oddziału Straży Granicznej albo Komenda Główna Straży Granicznej.

3. W przypadku braku możliwości zapewnienia ochrony prawnej przez jednostkę organizacyjną Straży Granicznej lub komendę, o której mowa w ust. 2, funkcjonariuszowi przysługuje zwrot kosztów ochrony prawnej, o której mowa w ust. 1, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż czterokrotność przeciętnego uposażenia funkcjonariuszy, o którym mowa w art. 103 ust. 3, obowiązującego w roku poprzedzającym dzień złożenia wniosku.

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania oraz sposób dokumentowania przez funkcjonariusza kosztów poniesionych na ochronę prawną w przypadkach, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 71a ust. 1 i 3, a także podmioty właściwe w sprawie zwrotu kosztów ochrony prawnej, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 71a ust. 2, kierując się koniecznością korzystania przez funkcjonariusza z ochrony prawnej na wysokim poziomie, a także szybkiego zwrotu kosztów poniesionych przez funkcjonariusza na ochronę prawną.

Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2020 r. poz. 848, z późn. zm.)

Art. 164a. 1. Funkcjonariuszowi pokrzywdzonemu przestępstwem, o którym mowa w art. 222, art. 223 lub art. 226 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, w związku z wykonywaniem czynności służbowych przysługuje, na jego wniosek, bezpłatna ochrona prawna w postępowaniu karnym, w którym uczestniczy w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego.

2. Ochronę prawną, o której mowa w ust. 1, zapewnia jednostka organizacyjna Służby Więziennej, w której funkcjonariusz pokrzywdzony przestępstwem pełni służbę, a jeżeli jednostka ta nie ma zapewnionej obsługi prawnej realizowanej przez radców prawnych lub adwokatów, ochronę prawną zapewnia właściwy miejscowo okręgowy inspektorat Służby Więziennej albo Centralny Zarząd Służby Więziennej.

poniesione, do wysokości stawki określonej przepisami o ponoszeniu przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata albo radcę prawnego z urzędu.

3. Zwrot kosztów zastępstwa procesowego, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje kuratorowi sądowemu, uczestniczącemu w postępowaniu karnym w charakterze oskarżyciela posiłkowego, na rzecz którego sąd zasądził wydatki związane z ustanowieniem pełnomocnika.

3. W przypadku braku możliwości zapewnienia ochrony prawnej przez jednostkę organizacyjną Służby Więziennej, o której mowa w ust. 2, funkcjonariuszowi przysługuje zwrot kosztów ochrony prawnej, o której mowa w ust. 1, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż czterokrotność przeciętnego uposażenia funkcjonariuszy, o którym mowa w art. 56 ust. 3, obowiązującego w roku poprzedzającym dzień złożenia wniosku.

4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania oraz sposób dokumentowania przez funkcjonariusza kosztów poniesionych na ochronę prawną w przypadkach, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 164 ust. 2 i 4, a także podmioty właściwe w sprawie zwrotu kosztów ochrony prawnej, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 164 ust. 3, kierując się koniecznością korzystania przez funkcjonariusza z ochrony prawnej na wysokim poziomie, a także szybkiego zwrotu kosztów poniesionych przez funkcjonariusza na ochronę prawną.

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 575)

Art. 142b. 1. Funkcjonariuszowi pokrzywdzonemu przestępstwem, o którym mowa w art. 222, art. 223 lub art. 226 Kodeksu karnego, w związku z wykonywaniem zadań lub czynności służbowych przysługuje, na jego wniosek, bezpłatna ochrona prawna w postępowaniu karnym, w którym uczestniczy w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego.

2. Ochronę prawną, o której mowa w ust. 1, zapewnia funkcjonariuszowi SOP.

3. W przypadku braku możliwości zapewnienia ochrony prawnej przez SOP funkcjonariuszowi przysługuje zwrot kosztów ochrony prawnej, o której mowa w ust. 1, w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż czterokrotność przeciętnego uposażenia funkcjonariuszy, o którym mowa w art. 162 ust. 14, obowiązującego w roku poprzedzającym dzień złożenia wniosku.

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania oraz sposób dokumentowania przez funkcjonariusza kosztów poniesionych na ochronę prawną w przypadkach, o których mowa w ust. 3 oraz w art. 142a ust. 1 i 3, kierując się koniecznością korzystania przez funkcjonariusza z ochrony prawnej na wysokim poziomie, a także szybkiego zwrotu kosztów poniesionych przez funkcjonariusza na ochronę prawną.

Za zasadnością wprowadzenia regulacji, obejmującej zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym dla kuratorów sądowych, przemawia znacznie większe podobieństwo rodzaju zagrożeń, którym oni podlegają, do zagrożeń, które dotyczą funkcjonariuszy Policji czy Służby Więziennej, niż do zagrożeń dotyczących innych grup pracowników sądownictwa. Zgodnie bowiem z treścią art. 3 u.k.s. kuratorzy sądowi wykonują swoje zadania w środowisku podopiecznych, także na terenie zamkniętych zakładów i placówek ich pobytu, w szczególności na terenie zakładów karnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz leczniczo-rehabilitacyjnych. Czas pracy kuratora zawodowego – jak wskazuje art. 13 u.k.s. – określony jest wymiarem jego zadań. Kurator wykonuje obowiązki służbowe w terenie oraz pełni dyżury sądowe ustalone przez prezesa sądu rejonowego po zasięgnięciu opinii kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej. Zatem specyfika pracy kuratorów sądowych, diametralnie różniącą się od rodzaju zadań realizowanych przez inne grupy zawodowe zatrudnione w sądownictwie, sprawia, że istnieje potrzeba wprowadzenia przedmiotowego rozwiązania dotyczącego tej grupy zawodowej.

Praca ze szczególnymi kategoriami osób, tj. sprawcami przestępstw, osobami uzależnionymi, posiadającymi różnego rodzaju zaburzenia oraz z rodzinami dysfunkcyjnymi, wiąże się z narażeniem na duży stres oraz poważnym obciążeniem psychicznym. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom tej pracy wymaga w ocenie projektodawcy wprowadzenia rozwiązania, które umożliwi kuratorom sądowym uzyskanie potrzebnej pomocy psychologicznej. Projekt zakłada zatem, że pracodawca zapewnia kuratorowi zawodowemu, na jego wniosek lub za jego zgodą, pomoc psychologiczną. Kuratorowi społecznemu taką pomoc zapewnia sąd rejonowy, w którym pełni on swoją funkcję.

- ustalenie organu właściwego do podejmowania decyzji kadrowych w sprawach kuratorskiej służby sądowej: Zawarte w projekcie przepisy uzupełniają lukę prawną poprzez wskazanie, iż czynności z zakresu stosunku pracy podejmuje wobec kuratora okręgowego i zastępcy kuratora okręgowego prezes sądu okręgowego, natomiast takie

czynności wobec kuratora zawodowego podejmuje prezes sądu rejonowego, z wyjątkiem zastrzeżonych dla prezesa sądu okręgowego.

Akt mianowania kuratora zawodowego każdorazowo wskazuje konkretny sąd rejonowy, w którym wykonuje on obowiązki służbowe. Tym samym sąd rejonowy staje się pracodawcą dla kuratora zawodowego, mimo że nawiązanie (rozwiązanie) z nim stosunku pracy następuje w drodze aktu organu usytuowanego niejako poza faktycznym pracodawcą, na innym szczeblu władzy służbowej. Co istotne, stosunek pracy kuratora zawodowego jest realizowany w konkretnym sądzie rejonowym, a prezes sądu rejonowego, jako kierownik tego zakładu pracy, wykonuje wobec kuratora wiele spośród uprawnień pracodawcy, np. co do organizacyjno-porządkowych aspektów procesu pracy. Podział uprawnień pracodawcy pomiędzy podmioty usytuowane na różnych szczeblach władzy służbowej, w tym prezesa sądu okręgowego, jest znamieny dla służbowych stosunków pracy, np. w przypadku zawodu sędziego czy prokuratora.

W odniesieniu do kuratora zawodowego, pełniącego funkcję kuratora okręgowego bądź jego zastępcy, projekt legitymizuje stan faktyczny, jaki ma miejsce obecnie, wskazując, że podmiotem dokonującym wobec kuratora okręgowego i jego zastępcy czynności z zakresu prawa pracy jest prezes sądu okręgowego.

Projektowana regulacja rozszerza kompetencje prezesa sądu okręgowego, który może podejmować decyzje wobec kuratora zawodowego w postaci mianowania, przenoszenia do innego sądu lub zespołu kuratorskiej służby sądowej oraz zawieszania w czynnościach nie tylko na wniosek kuratora okręgowego, ale także z urzędu.

Celem powyższych zmian jest usprawnienie i odformalizowanie procedur rozstrzygania spraw kadrowych kuratorów zawodowych oraz zwiększenie sprawności kadrowej sądów poprzez umożliwienie podejmowania szybkich decyzji personalnych.

Prezes sądu okręgowego będzie zobowiązany do niezwłocznego złożenia aplikantowi kuratorskiemu, który zdał egzamin kuratorski, bądź też został zwolniony od obowiązku odbycia aplikacji kuratorskiej i złożenia egzaminu kuratorskiego, propozycji nawiązania stosunku pracy poprzez mianowanie go kuratorem zawodowym.

Projektowana zmiana ma na celu zagwarantowanie zatrudnienia na stanowisku kuratora zawodowego osobie, która spełnia wszystkie ustawowe wymagania, w tym zdała egzamin kuratorski, kończący okres przygotowania do wykonywania zawodu w ramach aplikacji kuratorskiej. Aplikant kuratorski zatrudniany jest na zwolnionym etacie kuratora zawodowego, przydzielonym do danego sądu przez Ministra Sprawiedliwości. Zatem jego zatrudnienie wiąże się nie tylko z obsadzeniem tego etatu, ale wskazuje też na potrzebę wyszkolenia i zatrudnienia w danym sądzie kuratora zawodowego. W związku z powyższym w budżecie sądu zabezpieczone są środki finansowe na poziomie wynagrodzenia kuratora zawodowego, a nie wynagrodzenia aplikanta kuratorskiego. Ponadto osoba, która ukończyła aplikację, zdała egzamin kuratorski i wyraża chęć bycia kuratorem zawodowym, powinna być bez zbędnej zwłoki mianowana kuratorem. Wprowadzenie tej normy zapobiegnie sytuacji, w której aplikant kuratorski, zatrudniony przez prezesa sądu okręgowego na podstawie umowy o pracę, zawartej na czas określony, po zdaniu egzaminu kuratorskiego nadal będzie oczekiwać na nawiązanie stosunku pracy na podstawie mianowania na kuratora zawodowego. Analogicznie regulacja oddziaływać będzie na osoby zwolnione przez Ministra Sprawiedliwości od obowiązku odbycia aplikacji kuratorskiej i złożenia egzaminu kuratorskiego.

- wprowadzenie nowego, czwartego stopnia służbowego dla kuratorów zawodowych - starszy kurator specjalista:

Projekt zakłada wprowadzenie kolejnego – czwartego stopnia służbowego dla kuratorów, nadawanego przez Ministra Sprawiedliwości. Szczegółowe założenia omówione zostały w pkt. 6 OSR.

- zmiana brzmienia art. 13 ust. 3 ustawy polegająca na wprowadzeniu rozwiązania, zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości ogłasza do 30 września, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości, dane obejmujące średnie obciążenia pracą kuratora zawodowego dla dorosłych oraz kuratora zawodowego rodzinnego według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego.

Wydane na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2003 r. w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego (Dz. U. z 2003 r. poz. 116), zwane dalej: „rozporządzeniem o standardach”, przewiduje odpowiednio: w kurateli dla dorosłych od 20 do 35 dozorów własnych, od 30 do 60 dozorów powierzonych, do 50 innych spraw, przy czym łącznie do 120 spraw, w tym 50 spraw własnych, natomiast w kurateli rodzinnej od 15 do 25 nadzorów własnych, od 20 do 40 nadzorów powierzonych, do 50 innych spraw, przy czym łącznie do 100 spraw, w tym do 50 własnych. Natomiast § 2 rozporządzenia wskazuje, że standardy obciążenia pracą kuratorów zawodowych nie obejmują przeprowadzania wywiadów środowiskowych oraz obecności przy kontaktach rodziców z dziećmi ustalonych przez sąd opiekuńczy.

W toku prac koncepcyjnych nad zmianą ustawy o kuratorskiej służbie sądowej podjęto decyzję zmianach w zakresie standardów obciążenia, w ten sposób by Minister Sprawiedliwości informował o średnim obciążeniu w konkretnych kategoriach spraw. Uzasadnieniem podjęcia takiej decyzji są poniżej przedstawione argumenty.

Rozporządzenie o standardach, a faktyczne obciążenie zadaniami

Wielokrotnie podnoszoną kwestią w środowisku kuratorskim było wyłączenie spod standaryzacji wywiadów środowiskowych, których liczba stanowiła znaczne obciążenie pracą. Wywiad środowiskowy to czynność jednorazowa, podejmowana na zlecenie sądu lub uprawnionego organu, niemniej jednak czasochłonna, gdyż

przeprowadzana w „terenie”, tj. w miejscu zamieszkania, pobytu czy w miejscu pracy podopiecznego. Dla zobrazowania obciążenia kuratorskiej służby sądowej wywiadami środowiskowymi przedstawiono poniższe zestawienie tabelaryczne:

	2017 ⁴	2018 ⁵	2019 ⁶	2020 ⁷
<i>Liczba wywiadów we wszystkich fazach postępowania karnego w pionie karnym</i>	256 117	235 481	236 256	180 670
<i>Liczba wywiadów we wszystkich fazach postępowania sądowego w pionie rodzinnym</i>	322 413	335 353	376 298	297 516

Wśród zadań, które wyłączono ze standaryzacji, znalazły się także sprawy dotyczące udziału kuratora w kontaktach rodzica z dzieckiem. Podkreślić należy, że sprawy te również stanowią znaczne obciążenie pracą kuratorów rodzinnych, bowiem kontakty bardzo często trwają po kilka godzin oraz zdarza się, że są wykonywane w dni ustawowo wolne od pracy. Dodatkowo sprawy o kontakty wykonywane są przez kuratorów miesiącami czy nawet latami, a sami kuratorzy nie mają uprawnień do występowania z wnioskiem o ich modyfikację. Poniżej zestawienie przedstawiające liczbę kontaktów wykonywanych w okresie statystycznym w latach 2017-2020.

	za rok 2017 ⁸	za rok 2018 ⁹	za rok 2019 ¹⁰	za rok 2020 ¹¹
<i>Liczba spraw – udział kuratora w kontaktach rodzica z dzieckiem</i>	19 710	22 431	25 805	18 835

Biorąc natomiast pod uwagę dozory i nadzory, które jako jedyne zadania zostały wyszczególnione w rozporządzeniu, zauważyć należy, że na przestrzeni ostatnich lat ich liczba spada, co przedstawia poniższe zestawienie zawierające dane według stanu na ostatni dzień okresu statystycznego.

	za rok 2018 ¹²	za rok 2019 ¹³	za rok 2020 ¹⁴
<i>Liczba dozorów w pionie karnym</i>	89 556	73 220	60 820
<i>Liczba nadzorów w pionie rodzinnym</i>	127 003	124 896	120 925

Spadek liczby nadzorów związany jest m.in z postępującym niżej demograficznym, prowadzoną przez państwo polityką prorodzinną, dbałością o zaplecze socjalne rodzin oraz wspieranie ich chociażby poprzez wprowadzenie instytucji asystenta rodziny. Natomiast obserwowany spadek liczby orzekanych, a tym samym przekazywanych do wykonania kuratorowi sądowemu dozorów, wiąże się ze spadkiem liczby przestępstw. Wpływ na taki stan rzeczy ma także prowadzona polityka karna państwa ukierunkowana na propagowanie oddziaływań resocjalizacyjnych przy jednoczesnym orzekaniu kar wolnościowych, w tym zwłaszcza kary ograniczenia wolności, której liczba w referatach kuratorskich w ostatnich latach znacznie wzrosła.

	za rok 2018 ¹⁵	za rok 2019 ¹⁶	za rok 2020 ¹⁷
<i>Liczba wykonywanych kar ograniczenia wolności w pionie karnym</i>	98 011	112 681	124 474

Należy podkreślić, że wśród zadań, jakie od czasu obowiązywania rozporządzenia o standardach przybyły kuratorom do wykonania, pojawiło się m.in. wykonywanie orzeczeń w systemie dozoru elektronicznego czy uczestnictwo w posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych i pracach grup roboczych. Obydwa te zadania są czasochłonne. Dodatkowo pierwsze z nich wymaga wykonywania wielu czynności technicznych i prawnych, ale również

⁴ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2017 z daty 23.11.2018 r.

⁵ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2018 z daty 20.04.2020 r.

⁶ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2019.

⁷ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020 z daty 23.02.2020 r.

⁸ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2017 z daty 23.11.2018 r.

⁹ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2018 z daty 20.04.2020 r.

¹⁰ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2019.

¹¹ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020 z daty 23.02.2020 r.

¹² Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2018 z daty 20.04.2020 r.

¹³ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2019 (źródło Intranet).

¹⁴ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020 z daty 23.02.2020 r.

¹⁵ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2018 z daty 20.04.2020 r.

¹⁶ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2019 (źródło Intranet).

¹⁷ Sprawozdanie MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020 z daty 23.02.2020 r.

i prowadzenia oddziaływań resocjalizacyjnych.

Podsumowując powyższe należy stwierdzić, że bardziej efektywnym i bliższym rzeczywistości jest określanie średniego obciążenia, niż wskazywanie w standardach obciążeń pracą kuratorów konkretnych zadań (na wzór dozorów i nadzorów) i przypisywanie im wartości liczbowych w jednakowych zakresach dla całej służby.

Standardy obciążenia pracą kuratorów zawodowych, a relokacja etatów

Prowadzona przez Ministra Sprawiedliwości polityka relokacji etatów przyczynia się do wyrównania obciążenia pracą kuratorów zawodowych w skali kraju. Przy dokonywaniu analizy obciążenia pracą kuratorów zawodowych w danym sądzie brane są pod uwagę wykonywane przez nich zadania, wymienione w sprawozdaniu z działalności kuratorskiej służby sądowej – MS-S40r. W tym miejscu należy podkreślić, że taka analiza uwzględnia również zadania, które rozporządzenie wyłącza ze standardów obciążenia, a które są pracochłonne, mowa tu o wywiadach środowiskowych oraz o udziale kuratora przy kontaktach rodziców z dziećmi.

Zatem należy stwierdzić, że określone w rozporządzeniu standardy obciążenia pracą nie są podstawą decyzji o przesunięciu czy pozostawieniu etatu, co prowadzi do wniosku, że rozporządzenie pozostaje bez wpływu na politykę etatyzacji.

Standardy obciążenia pracą kuratorów zawodowych, a nadzór nad równomiernym obciążeniem pracą kuratorów zawodowych.

Zmiany w zakresie regulacji dot. standardów obciążenia pracą nie spowodują dowolności przydziału spraw do referatów poszczególnych kuratorów, ponieważ zgodnie z projektem na każdym etapie sprawowanego nadzoru nad kuratorską służbą sądową obowiązkiem będzie kontrola równomiernego obciążenia kuratorów pracą.

Zgodnie z projektem kierownik zespołu będzie zobowiązany do podejmowania działań mających na celu równomierne obciążenie pracą kuratorów zespołu. Podobny obowiązek będzie spoczywał na kuratorze okręgowym. Kurator okręgowy będzie miał obowiązek dbać o równomierne obciążenie pracą kuratorów w ramach poszczególnych zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu. Ponadto, prezes sądu okręgowego wykonując wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratora okręgowego, będzie kontrolował równomierne obciążenia pracą kuratorów sądowych w okręgu.

W projekcie usankcjonowana została dotychczasowa praktyka relokacji etatów, będąca jednocześnie formą nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad równomiernym obciążeniem pracą kuratorów w kraju. Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeby wynikające z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach, będzie przydzielał nowe stanowiska kuratorskie poszczególnym sądom rejonowym. Ponadto w razie zwolnienia stanowiska kuratora zawodowego prezes sądu okręgowego, w którego okręgu stanowisko zostało zwolnione, w terminie 7 dni od dnia zwolnienia stanowiska będzie zawiadamiał o tym Ministra Sprawiedliwości.

Mając na uwadze dbałość o równomierne obciążenie pracą prezes sądu okręgowego będzie mógł skorzystać ze swoich ustawowych uprawnień i przenieść kuratora do innego sądu lub zespołu. Projekt przyznał także Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienie do przeniesienia kuratora zawodowego, na jego wniosek, do sądu rejonowego w innym okręgu sądowym, w tej albo innej apelacji.

Podsumowując należy stwierdzić, że zmiany w zakresie regulacji standardów obciążenia pracą kuratorów zawodowych w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości nie spowoduje dowolności w obciążaniu pracą poszczególnych kuratorów, bo równomierne obciążenie pracą będzie zabezpieczone stosownymi narzędziami kontrolnymi na każdym etapie sprawowanego nadzoru nad kuratorską służbą sądową.

Efektywność zawodowa a obciążenie pracą oraz wpływ na statystykę

Zgodnie z art. 1 ustawy kuratorzy wykonują zadania o charakterze wychowawczo - resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym. Podobny profil zadań kuratorskich wymienia u.s.p. (art. 147 § 2).

Zgodnie z art. 11 pkt 1 ustawy zawodowy kurator sądowy obowiązany jest do występowania w uzasadnionych wypadkach z wnioskiem o zmianę lub uchylenie orzeczonego środka. Zatem w przypadku osiągnięcia pozytywnych i trwałych efektów w procesie wychowawczym czy resocjalizacyjnym, kurator powinien wystąpić do sądu z odpowiednim wnioskiem, w tym także mającym na celu zakończenie oddziaływań kuratorskich wobec podopiecznego. Dlatego należy stwierdzić, że skuteczność działań kuratora powinna się przekładać także na długość trwania postępowania wykonawczego.

Obecne regulacje o standardach i przyjęte wskaźniki, zachęcają do utrzymywania posiadanych spraw w referencie, a nie do sprawnego prowadzenia oddziaływań resocjalizacyjnych, zmierzających ostatecznie do właściwego zakończenia sprawy.

Należy także podnieść, że aktualnie górne wartości standardów, w tym w szczególności dotyczące dozorów, w wielu zespołach nie są osiągnięte. Co istotne, w niektórych zespołach osiągnięcie dolnych wartości standardów także stanowi problem. Dlatego, aby kurator nie musiał stawać przed dylematem sporządzenia wniosku o uchylenie nadzoru/dozoru przed końcem okresu statystycznego wyłącznie z uwagi na zachowanie standardu w referencie należy wprowadzić nowe regulacje w zakresie standaryzacji.

Rozporządzenie o standardach, a system czasu pracy kuratorów zawodowych

Zgodnie z treścią art. 3 ustawy kuratorzy sądowi wykonują swoje zadania w środowisku podopiecznych, także na terenie zamkniętych zakładów i placówek ich pobytu, w szczególności na terenie zakładów karnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz leczniczo-rehabilitacyjnych. Czas pracy kuratora zawodowego – jak wskazuje art. 13 ustawy – określony jest wymiarem jego zadań. Kurator wykonuje obowiązki służbowe w terenie oraz pełni dyżury sądowe ustalone przez prezesa sądu rejonowego po zasięgnięciu opinii kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej. Podobny system czasu pracy obowiązuje sędziów, prokuratorów czy komorników.

Poniższa tabela zawiera porównanie projektowanych rozwiązań z rozwiązaniami występującymi u wskazanych wyżej grup zawodowych

		kuratorzy wg projektu
System czasu pracy	Sędziowie Art. 83. Czas pracy sędziego jest określony wymiarem jego zadań.	Art. 13. 1. Czas pracy kuratora zawodowego określony jest wymiarem jego zadań.
	Prokuratorzy Art. 99. Czas pracy prokuratora jest określony wymiarem jego zadań.	
	Komornicy Art. 30. 1. Czas pracy komornika jest określony wymiarem jego zadań.	
Obciążenie pracą (standardy, limity prowadzonych spraw)	Sędziowie Brak liczbowo wskazanych limitów czy standardów § 68. 1. W podziale czynności dla <u>każdego sędziego</u> , asesora sądowego i referendarza sądowego uwzględnia się: 1) przydział do wydziału lub wydziałów sądu, a w razie przydziału w ramach wydziału do wydzielonej sekcji również wskazanie sekcji; 2) wskaźnik procentowy udziału w przydziale wpływających do wydziału spraw przy zachowaniu zasad wymienionych w dalszej części przepisy ¹⁸	Określenie średniego rocznego obciążania pracą kuratora zawodowego dla dorosłych oraz kuratora zawodowego rodzinnego Kierownik zespołu wykonuje obowiązki kuratora w wymiarze nie mniejszym niż 50 % przeciętnego obciążenia przypadającego na członka zespołu, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób nie mniejszym niż 35% tego obciążenia
	Prokuratorzy Brak liczbowo wskazanych limitów czy standardów art. 32. § 1. Prokurator bezpośrednio przełożony oraz zwierzchnik służbowy zapewniają równomierne obciążenie obowiązkami służbowymi podległych im prokuratorów. § 2. W przypadku prokuratorów pełniących funkcje dopuszcza się zmniejszenie obciążenia obowiązkami służbowymi w zakresie realizacji zadań, o których mowa w art. 3 § 1 pkt 1, 2 i 7.	
	Komornicy Limity dotyczą spraw w których następuje wybór komornika przez wierzyciela ¹⁹	
Obciążenie pracą a polityka etatyzacji	Sędziowie Art. 20a. § 1. Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego, potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów, przydziela nowe stanowiska sędziowskie oraz asesorskie poszczególnym sądom	Art. 34a. 1. Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeby wynikające z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach, przydziela nowe stanowiska kuratorskie poszczególnym sądom rejonowym. 2. W razie zwolnienia stanowiska kuratora zawodowego, prezes sądu okręgowego, w którego okręgu stanowisko zostało zwolnione, w terminie 7 dni od dnia zwolnienia stanowiska, zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości, na podstawie kryteriów, o których mowa w ust. 1, przydziela stanowisko danemu albo innemu sądowi rejonowemu.
	Prokuratorzy Art. 79. § 1. Prokurator Krajowy, po zasięgnięciu opinii Prokuratora Generalnego, przydziela nowe stanowiska prokuratorskie i asesorskie poszczególnym jednostkom organizacyjnym prokuratury, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr prokuratury	
	Komornicy Art. 66 ust. 3 Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej, w terminie do dnia 1 kwietnia każdego roku, określa limit przyjęć ^o na aplikację z podziałem na poszczególne izby komornicze, mając na względzie liczbę oraz stopień obciążenia pracą komorników	

	pełniących służbę na obszarze poszczególnych izb. ²⁰	
nadzór	<p>Sędziowie Art. 37b. § 1. Prezes sądu, w ramach wewnętrznego nadzoru administracyjnego, w szczególności: 3) bada prawidłowość przydzielania sędziom, asesorum sądowym i referendarzom sądowym spraw oraz równomiernego obciążenia ich pracą.</p>	<p>Art. 35a. 1. Prezes sądu okręgowego wykonuje wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratora okręgowego, w szczególności poprzez: 3) kontrolowanie równomierności obciążenia pracą kuratorów sądowych w okręgu;</p>
	<p>Prokuratorzy Art. 32. § 1. Prokurator bezpośrednio przełożony oraz zwierzchnik służbowy zapewniają równomierne obciążenie obowiązkami służbowymi podległych im prokuratorów. Art. 37. § 1. Prokurator kierujący powszechną jednostką organizacyjną prokuratury określa strukturę organizacyjną jednostki, uwzględniając konieczność efektywnej realizacji zadań. § 2. Prokurator kierujący powszechną jednostką organizacyjną prokuratury określa szczegółowy podział obowiązków służbowych w tej jednostce, uwzględniając konieczność zapewnienia równomiernego obciążenia obowiązkami służbowymi oraz doświadczenie zawodowe prokuratorów w prowadzeniu określonej kategorii spraw. § 65. 1. Wewnętrzny nadzór służbowy prokurator przełożony sprawuje przez: 1) kontrolę obciążenia i wydajności pracy podległych prokuratorów;</p>	<p>Art. 37.1a. Kurator okręgowy ma obowiązek dbać o równomierne obciążenie pracą kuratorów w ramach poszczególnych zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu. Art. 41. 1. Do obowiązków kierownika zespołu należy wykonywanie działań niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej w zakresie działań zespołu, a w tym: 1a) dbałość o równomierne obciążenie pracą kuratorów zespołu;</p>
	<p>Komornicy (rozbudowany system nadzoru) Art. 167. 1. Organami nadzoru administracyjnego są: 1) Minister Sprawiedliwości; 2) prezesi właściwych sądów apelacyjnych; 3) prezesi właściwych sądów okręgowych; 4) prezesi właściwych sądów rejonowych. 2. Prezesi właściwych sądów apelacyjnych, sądów okręgowych oraz sądów rejonowych, w ramach nadzoru administracyjnego, podejmują wszelkie niezbędne czynności pozwalające zapewnić prawidłowość działania komorników, których kancelarie mają siedziby na obszarze ich właściwości. 3. Organy nadzoru administracyjnego mogą żądać od organów samorządu komorniczego informacji na temat członków samorządu komorniczego w zakresie niezbędnym do realizowania ustawowych zadań.</p>	

Mimo podobnie sformułowanego systemu czasu pracy jak u kuratorów sądowych, wobec wyżej wymienionych grup zawodowych, tj. sędziów, prokuratorów i komorników, ustawodawca nie wprowadził rozwiązania polegającego na określeniu standardów obciążenia pracą.

Reasumując, propozycja zakładająca coroczne określanie średniego obciążania pracą kuratora podyktowana jest tym, że:

- liczba i rodzaj spraw prowadzonych przez kuratorską służbę sądową podlegają periodycznej fluktuacji, co powoduje konieczność aktualizowania standardów obciążenia;
- istnienie określonych w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości standardów obciążenia pracą nie wpływa na konieczność realizacji przez kuratora zawodowego obowiązków ustawowych, nawet jeżeli ich ilość przekracza te standardy. Ustawodawca „określając standardy obciążenia pracą kuratora zawodowego, wskazał

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1141 z późn. zm.).

¹⁹ Art. 10 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 121 i 288).

²⁰ Ustawa z dnia 28 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 850 z późn. zm.).

przeciętne normy obciążenia w celu standaryzacji czyli wprowadzenia jednolitych norm obciążenia kuratorskiej służby sądowej. Gdyby intencją ustawodawcy było określenie granicznych norm, najniższych czy najwyższych norm obciążenia, wówczas należałoby w miejsce standardów posłużyć się słowem „limit”. W związku z powyższym, jeżeli w konkretnym sądzie rejonowym ilość orzeczeń podlegających wykonaniu, przypadających na kuratora zawodowego jest niższa lub wyższa niż określony w rozporządzeniu standard, to taka sytuacja nie stoi w sprzeczności z przepisami omawianego rozporządzenia. Należy w szczególności podkreślić, że zawodowy kurator sądowy nie może odmówić wykonania orzeczeń sądowych jeżeli jego referat przekracza określone standardem normy”;

- czas pracy kuratora zawodowego określony jest wymiarem jego zadań, tak jak w regulacjach dotyczących innych grup zawodowych wykonujących obowiązki służbowe w takim systemie czasu pracy, np. sędziowie, prokuratorzy;
- projekt zmian w ustawie wprowadza instrumenty, które mają zagwarantować wyrównane obciążenie pracą kuratorów zawodowych w skali całego kraju, takie jak:
 - relokacja etatów będąca jednocześnie formą nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad równomiernym obciążeniem pracą kuratorów w kraju. Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeby wynikające z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach, będzie przydzielał nowe i zwolnione stanowiska kuratorskie poszczególnym sądom rejonowym;
 - na każdym poziomie nadzoru sprawowanego nad kuratorską służbą sądową obowiązkiem będzie kontrola równomiernego obciążenia pracą kuratorów, tj.:
 - kierownik zespołu ma obowiązek dbać o równomierne obciążenie pracą kuratorów zespołu oraz nadzorowanie pracy sekretariatu zespołu,
 - kurator okręgowy ma obowiązek dbania o równomierne obciążenie pracą kuratorów w ramach poszczególnych zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu;
 - prezes sądu okręgowego jest zobowiązany do kontrolowania równomierności obciążenia pracą kuratorów sądowych w okręgu,
 - prezes sądu apelacyjnego kontroluje wykonywanie obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji,
 - Minister Sprawiedliwości kontroluje wykonywanie obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych;

Mając na uwadze konieczność zagwarantowania przejrzystości w zakresie aktualnych obciążeń pracą kuratorów zawodowych, projekt wprowadza rozwiązanie polegające na ogłaszaniu przez Ministra Sprawiedliwości do 30 września, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości, danych obejmujących średnie obciążenia pracą kuratora zawodowego dla dorosłych oraz kuratora zawodowego rodzinnego według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego. Informacje te będą sporządzane na podstawie danych statystycznych o działalności kuratorskiej służby sądowej, pozyskiwanych w ramach statystyki publicznej na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 955). W odniesieniu do sporządzania informacji statystycznych dotyczących kuratorskiej służby sądowej należy mieć na uwadze § 1 pkt 27 i 28 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie wzorów formularzy statystycznych w sądach powszechnych i wojskowych (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. z 2021 r. poz. 4), który wprowadza formularze statystyczne: MS-S40o - sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej i MS-S40r - sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej. Powyższe dane będą obejmowały informacje o wykonywanych przez kuratorów zadaniach, których rozporządzenie o standardach nie obejmuje albo określa je jako „inne sprawy”, np. przeprowadzone wywiady środowiskowe, obecność przy kontaktach rodziców z dziećmi, ustalonych przez sąd opiekuńczy, wykonywanie kar ograniczenia wolności i prac społecznie użytecznych, wykonywanie kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego czy uczestnictwo w posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych i pracach grup roboczych. Te informacje pozwolą dokonać ich porównania z aktualnymi obciążeniami pracą kuratorów zawodowych w poszczególnych zespołach, umożliwiając osobom odpowiedzialnym za funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej, poczynając od prezesa sądu okręgowego, poprzez kuratora okręgowego, a kończąc na kierowniku zespołu, właściwe wywiązywanie się z obowiązku dbania o równomierne obciążenie pracą kuratorów w zespole, a także między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu.

- uregulowanie kwestii związanej z dodatkami funkcyjnymi:
Projekt przewiduje, że osobami uprawnionymi do otrzymania dodatku funkcyjnego są kurator okręgowy, zastępca kuratora okręgowego, kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej, kurator delegowany z sądu rejonowego do sądu okręgowego (delegowany na podstawie art. 36 ust. 1 albo 38 ust. 2 ustawy), rzecznik dyscyplinarny, zastępca rzecznika dyscyplinarnego oraz kurator zawodowy pracujący w ośrodku kuratorskim.
Zgodnie z projektowaną regulacją kuratorowi zawodowemu pełniącemu obowiązki kierownika ośrodka kuratorskiego

będzie przysługiwał dodatek funkcyjny w wysokości 110% % kwoty bazowej, zaś kuratorowi zawodowemu prowadzącemu zajęcia w ośrodku kuratorskim w wysokości 80% % kwoty bazowej, natomiast pozostałe osoby uprawnione będą otrzymywały ten dodatek w stawce określonej przez Radę Ministrów w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 14 ust. 4 u.k.s..

Rozwiązania obejmujące przyznawanie dodatku funkcyjnego mają na celu zrekompensowanie uprawnionym pracownikom większej odpowiedzialności lub dodatkowych zadań, które wykonują w swojej pracy zawodowej. Jednocześnie w odniesieniu do rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępcy należy wskazać, że obligatoryjność przyznania tego świadczenia wpłynie motywująco na kandydatów gotowych pełnić te funkcje, pozwalając prezesowi sądu okręgowego powołać najlepszych z nich. Dodatek dla tych osób funkcyjnych powinien być – jak to właśnie jest w przypadku dodatku funkcyjnego – świadczeniem o charakterze stałym, gdyż wiąże się z pełnioną funkcją, a nie z ilością zrealizowanych obowiązków.

Zgodnie z projektem kuratorowi zawodowemu może być przyznany na czas określony dodatek specjalny z tytułu okresowego zwiększenia obowiązków służbowych, w szczególności za zastępowanie osoby długotrwale nieobecnej w pracy lub wykonywanie innych czynności poza zwykłym zakresem obowiązków, do wysokości 40% wynagrodzenia zasadniczego, w ramach posiadanych środków określonych na wynagrodzenia osobowe kuratorów zawodowych. Przy czym tego dodatku nie przyznaje się kuratorowi okręgowemu, zastępcy kuratora okręgowego oraz kuratorowi delegowanemu z sądu rejonowego do sądu okręgowego, a więc kuratorom realizującym zadania na obszarze sądu okręgowego.

Projekt wprowadza zmianę sposobu naliczania dodatku specjalnego. Obecnie stanowi on procent wynagrodzenia zasadniczego powiększonego o kwotę należnego dodatku funkcyjnego, natomiast projektowana regulacja zakłada, że będzie on naliczany procentowo wyłącznie od kwoty wynagrodzenia zasadniczego. W ocenie projektodawcy ukształtowanie wysokości dodatku specjalnego jako świadczenia pieniężnego zależnego od dwóch zmiennych, tj. od wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego, jest rozwiązaniem wyraźnie faworyzującym osoby „funkcyjne”, a przez to dyskryminującym pozostałych kuratorów zawodowych. Jego utrzymanie, przy jednoczesnym wprowadzeniu do ustawy innych projektowanych zmian, skutkowałoby tym, że za wykonanie tej samej pracy w zespole kuratorskiej służby sądowej, wynikającej z okresowego zwiększenia obowiązków służbowych, kurator zawodowy, który nie pełni żadnej funkcji, otrzymałby niższy dodatek specjalny od kuratora zawodowego pełniącego funkcję np. kierownika zespołu czy rzecznika dyscyplinarnego. Ponadto każda z tych osób „funkcyjnych”, z uwagi na inny wymiar dodatku funkcyjnego, za tę samą pracę otrzymałaby dodatek specjalny w innej wysokości.

Za przyjęciem rozwiązania, zgodnie z którym kuratorowi okręgowemu, zastępcy kuratora okręgowego oraz kuratorowi delegowanemu z sądu rejonowego do sądu okręgowego nie przyznaje się tego dodatku specjalnego z tytułu pełnienia tych funkcji, przemawia brzmienie art. 37 ust. 2 pkt 15 ustawy. Wprost stanowi on, że do zakresu działania kuratora okręgowego w szczególności należy wykonywanie innych czynności zleconych przez prezesa sądu okręgowego. Wykładnia literalna ww. przepisu jednoznacznie prowadzi do wniosku, że jakiegokolwiek czynności zlecone kuratorowi okręgowemu lub jego zastępcy przez prezesa sądu okręgowego nie uzasadniają przyznania dodatku specjalnego. Z uwagi na to, że nikt inny nie może zlecać ww. kuratorom funkcyjnym czynności, to nie ma podstaw do przyznawania im dodatków specjalnych za czynności podejmowane w sądzie okręgowym.

Ponadto, na konieczność wprowadzenia powyższych zmian wskazują nieprawidłowości w zakresie zasadności i trybu przyznawania dodatków specjalnych kuratorom okręgowym i ich zastępcom ze środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe zawodowych kuratorów sądowych oraz pojawiające się problemy związane z finansowaniem dodatków specjalnych dla kuratorów zawodowych za prowadzenie zajęć w ośrodkach kuratorskich. Od 2019 r. w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzona jest bieżąca, kwartalna kontrola wypłacanych dodatków specjalnych kuratorom okręgowym i ich zastępcom. Do resortu docierają informacje o niewypłaceniu – z uwagi na brak środków finansowych – dodatków specjalnych zawodowym kuratorom sądowym pracującym w ośrodkach kuratorskich, przy jednoczesnym, często nieuzasadnionym, wypłaceniu dodatków specjalnych kuratorom okręgowym i ich zastępcom, w tym za czynności wynikające ze zwykłego zakresu obowiązków. Taka praktyka ma pośredni wpływ na likwidację ośrodków kuratorskich, a przez to również na brak możliwości orzekania przez sądy rodzinne środka wychowawczego, polegającego na skierowaniu nieletniego do ośrodka kuratorskiego.

Należy wskazać, że uprzednio funkcjonowały przepisy, które w sposób precyzyjny określały zasady wynagradzania kuratorów sądowych za pracę w ośrodkach kuratorskich. Z dniem 1 marca 1991 r. weszło w życie zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 1991 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia trybu i zasad tworzenia kuratorskich ośrodków pracy z młodzieżą oraz określenia ich organizacji i zakresu działania (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. z 1991 r. poz. 14). Po tej zmianie, zgodnie z ówczesnie obowiązującym § 17 ust. 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 kwietnia 1983 r. w sprawie ustalenia trybu i zasad tworzenia kuratorskich ośrodków pracy z młodzieżą oraz określenia ich organizacji i zakresu działania (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 15, z późn. zm.), kierownik ośrodka otrzymywał miesięczny ryczałt w wysokości do 50%, a kuratorzy sądowi prowadzący zajęcia – ryczałt w wysokości do 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce społecznej przewidzianego na kwartał poprzedzający wypłatę tej należności, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego stosownie do przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym.

Aktualnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 października 2001 r. w sprawie ośrodków kuratorskich (Dz. U. z 2001 r. poz. 1294), które weszło w życie z dniem 29 października 2001 r., nie obejmuje

sposobu wynagradzania osób pracujących w ośrodku. Do kwestii związanej z wynagradzaniem kuratorów pracujących w ośrodku odnosi się natomiast rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie wynagrodzeń kuratorów zawodowych i aplikantów kuratorskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 145 i poz. 1968). Zgodnie z § 5 tego rozporządzenia za prowadzenie zajęć w ośrodku kuratorskim kuratorowi może być przyznany dodatek specjalny. Powyższe świadczy jedynie o fakultatywności jego przyznania. Jednocześnie, jak wynika z obecnie obowiązującego art. 14 ust. 4 ustawy, dodatek taki maksymalnie może wynosić 40% wynagrodzenia zasadniczego powiększonego o kwotę przyznanego dodatku funkcyjnego. Jak się podkreśla w nauce prawa „taka sytuacja spowodowała duże dysproporcje między ośrodkami kuratorskimi funkcjonującymi przy różnych sądach rejonowych w zakresie wysokości wynagrodzeń za pracę w nich. Dysproporcje te, poza brakiem precyzji w zakresie regulacji prawnych, są też konsekwencją braku wystarczających środków w funduszu płac dla kuratorów zawodowych. Z pewnością jest to sytuacja niekorzystna, która negatywnie wpływa na funkcjonowanie ośrodków kuratorskich” (P. Kozłowski, K. Stasiak, „Ośrodek Kuratorski. Ujęcie prawne, organizacyjne i metodyczne”, Warszawa, 2018 r., s. 45). Ponadto, na zasadność wprowadzenia zmian, obejmujących przyznawanie dodatków funkcyjnych kuratorom pracującym w ośrodkach kuratorskich, wskazują:

- 1) zatwierdzony przez Ministra Sprawiedliwości Plan działalności Ministra Sprawiedliwości, którego celem jest usprawnienie systemu wykonywania środków wychowawczych, poprzez zwiększenie liczby ośrodków kuratorskich działających w strukturach sądów rejonowych;
- 2) Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 i wynikająca z niej Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, zgodnie z którą w ramach projektu „Zmniejszenie zjawiska przestępczości nieletnich” Ministerstwo Sprawiedliwości planuje stopniowe zwiększanie ilości funkcjonujących ośrodków kuratorskich do około 200 do roku 2030;
- 3) obowiązek realizowania przez Ministerstwo Sprawiedliwości zadań wynikających z ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 183 i poz. 694); zadania te realizowane są między innymi w ośrodkach kuratorskich, natomiast resort sprawiedliwości z tych działań co roku się sprawozdaje.

Projektowana regulacja wprowadza przepis wyłączający uprawnienie do dodatku terenowego w sytuacjach, w których kurator zawodowy czynności terenowych – z istoty rzeczy – nie podejmuje, tj. w okresie pełnienia funkcji kuratora okręgowego i zastępcy kuratora okręgowego, delegowania do Ministerstwa Sprawiedliwości albo Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości, delegowania z sądu rejonowego do sądu okręgowego (na podstawie art. 36 ust. 1 albo 38 ust. 2 ustawy) oraz w okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków służbowych, o którym mowa w art. 23 ust. 1 albo art. 24 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z projektem regulacji kuratorowi zawodowemu, w przypadkach wymagających ponadprzeciętnego używania samochodu prywatnego do celów służbowych, niezależnie od dodatku terenowego, na uzasadniony wniosek kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, przekazany za pośrednictwem kuratora okręgowego, w ramach dostępnych środków finansowych w planie finansowym sądu, na podstawie umowy o używanie samochodu prywatnego do celów służbowych, może być przyznany przez prezesa sądu okręgowego ryczałt na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów służbowych.

Stosownie do art. 14 ust. 5 u.k.s. kuratorowi zawodowemu przysługuje dodatek za pracę terenową, w wysokości 50% kwoty bazowej, z tym że kierownikowi zespołu kuratorskiej służby sądowej dodatek taki przysługuje w wysokości w wysokości 25% kwoty bazowej, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób – 17,5% kwoty bazowej. Obowiązujące przepisy, regulujące zasady wynagradzania zawodowych kuratorów sądowych, ukształtowały dodatek za pracę terenową jako składnik wynagrodzenia za pracę kuratora. Zgodnie z intencją ustawodawcy celem dodatku za pracę w terenie jest zrekompensowanie wydatków kuratora zawodowego związanych z wykonywaniem obowiązków w terenie, w szczególności kosztów przemieszczania się do miejsca zamieszkania podopiecznych, rodzin objętych nadzorem kuratorskim, itp. Dodatek ten przysługuje kuratorowi zawodowemu niezależnie od wymiaru czasu pracy poświęcanego na wykonywanie pracy w terenie, w szczególności nie powinien ulegać proporcjonalnemu zmniejszeniu, mimo faktycznego niewykonywania czynności służbowych spowodowanego usprawiedliwioną nieobecnością w pracy, związaną przykładowo z przebywaniem na urlopie wypoczynkowym, czy zwolnieniu chorobowym.

Dodatek ma charakter zryczałtowany, jest niezależny od skali obciążenia kuratora zawodowego pracą i rodzaju pracy wykonywanej w danym okresie rozliczeniowym. Rodzaj pracy, do której zobowiązani są zawodowi kuratorzy sądowi, polega na wykonywaniu zadań nie tylko w siedzibie zespołu kuratorskiej służby sądowej działającego przy sądzie rejonowym, lecz także w terenie. Wynika to wprost z brzmienia art. 3 ust. 1 u.k.s., który stanowi, że kuratorzy sądowi wykonują swoje zadania w środowisku podopiecznych, także na terenie zamkniętych zakładów i placówek ich pobytu, w szczególności na terenie zakładów karnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz leczniczo-rehabilitacyjnych. Przedmiotem stosunku pracy łączącego kuratora zawodowego z pracodawcą (tj. sądem rejonowym) jest wykonywanie określonych w przepisach zadań związanych z realizacją orzeczeń sądów również poza siedzibą zespołu kuratorskiego. Z założenia dodatek za pracę terenową ma rekompensować wszelkie wydatki ponoszone przez zawodowego kuratora sądowego związane z poruszaniem się w terenie obejmującym zakres jego właściwości miejscowej, w tym przemieszczania się samochodem prywatnym. Ustawodawca nie ustalił, z jakich środków

komunikacji może korzystać kurator. Wybór odpowiedniego środka transportu należy do samego kuratora wykonującego zadania w terenie.

Biorąc jednak pod uwagę, że inaczej sytuacja przedstawia się, gdy czynności służbowe wykonywane są przez kuratorów na zwartym terenie miejskim z szerokim dostępem do komunikacji publicznej, a inaczej – na terenie, do którego nie można taką komunikacją dotrzeć w sposób dogodny albo tej komunikacji w ogóle nie ma, należy uznać za uzasadnioną projektowaną regulację, przewidującą – obok funkcjonującego dodatku terenowego, w przypadku ponadprzeciętnych obciążeń – możliwość uzyskania przez kuratora zawodowego ryczałtu na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów służbowych. Możliwość taka związana jest z koniecznością ponadprzeciętnego używania samochodu prywatnego do celów służbowych, np. z częstym i regularnym wykonywaniem czynności służbowych na rozległym obszarze, pozbawionym dostępu do komunikacji publicznej lub z utrudnionym dostępem do tej komunikacji.

Pod przesłanką ponadprzeciętnego używania samochodu prywatnego do celów służbowych należy rozumieć drastycznie większe koszty ponoszone przez danego kuratora, w związku z realizacją czynności służbowych, w odniesieniu do kosztów ponoszonych przez pozostałych kuratorów zawodowych w tym zespole.

Prezes sądu okręgowego, na podstawie umowy o używanie samochodu prywatnego do celów służbowych, może przyznać kuratorowi zawodowemu ryczałt na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów służbowych. Jednak ten ryczałt może być przyznany jedynie na podstawie należycie uzasadnionego wniosku kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej. Taki wniosek powinien zatem zawierać argumentację prezentującą ponadprzeciętne – na tle pozostałych kuratorów zawodowych w tym zespole – używanie samochodu prywatnego do celów służbowych przez zainteresowanego kuratora.

Ponadto warunkiem koniecznym do przyznania kuratorowi ryczałtu na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów służbowych jest posiadanie przez sąd odpowiednich środków finansowych. Należy bowiem zaznaczyć, że takie działanie jest możliwe jedynie w ramach dostępnych środków finansowych w planie finansowym sądu.

- sprecyzowano zasady udzielania płatnego urlopu dla poratowania zdrowia:
Odnosząc się do projektowanej zmiany w art. 17 ustawy należy podkreślić, że zgodnie z wypracowaną praktyką Minister Sprawiedliwości udziela kuratorowi zawodowemu urlopu dla poratowania zdrowia, wskazując jego wymiar. Natomiast o terminie jego rozpoczęcia decyduje prezes sądu okręgowego.
Z uwagi na brak możliwości udzielenia kuratorowi zawodowemu jednorazowo urlopu dla poratowania zdrowia w wymiarze dłuższym niż 6 miesięcy, w przypadku ponownego ubiegania się przez kuratora zawodowego o urlop dla poratowania zdrowia w wymiarze 6 miesięcy, badaniu podlega, czy nastąpiła przerwa po zakończeniu wcześniej udzielonego urlopu.
W związku z powyższym zdecydowano o wprowadzeniu obowiązku informowania Ministra Sprawiedliwości o terminie rozpoczęcia i zakończenia udzielonego urlopu dla poratowania zdrowia przez prezesa sądu okręgowego.
- wprowadzono zmianę w związku z wszczęciem postępowania dyscyplinarnego:
Odnosząc się do projektowanej zmiany w art. 24 ust. 2 ustawy należy wskazać, że wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko kuratorowi zawodowemu może skutkować zawieszeniem go w pełnieniu obowiązków służbowych. Projekt regulacji eliminuje dotychczasowe ograniczenie dotyczące możliwej długości trwania tego zawieszenia (tj. nie dłużej niż 3 miesiące), wprowadzając rozwiązanie, zgodnie z którym zawieszenie w pełnieniu obowiązków służbowych ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, chyba że prezes sądu okręgowego uchylił je wcześniej.
- wprowadzenie zmiany w zakresie przepisów dotyczących wygaśnięcia/rozwiązania stosunku pracy z kuratorem zawodowym:
W zakresie przepisów dotyczących wygaśnięcia stosunku pracy z kuratorem zawodowym, proponuje się zmianę w art. 26 ustawy poprzez dodanie zapisu, iż stosunek pracy z kuratorem zawodowym wygasa z mocy prawa w razie ukarania go karą dyscyplinarną wydalenia ze służby kuratorskiej (ust. 1) oraz wskazanie, że stosunek pracy wygasa z dniem nabycia obywatelstwa innego państwa (ust. 2).
W celu usunięcia pojawiających się wątpliwości interpretacyjnych związanych z zapisem, iż wygaśnięcie stosunku pracy następuje także z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia, stanowiącego de facto oświadczenie woli jednej ze stron stosunku pracy, co z kolei stoi w sprzeczności z przyjętym w literaturze pojęciem wygaśnięcia stosunku pracy, proponuje się wykreślenie tego zapisu z art. 26 ust. 1 ustawy. Pozostawienie zapisu, odwołującego do przypadków wygaśnięcia stosunku pracy określonych w k.p., wydaje się wystarczające.
W ustawie projektuje się ponadto, że stosunek pracy z kuratorem zawodowym wygasa również z dniem utraty przez niego obywatelstwa polskiego, a nie jak w dotychczas obowiązującym stanie prawnym – z chwilą zrzeczenia się przez niego obywatelstwa polskiego – powyższe ma na celu doprecyzowanie terminu faktycznego wygaśnięcia stosunku pracy kuratora zawodowego.
W zakresie przepisów dotyczących rozwiązania stosunku pracy z kuratorem zawodowym, proponuje się zmianę polegającą na wydłużeniu okresu na dokonanie ponownej oceny pracy kuratora po otrzymaniu przez niego pierwszej oceny negatywnej. Proponuje się, by ocena ta nie mogła być dokonana przed upływem roku od sporządzenia poprzedniej oceny (obecnie okres ten wynosi 4 miesiące). Ponadto określony został termin do dokonania ponownej

oceny pracy kuratora zawodowego do 2 lat od sporządzenia poprzedniej oceny.

Biorąc pod uwagę skutki podwójnej negatywnej oceny pracy kuratora zawodowego, ocena ta powinna obejmować wszystkie aspekty pracy kuratora. Najbardziej optymalnym wydaje się zatem, by druga kontrola i ocena pracy kuratora nastąpiły po upływie 1 roku, a maksymalnie do 2 lat od wystawienia pierwszej negatywnej oceny.

W art. 27 ustawy wprowadza się dodatkową przesłankę rozwiązania z kuratorem stosunku pracy, polegającą na odmowie poddania się badaniu przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

- Projekt przewiduje uchylene art. 32 ust. 1 ustawy.
- Projektowana regulacja wprowadza zmianę w art. 35 ust. 1 ustawy, polegającą uznaniu, że kuratorską służbę sądową na obszarze właściwości sądu okręgowego stanowią kuratorzy sądowi, a więc zarówno kuratorzy zawodowi, jaki i kuratorzy społeczni, którzy wykonują czynności służbowe na obszarze właściwości sądu rejonowego oraz kurator okręgowy, jego zastępca albo zastępcy i kuratorzy, o których mowa w art. 36b ust. 1 i art. 38 ust. 2, którzy wykonują czynności służbowe na obszarze właściwości sądu okręgowego. Powyższa zmiana ma na celu doprecyzowanie miejsca służby kuratorów sądowych i obszaru wykonywanych przez nich czynności służbowych.
- Projekt w art. 104 ustawy uzupełnia delegację ustawową do wydania przez Ministra Sprawiedliwości zarządzenia, w którym oprócz wzorów legitymacji kuratora zawodowego, aplikanta kuratorskiego oraz legitymacji kuratora społecznego, określi wzory ich znaków identyfikacyjnych. Powyższa zmiana ma na celu umożliwienie osobom biorącym udział w czynnościach służbowych wykonywanych przez kuratorów łatwą identyfikację tych funkcjonariuszy publicznych.
- Projektowane zmiany, polegające na wykreśleniu w ust. 1 art. 14 wyrazów „ustaloną według zasad określonych w ust. 1a i ust. 1b” oraz uchyleniu dotychczasowego ust. 1a w brzmieniu: „W 2003 r. kwotę bazową dla zawodowych kuratorów sądowych ustala się w wysokości 1667,70 zł”, mają charakter dostosowujący. **Nie wiążą się one z wprowadzeniem żadnych nowych rozwiązań, odnoszących się do sposobu ustalania wynagrodzenia zasadniczego kuratorów zawodowych.**
- Charakter dostosowujący mają też zmiany brzmienia art. 27 ust. 1 pkt 2, art. 28 ust. 1 i art. 33 ust. 1 ustawy, polegające na zastąpieniu odpowiednio słowa „likwidacji” słowem „zniesienia”, a słowa „likwidowanym” słowem „zniesionym”. Zgodnie bowiem z art. 20 u.s.p. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzeń, tworzy i znosi sądy. Nowelizowany przepis zakłada jednocześnie, iż w sytuacji zniesienia sądu bądź jego reorganizacji, warunkiem rozwiązania stosunku pracy z kuratorem zawodowym będzie brak możliwości przeniesienia go do pracy na stanowisku kuratora zawodowego w tym samym okręgu.
- Podobnie charakter dostosowujący ma zmiana brzmienia art. 28 ust. ustawy, polegająca na zastąpieniu wyrazów „o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu” wyrazami „o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy”.
- W celu doprecyzowania terminów przewidzianych w ustawie, projekt przewiduje zmiany brzmienia art. 30 ust. 1 i art. 34 ust. 5

w zakresie uprawnień Ministra Sprawiedliwości:

- doprecyzowanie zasad nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad sądową służbą kuratorską, w szczególności z uwagi na niespójność nadzoru wynikającą ze zmian u.s.p. wprowadzonych w 2012 r. – wprowadzenie zewnętrznego nadzoru administracyjnego Ministra Sprawiedliwości nad działalnością kuratorów sądowych.

Projekt zawiera zmiany ukierunkowane na wprowadzanie modelu nadzoru nad działalnością kuratorów sądowych oraz dookreślające organy uprawnione do wykonywania tego nadzoru z wyznaczeniem jego zakresu.

Projekt zakłada wprowadzenie modelu zewnętrznego nadzoru administracyjnego Ministra Sprawiedliwości nad działalnością kuratorów sądowych, sprawowanego za pośrednictwem prezesów sądów apelacyjnych. Obowiązujące rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów powszechnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 69 z późn. zm.) nie przewiduje regulacji w omawianym zakresie, ograniczając się w § 15 ust. 5 do odesłania, zgodnie z którym do kontroli działalności sekretariatów zespołów kuratorskiej służby sądowej przepisy o kontroli sekretariatu wydziału sądu stosuje się odpowiednio, nie przewidując regulacji dotyczących nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad kuratorami sądowymi (§ 17–22 w rozdziale „Nadzór zewnętrzny”).

Należy podkreślić, że rozwiązania takie funkcjonowały do dnia 28 marca 2012 r., kiedy na mocy art. 25 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1192) utraciło moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 2002 r. w sprawie trybu sprawowania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów (Dz. U. z 2002 r. poz. 1564). Przepisy ostatniego z ww. rozporządzeń w kwestii uprawnień organu centralnego w sprawach nadzoru nad działalnością kuratorów przewidywały między innymi, że Minister Sprawiedliwości sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną sądów osobiście oraz przez właściwą służbę nadzoru wyodrębnioną w Ministerstwie Sprawiedliwości (§ 1), oraz że odpis sprawozdania z kontroli zespołu kuratorskiej służby sądowej oraz sprawozdanie z wykonania zaleceń pokontrolnych prezes sądu okręgowego przesyła również właściwym przedmiotowo komórkom organizacyjnym Ministerstwa

Sprawiedliwości, zaś osoby powołane w Ministerstwie Sprawiedliwości do nadzoru nad kuratorską służbą sądową po zapoznaniu się ze sprawozdaniem mogą zwracać się o stosowne wyjaśnienia i uzupełnienia jego treści (§ 26 ust. 3 i 4).

Podkreślić należy, że *Rekomendacje nr R(92)16 Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 19 października 1992 r. w sprawie europejskich reguł dotyczących sankcji i środków alternatywnych* oraz *Rekomendacje CM/Rec(2010) Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 20 stycznia 2010 r. w sprawie reguł probacji*, jednoznacznie zalecają uporządkowanie służby probacyjnej według zasad funkcjonujących w sferze administracji państwowej. Reguła nr 41 pierwszego z ww. dokumentów stanowi wprost, że „personel zawodowy (służby probacyjnej) będzie podlegał organom władzy wykonawczej określonym przepisami prawa. Organa te określą obowiązki, prawa i kompetencje podległych im pracowników, a także będą sprawować nad nimi nadzór oraz przeprowadzać oceny wyników ich pracy”. W memorandum wyjaśniającym do tej reguły Komitet Ministrów Rady Europy wskazał, że służbę probacyjną winna tworzyć kadra zawodowych pracowników podległych organom władzy wykonawczej. Do kompetencji organu władzy wykonawczej powinno należeć nie tylko wykonywanie zadań funkcyjnych (rekrutacja i wybór pracowników, wypłata wynagrodzenia, awansowanie pracowników, itd.), ale również ustalanie norm, czyli określanie obowiązków, praw i kompetencji pracowników. Organ ten powinien również wykorzystywać wszelkie dostępne metody nadzorowania pracy personelu służby probacyjnej, a zwłaszcza oceny jego efektywności.

Należy również podkreślić rozdzwitek pomiędzy rozwiązaniami w dziedzinie nadzoru nad kuratorską służbą sądową oraz nadzoru nad innymi służbami zajmującymi się wykonywaniem orzeczeń sądowych. Służba więzienna (art. 1 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2020 r. poz. 848 z późn. zm.)) i personel zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (art. 95 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969)) w sposób jednoznaczny podlegają zwierzchniemu bezpośredniemu nadzorowi Ministra Sprawiedliwości połączonemu z kompetencją powoływania i odwoływania (z zastrzeżeniem stosownych rygorów) kadry kierowniczej i zarządzającej. Podobnie rzecz przedstawia się z komórkami windykacyjnymi sądów powszechnych, które w obecnym stanie prawnym podlegają dyrektorom sądów, odpowiedzialnym przed Ministrem Sprawiedliwości oraz przez niego powoływanym i odwoływanym (por. art. 31a i 32 u.s.p.).

Nadzór Ministra Sprawiedliwości nad służbami wykonawczymi jest zatem pewną prawidłowością – standardem zgodnym z zaleceniami organizacji międzynarodowych, koniecznym dla zachowania spójności i efektywności całego systemu wykonywania orzeczeń.

Ponadto projektodawca ma na uwadze wnioski sformułowane w wystąpieniu pokontrolnym Najwyższej Izby Kontroli (zwanej dalej: „NIK”) z dnia 22 lutego 2018 r. nr LWR 410.027.01.2017, dotyczącym kontroli P/17/10 – „Wykonywanie obowiązków przez kuratorów sądowych”. W powyższym wystąpieniu wskazano, że ze względu na wyniki kontroli, „wskazujące na liczne mankamenty funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej, w tym w szczególności związane z nadzorem nad tą służbą według NIK zachodzi potrzeba ukończenia przez Ministra prac legislacyjnych mających na celu ich wyeliminowanie”.

Zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratorów sądowych obejmuje analizę i ocenę prawidłowości oraz skuteczności wykonywania przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych wewnętrznego nadzoru administracyjnego.

W ramach tego nadzoru Minister Sprawiedliwości będzie umocowany w szczególności do ustalania ogólnych kierunków wewnętrznego nadzoru administracyjnego wykonywanego przez prezesów sądów apelacyjnych, kontrolowania wykonywania obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych, analizowania informacji statystycznych dotyczących działalności kuratorów sądowych, organizowania narad nadzorczych dla kuratorów okręgowych, a także wydawania zarządzeń.

Ponadto, w przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności kuratorów sądowych w danym okręgu lub niewykonania zarządzeń, Minister Sprawiedliwości będzie mógł zarządzić przeprowadzenie lustracji działalności nadzorczej prezesa sądu okręgowego oraz przeprowadzenie lustracji działalności kuratora okręgowego lub zespołu kuratorskiej służby sądowej. Zarządzając przeprowadzenie tych czynności, Minister Sprawiedliwości będzie wyznaczał prezesowi sądu apelacyjnego zakres i termin ich przeprowadzenia.

- Zgodnie z projektowaną regulacją Minister Sprawiedliwości może delegować kuratora zawodowego, za jego zgodą, do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości. Kuratorowi temu mogą być powierzone obowiązki na stanowiskach urzędniczych, z wyłączeniem stanowiska dyrektora generalnego, dyrektora departamentu lub biura.

Dotychczas wyłącznym celem delegowania kuratora do Ministerstwa Sprawiedliwości był nadzór nad pracą kuratorów. Obecnie kuratora będzie można delegować także do wykonywania czynności administracyjnych, co zwiększy zakres wykonywanych zadań.

Przewiduje się, że kurator delegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości zachowa prawo do wynagrodzenia zasadniczego odpowiedniego do rangi stopnia służbowego oraz dodatku za wieloletnią pracę.

Kurator zawodowy piastujący funkcję kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego, kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, kierownika ośrodka kuratorskiego, rzecznika dyscyplinarnego oraz zastępcy rzecznika, z dniem rozpoczęcia delegowania do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości będzie ją tracił, a tym samym będzie tracił prawo do dodatku funkcyjnego związanego ze sprawowaną funkcją. Z chwilą

delegowania będzie tracił także dodatek za pracę terenową, dlatego w tych okolicznościach przyznanie mu dodatku zadaniowego będzie w pełni uzasadnione, w szczególności ze względu na rodzaj wykonywanych zadań (czynności nadzorcze) i rangę urzędu, w którym pełni czynności.

Minister Sprawiedliwości będzie przyznawał kuratorowi delegowanemu do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości dodatek zadaniowy w wysokości 40% wynagrodzenia zasadniczego. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dodatek zadaniowy może przekraczać tę wysokość.

Przyznanie dodatku zadaniowego kuratorowi, o którym mowa w projektowanym art. 31 ust. 1, legitymizuje dotychczasową praktykę, zgodnie z którą kuratorom delegowanym do Ministerstwa Sprawiedliwości przyznawany jest, na podstawie art. 88 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 265 z późn. zm.), dodatek zadaniowy w wysokości od 40 % do 80 % wynagrodzenia zasadniczego.

Kurator zawodowy pełniący funkcję kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego, kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, kierownika ośrodka kuratorskiego, rzecznika dyscyplinarnego i zastępcy rzecznika dyscyplinarnego lub delegata do Krajowej Rady Kuratorów, z dniem rozpoczęcia delegowania będzie ją tracił. Ponadto w związku z delegowaniem kurator, o którym mowa w projektowanym art. 31 ust. 1, nie będzie mógł wykonywać zadań wymienionych w art. 1 ustawy. Wyłączenia te są podyktowane troską o transparentność w podejmowaniu wszelkich działań przez kuratorów delegowanych w związku ze zleconymi zadaniami wykonywanymi na rzecz reprezentowanego urzędu.

W celu ułatwienia podnoszenia kwalifikacji zawodowych kuratora delegowanego do Ministerstwa Sprawiedliwości wprowadza się możliwość kierowania go, za jego zgodą, do udziału w różnych formach doskonalenia zawodowego w zakresie problematyki dotyczącej powierzonych mu obowiązków. Koszty takich szkoleń pokrywane są z części budżetowej „Sprawiedliwość”, której dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

Przewiduje się, że kurator może być delegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości na czas określony nie dłuższy niż 2 lata, albo na czas nieokreślony. Projekt zakłada, iż ten kurator może być odwołany z delegowania lub z niego ustąpić w każdym czasie.

- Projekt zakłada, że Minister Sprawiedliwości może delegować kuratora zawodowego, za jego zgodą, do pełnienia czynności administracyjnych w Szkole Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości. Do tej osoby stosuje się odpowiednio wskazane przepisy dotyczące kuratora delegowanego do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości.
- Zgodnie z projektowaną regulacją przyznaje się Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienie do przeniesienia kuratora zawodowego, na jego wniosek, do sądu rejonowego w innym okręgu sądowym, w tej albo innej apelacji. Konstrukcja ta – w sytuacji zmiany miejsca zatrudnienia – gwarantuje utrzymanie ciągłości tego zatrudnienia i zachowanie uprawnień z tego wynikających.
- Projekt przewiduje unormowanie na poziomie ustawowym kompetencji Ministra Sprawiedliwości do dysponowania stanowiskami kuratorskimi. Prowadzona dotychczas polityka relokacji etatów przyczynia się do wyrównania obciążenia pracą kuratorów zawodowych w skali kraju. Podstawą decyzji w tym zakresie są przekazywane dane statystyczne, które podlegają szczegółowej analizie pod kątem obciążenia kuratorów zawodowych danego sądu zadaniami, wymienionymi w sprawozdaniu MS-S40r. Zgodnie z projektem Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeby wynikające z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach, przydziela nowe stanowiska kuratorskie poszczególnym sądom rejonowym. Natomiast w razie zwolnienia stanowiska kuratora zawodowego, prezes sądu okręgowego, w którego okręgu stanowisko zostało zwolnione, w terminie 7 dni od dnia zwolnienia stanowiska, zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości, na podstawie powyższych kryteriów, przydziela stanowisko danemu albo innemu sądowi rejonowemu.
- Projektowana ustawa przyznaje Ministrowi Sprawiedliwości prawo do przekształcenia lub zniesienia zwolnionego stanowiska kuratorskiego, również przy uwzględnieniu potrzeby racjonalnego wykorzystania kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeb wynikających z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach.

w zakresie nadzoru wewnętrznego nad kuratorską służbą sądową oraz zwierzchnictwa służbowego:

- z uwagi na potrzebę maksymalnej unifikacji uregulowań dotyczących nadzoru nad działalnością kuratorów sądowych i nadzoru nad działalnością sądów i to w taki sposób, aby nie utrudniać pracy sądów i nie rozbudowywać biurokracji, wprowadzono do ustawy przepisy o nadzorze dotyczące prezesa sądu okręgowego i prezesa sądu apelacyjnego;
- zgodnie z projektem regulacji prezes sądu okręgowego wykonuje wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratora okręgowego. W ramach tego nadzoru prezes sądu okręgowego zobowiązany jest w szczególności do sporządzenia rocznego planu nadzorczego, sporządzenia sprawozdania z realizacji rocznego planu nadzorczego, kontrolowania równomierności obciążenia pracą kuratorów sądowych w okręgu, kontrolowania sprawności i prawidłowości podejmowanych przez kuratora okręgowego czynności nadzorczych, a także wydawania zarządzeń nadzorczych. Prezes sądu rejonowego informuje prezesa sądu okręgowego o nieprawidłowościach w działalności zespołu kuratorskiej służby sądowej w kierowanym przez siebie sądzie;
- wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością prezesów sądów okręgowych w zakresie działalności kuratorów

sądowych na obszarze apelacji wykonuje prezes sądu apelacyjnego. W ramach tego nadzoru prezes sądu apelacyjnego ustala kierunki wewnętrznego nadzoru administracyjnego wykonywanego przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji, koordynuje czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego wykonywanego przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji, zatwierdza i przesyła Ministrowi Sprawiedliwości przedłożone mu przez prezesa sądu okręgowego sprawozdanie z realizacji rocznego planu nadzorczego, kontroluje wykonywanie obowiązków nadzorczych przez prezesów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji oraz wydaje zarządzenia nadzorcze;

- powierzenie osobom wykonującym czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego prawa wglądu w dokumentację dotyczącą wykonywania obowiązków służbowych przez kuratorów sądowych i żądania wyjaśnień oraz wydawania odpowiednich zarządzeń nadzorczych;
- proponuje się, że w drodze rozporządzenia zostanie określony szczegółowy tryb sprawowania nadzoru nad działalnością kuratorów sądowych oraz sposób dokumentowania czynności nadzorczych;
- prezesowi sądu okręgowego przyznano uprawnienie do delegowania kuratora zawodowego do wykonywania zadań sądowego kuratora zawodowego w innym sądzie rejonowym oraz doprecyzowano aktualne przepisy w tym zakresie.

w odniesieniu do statusu kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego i kierownika zespołu:

- zgodnie z projektowaną ustawą kuratora okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród kuratorów zawodowych okręgu, w którym pełni on służbę, albo spoza tego okręgu. Kurator okręgowy jest powoływany na okres czterech lat, najwyżej na dwie kolejne kadencje, i przed upływem sześciu lat od zakończenia pełnienia tej funkcji nie może być powołany do pełnienia funkcji kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego albo kuratora delegowanego do sądu okręgowego z sądu rejonowego w celu udzielania kuratorowi okręgowemu pomocy przy wykonywaniu zadań.

Projektowana regulacja wydłuża do 10 lat niezbędny staż pracy kuratorskiej dla kandydata na kuratora okręgowego. W ocenie projektodawcy dotychczasowy 7-letni staż pracy kuratorskiej jest niewystarczający do pełnienia tej funkcji.

- określenie warunków formalnych jakie ma spełniać kandydat na kuratora okręgowego. Zakłada się, że kuratorem okręgowym może być ten, kto posiada stopień starszego kuratora specjalisty albo kuratora specjalisty, a wyjątkowo – stopień starszego kuratora zawodowego;
- Ministrowi Sprawiedliwości przyznano uprawnienie w zakresie odwołania kuratora okręgowego (gdy kurator okręgowy zrzekł się funkcji albo nie wypełnia obowiązków nałożonych przez ustawę) i zawieszenia; Minister Sprawiedliwości przed powołaniem, odwołaniem albo zawieszeniem kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków służbowych może zasięgnąć opinii okręgowego zgromadzenia kuratorów;
- Proponuje się, że kuratorowi okręgowemu po upływie kadencji albo po odwołaniu z pełnionej funkcji przysługuje prawo powrotu do pracy w zespole kuratorskiej służby sądowej, w którym pracował bezpośrednio przed powołaniem na stanowisko kuratora okręgowego;
- uzupełnienie i doprecyzowanie listy zadań realizowanych przez kuratora okręgowego;
- określenie, że skargi i wnioski dotyczące działalności kuratora okręgowego rozpoznaje prezes sądu okręgowego;
- utrzymanie możliwości powołania zastępcy kuratora okręgowego na poziomie sądu okręgowego, gdzie funkcję pełni kurator okręgowy;
- w przypadku braku kuratora okręgowego albo w sytuacji zawieszenia kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków służbowych, przy jednoczesnym braku zastępcy kuratora okręgowego, prezes sądu okręgowego deleguje do sądu okręgowego kuratora zawodowego wskazanego przez siebie spośród kuratorów zawodowych z sądów rejonowych tego okręgu sądowego, w celu pełnienia obowiązków kuratora okręgowego. Kurator ten delegowany jest do czasu powołania kuratora okręgowego albo ustania zawieszenia kuratora okręgowego w pełnieniu obowiązków, na czas określony, nie dłuższy niż 6 miesięcy. Jego odwołanie z delegowania może nastąpić w każdym czasie. Do osoby pełniącej tę funkcję stosuje się odpowiednio wskazane przepisy dotyczące kuratora okręgowego;
- wskazanie, że czynności z zakresu obsługi biurowej kuratora okręgowego i jego zastępcy albo zastępców wykonuje sekretariat kuratora okręgowego. Natomiast nadzór nad pracą sekretariatu sprawuje kurator okręgowy;
- doprecyzowanie i uzupełnienie zadań kierownika zespołu. Z uwagi na wprowadzenie nowego stopnia służbowego – starszego kuratora specjalisty zakłada się, że kierownikiem zespołu może być ten, kto – oprócz posiadania co najmniej 5-letniego stażu pracy kuratorskiej – posiada stopień starszego kuratora specjalisty albo kuratora specjalisty, a wyjątkowo – stopień starszego kuratora zawodowego. Ponadto pełnienie tej funkcji ograniczone jest 4-letnią kadencją, ale może być przedłużane o kolejne kadencje.

Nowymi obowiązkami kierownika są dbałość o równomierne obciążenie pracą kuratorów zespołu oraz nadzorowanie pracy sekretariatu zespołu. Ponadto nowością jest określenie miesięcznego obciążenia kierownika zespołu obowiązkami kuratora w wymiarze nie mniejszym niż 50 % przeciętnego obciążenia przypadającego na członka zespołu, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób nie mniejszym niż 35% tego obciążenia. Wymiar ten związany jest bezpośrednio z wysokością otrzymywanego przez kierownika zespołu dodatku za pracę terenową,

- który wynosi 25% kwoty bazowej, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób – 17,5% kwoty bazowej
- utworzenie w każdym zespole kuratorskiej służby sądowej sekretariatu. Sekretariat zespołu tworzy się spośród urzędników lub pracowników sądowych, a przy jego ilościowej obsadzie uwzględnienia się potrzeby zespołu. Wymieniona propozycja nie zmienia zasady powołania sekretariatów przy zespołach kuratorskich, ale umożliwia elastyczne reagowanie na potrzeby zespołu.

w zakresie samorządu zawodowego:

- doprecyzowanie zakresu uprawnień Krajowej Rady Kuratorów w procesie legislacyjnym;
W obecnym brzmieniu przepisu do zadań Rady należy opiniowanie aktów prawnych dotyczących kuratorów sądowych oraz występowanie z inicjatywą opracowania aktów prawnych dotyczących kuratorów sądowych i kurateli sądowej. Należy zauważyć, że Krajowa Rada Kuratorów, jako ustawowy reprezentant kuratorów sądowych oraz naczelny organ samorządu zawodowego kuratorów, posiada prawo do partycypacji w procesie konsultowania projektów aktów normatywnych dotyczących kuratorów sądowych. Nie jest to prawo wprost odnoszące się do uczestniczenia w procesie legislacyjnym, polegające na współdziałaniu w prowadzeniu merytorycznych prac nad aktem prawnym lub założeniami do niego, lecz uprawnienie do opiniowania przygotowanego przez resort sprawiedliwości projektu aktu prawnego. Opinia ma przy tym charakter niewiążący dla resortu odpowiedzialnego za projekt oraz dla organów uczestniczących w tworzeniu prawa na dalszych etapach postępowania prawodawczego (Rada Ministrów, Sejm, Senat, Prezydent RP). Opracowanie projektu dokumentu rządowego, w tym projektu aktu normatywnego, należy wyłącznie do kompetencji właściwego członka Rady Ministrów, który uzgadnia projekt z innymi członkami Rady Ministrów, a następnie prowadzi proces uzgodnień, konsultacji publicznych z podmiotami, organizacjami i instytucjami oraz obywatelami, których projektowana regulacja bezpośrednio dotyczy (uchwała nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2016 r. poz. 1006 z późn. zm.), zwana dalej: „uchwałą”). Skierowanie do uzgodnień, konsultacji publicznych lub opiniowania projektu dokumentu rządowego, który podlega wpisowi do właściwego wykazu prac legislacyjnych albo wykazu prac programowych Rady Ministrów, następuje po wpisaniu projektu do danego wykazu (§ 33 uchwały). Konsultacje społeczne bez wątpienia mogą przyczynić się do racjonalizacji procesu legislacyjnego umożliwiając prawodawcy odpowiednio wczesne zapoznanie się z opinią adresatów projektowanych norm do planowanej regulacji. Konsultacje społeczne w toku przygotowywania projektów aktów prawnych stanowią też okazję do tego, by zawczasu usunąć istotne rozbieżności pomiędzy projektodawcą a adresatami, ułatwiając w konsekwencji adaptację nowych rozwiązań prawnych.
Mając na uwadze powyższe, jak również fakt, iż pojęcie „akt prawny” odnosi się co do zasady do rezultatu tworzenia prawa przez właściwy organ państwowy lub organ do tego upoważniony, proponuje się zmianę brzmienia przepisu art. 46 ust.1 pkt 3, polegającą na wprowadzeniu sformułowania „projektów aktów prawnych”;
- rozszerzono katalog zadań Krajowej Rady Kuratorów m.in. o dodatkowe uprawnienie, polegające na wskazywaniu przedstawiciela wchodzącego w skład komisji egzaminacyjnej, powoływanej przez Rektora-Komendanta Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości do przeprowadzenia egzaminu kuratorskiego dla aplikantów kuratorskich;
- proponuje się zmianę polegającą na tym, że w okręgach sądowych, w których powołano dwóch zastępców kuratora okręgowego, pod nieobecność kuratora okręgowego okręgowemu zgromadzeniu kuratorów przewodniczy pierwszy zastępca kuratora okręgowego, a w razie jego nieobecności – drugi zastępca kuratora okręgowego. Projekt uzupełnia ponadto istniejącą dotychczas lukę prawną związaną z brakiem regulacji przewodniczenia zgromadzeniu okręgowemu kuratorów w sytuacji nieobecności kuratora okręgowego i zastępcy kuratora okręgowego.
- wprowadzenie fakultatywności zwoływania zgromadzenia kuratorów przez prezesa sądu okręgowego w każdym wypadku;
- zmodyfikowanie zakresu zadań okręgowego zgromadzenia kuratorów:
 - z uwagi na projektowane zmiany w modelu odpowiedzialności dyscyplinarnej kuratorów zawodowych, zakładające m.in. likwidację sądów dyscyplinarnych drugiej instancji oraz przyznanie prezesowi sądu okręgowego prawa do powoływania rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępcy, z katalogu zadań zgromadzenia okręgowego kuratorów zostają usunięte uprawnienia w zakresie wyboru kandydata na członka sądu dyscyplinarnego drugiej instancji oraz rzecznika dyscyplinarnego;
 - mając na uwadze poprawę funkcjonowania i organizacji kuratorskiej służby sądowej, w tym efektywność w zakresie powoływania i odwoływania kuratora okręgowego, projekt przewiduje usunięcie rozwiązania polegającego na konieczności uzyskiwania opinii okręgowego zgromadzenia kuratorów w przedmiocie odwołania kuratora okręgowego;
 - w związku z propozycją szczegółowego określenia zasad organizacji naboru kandydatów na aplikację kuratorską w drodze konkursu, powoływania komisji konkursowej do jego przeprowadzenia, w której skład wchodzić będzie kurator zawodowy oraz zmian w zakresie powoływania komisji egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminu kuratorskiego, do zadań zgromadzenia kuratorów należeć będzie zgłaszanie kandydata na członka komisji konkursowej, przy jednoczesnym uchyleniu prawa do zgłaszania kandydata do komisji egzaminacyjnej.

w zakresie aplikacji kuratorskiej:

- doprecyzowanie celu aplikacji kuratorskiej, którymi są zapoznanie z organizacją i działalnością sądu, zakładów dla nieletnich, placówek opiekuńczo-wychowawczych i leczniczo-terapeutycznych oraz zakładów penitencjarnych, teoretyczne i praktyczne przygotowanie do wykonywania zawodu kuratora sądowego oraz sprawdzenie przydatności do wykonywania zawodu kuratora;
- wprowadzenie jasnych i precyzyjnych zasad naboru nowej kadry kuratorskiej oraz przebiegu aplikacji;
Dotychczasowe przepisy w sposób niedostateczny regulowały zasady naboru na aplikację kuratorską, zasady jej przebiegu oraz zasady przeprowadzania egzaminu kuratorskiego. Na brak jednolitych zasad naboru aplikantów i przebiegu aplikacji kuratorskiej wskazywała także Najwyższa Izba Kontroli w raporcie z 2018 r.
Zgodnie z projektem prezes sądu okręgowego wyznacza limit przyjęć na aplikację i organizuje nabór w drodze konkursu, w tym informuje o konkursie przez umieszczenie ogłoszenia w miejscu powszechnie dostępnym w siedzibie sądu, na stronie internetowej sądu i w Biuletynie Informacji Publicznej oraz może poinformować w inny sposób, w szczególności przez umieszczenie ogłoszenia w prasie. W celu przeprowadzenia konkursu prezes sądu okręgowego powołuje komisję konkursową, składającą się z przewodniczącego, którym jest prezes sądu okręgowego bądź wyznaczony przez niego wiceprezes, oraz trzech członków: sędziego wizytatora, kuratora okręgowego bądź jego zastępcy i kuratora zawodowego.
Recypując zapis art. 3b ust. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. z 2018 r. poz. 577), projektodawca wprowadza rozwiązanie polegające na wyłonieniu przez komisję konkursową rezerwowej listy kandydatów, mając w szczególności na uwadze możliwość zatrudnienia większej liczby aplikantów kuratorskich, rezygnację kandydata bądź ustanie stosunku pracy z aplikantem kuratorskim przed ukończeniem aplikacji. Lista rezerwowa kandydatów zachowa swoją ważność do następnego konkursu, jednakże nie dłużej niż 12 miesięcy od przeprowadzenia konkursu, na podstawie którego została sporządzona.
Szczegółowy sposób i tryb przeprowadzania konkursu na aplikację kuratorską określają odrębne przepisy, stanowiące akt wykonawczy do projektowanej nowelizacji. W projekcie przewidziana jest bowiem delegacja dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia regulującego te kwestie.
- zajęcia teoretyczne w ramach aplikacji kuratorskiej realizowane będą zgodnie z projektem przez jednostkę organizacyjną podległą Ministrowi Sprawiedliwości, tj. Szkołę Wyższą Wymiaru Sprawiedliwości;
Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości, będąca publiczną uczelnią zawodową służb państwowych, kształcąca i wychowująca obecnie funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz osoby cywilne, została utworzona rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 20 lipca 2018 r. Jej oferta skierowana jest do osób zainteresowanych zdobywaniem wiedzy związanej z obszarem bezpieczeństwa społecznego, resocjalizacji, readaptacji społecznej osadzonych oraz zagadnieniami związanym z profilaktyką społeczną oraz wstąpieniem w szeregi Służby Więziennej. Ze względu na realizowane przez kuratorów sądowych zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu (por. art. 1 ustawy), profil Uczelni w sposób szczególny predestynuje tę placówkę do organizowania zajęć teoretycznych w ramach aplikacji kuratorskiej.
Nadzór nad Uczelnią – w zakresie określonym w ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2020 r. poz. 848, z późn. zm.) – sprawuje Minister Sprawiedliwości. Zgodnie z projektem zmian w ustawie Minister Sprawiedliwości sprawuje zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratorów sądowych. Wejście w życie rozwiązania zakładającego organizowanie i realizowanie zajęć teoretycznych w ramach aplikacji kuratorskiej przez Uczelnię sprawi, że będzie ona kształciła pracowników dwóch służb: więziennej i kuratorskiej, z których każda zajmuje się wykonywaniem orzeczeń sądowych i jednocześnie podlega nadzorowi Ministra Sprawiedliwości.
Rektor – Komendant Uczelni w porozumieniu z Krajową Radą Kuratorów, opracowuje program zajęć teoretycznych, a następnie przedstawia go Ministrowi Sprawiedliwości, który w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania może wnieść wiążące uwagi.
Projekt regulacji przewiduje, że prezes sądu okręgowego informuje Rektora – Komendanta Uczelni o zatrudnieniu aplikanta kuratorskiego w terminie 7 dni od podpisania umowy o pracę. Zagwarantuje to szybkie pozyskanie informacji przez Uczelnię o ilości osób, które należy objąć szkoleniem teoretycznym.
Za organizację szkolenia praktycznego aplikantów kuratorskich odpowiada kurator okręgowy. Praktyczne przygotowanie aplikanta do wykonywania zawodu odbywa się pod patronatem kuratora zawodowego.;
- wprowadzenie zmian, które będą dotyczyły organizacji egzaminu kuratorskiego. Zgodnie z projektem regulacji komisję egzaminacyjną powołuje Rektor – Komendant Uczelni.
Egzamin kuratorski będzie przeprowadzany 4 razy w roku. Przewodniczący komisji egzaminacyjnej wyznaczy termin egzaminu kuratorskiego w ostatnim tygodniu każdego kwartału. Aplikant przystąpi do egzaminu w pierwszym możliwym terminie po ukończeniu aplikacji;
- projekt uchyla przepis art. 73 ust. 2 ustawy, przewidujący możliwość skrócenia aplikacji kuratorskiej do 9 miesięcy. W ocenie projektodawcy, mającego na względzie jak najlepsze przygotowanie aplikantów do wykonywania zawodu kuratora sądowego, aplikant kuratorski powinien odbyć aplikację w całości;
- projekt zawiera upoważnienie Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia określającego szczegółowe warunki organizacji i trybu odbywania aplikacji kuratorskiej, zakres zajęć teoretycznych i praktycznego

- przygotowania do wykonywania zawodu oraz wzór dokumentu potwierdzającego odbycie aplikacji kuratorskiej;
- projekt zakłada całkowitą rezygnację z wynagradzania członków komisji konkursowej na aplikację kuratorską oraz członków komisji egzaminacyjnej egzaminu kuratorskiego;
- Proponowane rozwiązania legislacyjne mają na celu wprowadzenie jasnych i precyzyjnych zasad naboru nowej kadry kuratorskiej oraz przebiegu aplikacji;

w odniesieniu do postępowania dyscyplinarnego:

Projekt wprowadza zmiany w zakresie przebiegu postępowania dyscyplinarnego kuratorów zawodowych.

Celem projektowanych zmian jest potrzeba zagwarantowania optymalnego i skutecznego przebiegu postępowania dyscyplinarnego, przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu dyscypliny służbowej. Przejrzyste zasady i procedury prowadzenia postępowania dyscyplinarnego pozwolą ograniczyć zachowania niepożądane z punktu widzenia prawidłowego przebiegu służby, co w konsekwencji przyczyni się do poprawy efektywności jej pełnienia oraz wzrostu poczucia stabilizacji i bezpieczeństwa pracy kuratorów zawodowych.

W porównaniu do aktualnie obowiązującego stanu prawnego projekt zakłada wprowadzenie następujących zmian:

- rozszerzenie odpowiedzialności dyscyplinarnej kuratora zawodowego o przesłankę nieprzestrzegania zasad etyki zawodowej i zrezygnowanie z możliwości wymierzania kary porządkowej;
- wskazanie w katalogu kar dyscyplinarnych nowych rodzajów kar: upomnienia i odwołania z pełnionej funkcji; usunięcie kar: nagany z ostrzeżeniem oraz usunięcia z zajmowanego stanowiska; zdefiniowanie kar;
- zdefiniowanie naruszenia obowiązków kuratora jako czynu kuratora zawodowego polegającego na zawinionym przekroczeniu uprawnień lub niewykonaniu obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz wymienienie przykładowych naruszeń tych obowiązków;
- wprowadzenie nowego rozwiązania polegającego na wskazaniu, że w sprawach dyscyplinarnych kuratorów zawodowych orzekają:
 - 1) w pierwszej instancji – sąd dyscyplinarny w sądzie okręgowym, zwany dalej „sądem dyscyplinarnym pierwszej instancji”, w składzie 3-osobowym;
 - 2) w drugiej instancji – sąd okręgowy w składzie 3 sędziów;
- w przypadku czynu stanowiącego przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi, zamiast dotychczasowego rozwiązania przewidującego wymierzenie kary porządkowej upomnienia, prezes sądu okręgowego może przeprowadzić z kuratorem zawodowym rozmowę dyscyplinującą, udokumentowaną w formie notatki. Z upoważnienia prezesa sądu okręgowego tę rozmowę przeprowadza kurator okręgowy;
- wskazanie, że powzięciem wiadomości o możliwości popełnienia przewinienia dyscyplinarnego jest uzyskanie takiej informacji w dowolnej formie przez prezesa sądu okręgowego, prezesa sądu rejonowego, kuratora okręgowego lub kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej.;
- określenie, co należy rozumieć przez zawinione przewinienie dyscyplinarne, jak również wskazanie form popełnienia przewinienia dyscyplinarnego;
- wprowadzenie nowego rozwiązania polegającego na wskazaniu, że dwa lub więcej zachowań podjętych w krótkich odstępach czasu w wykonaniu tego samego zamiaru lub z wykorzystaniem takiej samej sposobności uważa się za jedno przewinienie dyscyplinarne;
- określenie ogólnych dyrektyw wymiaru kary wskazujących, że kuratorowi zawodowemu wymierza się karę dyscyplinarną współmierną do popełnionego przewinienia dyscyplinarnego oraz stopnia zawinienia;
- wskazanie, że postępowanie dyscyplinarne obejmuje postępowanie wyjaśniające, postępowanie przed sądami dyscyplinarnymi obu instancji oraz postępowanie wykonawcze;
- określenie ogólnych dyrektyw prowadzenia postępowania dyscyplinarnego wskazujących, że podstawę wszelkich rozstrzygnięć stanowią ustalenia faktyczne;
- określenie trybu i sposobu prowadzenia postępowania sprawdzającego oraz zdefiniowanie przedawnienia karalności przewinienia dyscyplinarnego;
- przyznanie prezesowi sądu okręgowego prawa do powoływania rzecznika dyscyplinarnego, jego zastępcy albo zastępców, na 4-letnią kadencję, spośród kuratorów zawodowych pełniących służbę w danym okręgu. Jeżeli stanowisko rzecznika dyscyplinarnego nie jest obsadzone, jego zadania wykonuje sędzia wizytator, wskazany przez prezesa sądu okręgowego;
- określenie podstaw wyłączenia rzecznika dyscyplinarnego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym;
- wskazanie, że w wypadku gdy obwiniony, który nie ma obrońcy z wyboru, wnosi o ustanowienie obrońcy z urzędu, przewodniczący składu sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji może wyznaczyć obrońcę spośród adwokatów lub radców prawnych; rezygnacja z rozwiązania umożliwiającego wyznaczenie obrońcy spośród kuratorów;
- określenie szczegółowego trybu i sposobu prowadzenia postępowania dyscyplinarnego;

- wskazanie, że prezes sądu okręgowego zarządza, z urzędu, usunięcie z akt osobowych kuratora:
 - 1) odpisu orzeczenia sądu dyscyplinarnego o ukaraniu karą upomnienia – po roku od jej uprawomocnienia;
 - 2) odpisu orzeczenia sądu dyscyplinarnego o ukaraniu karą nagany, nagany z pozbawieniem możliwości uzyskania wyższego stopnia służbowego przez okres 2 lat, odwołania z pełnionej funkcji – po upływie 2 lat, a karą wydalenia ze służby kuratorskiej – po upływie 5 lat, od jej uprawomocnienia.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Wielka Brytania

Osoba chcąc wykonywać zawód kuratora powinna spełniać następujące kryteria: posiadać zezwolenie na pracę w Wielkiej Brytanii, dysponować świadectwem ukończenia szkoły średniej z 5 przedmiotami (zdanymi na ocenę minimum C) oraz doświadczenie w pracy wymagającej kontaktu z ludźmi mającymi problemy z prawem²¹.

Kandydat na kuratora po zakwalifikowaniu się do lokalnego *Probation Trust*, czyli lokalnego nadzoru sądowego zobowiązany jest do ukończenia 12-miesięcznego kursu, po którym otrzymuje dyplom zawodowy (3 stopnia), uprawniający go do pełnoprawnego wykonywania zawodu kuratora niższego szczebla (*PSO-Probation Service Officer*). W ciągu tego czasu powinien odbyć kilkanaście jednodniowych szkoleń obejmujących tematykę: uzależnień, przemocy w rodzinie, przestępstw na tle seksualnym itp. W celu dalszego rozwoju zawodowego i objęcia stanowiska PO (*Probation Officer*) niezbędne jest przejście z wynikiem pozytywnym rozmowy kwalifikacyjnej i odbycie szkolenia. Osoby, które ukończą szkolenie otrzymują dyplom zawodowy (5 stopnia) oraz dyplom z zakresu sprawiedliwości społecznej²².

Całkowity proces kształcenia trwa od 3 do 5 lat. Regulacje prawne przewidują możliwość skrócenia okresu kształcenia do ok. 15 miesięcy²³. Wskazany okres dotyczy osób, które uzyskały wcześniej dyplom z dziedzin pokrewnych np. kryminologii.

Niemcy

Warunkiem koniecznym do podjęcia pracy na stanowisku kuratora jest ukończenie wyższych studiów z obszaru: socjologii, psychologii, pedagogiki, socjopedagogiki lub innych kierunków związanych z ww. albo kryminalistyką.

Dodatkowym atutem kandydata na stanowisko kuratora jest odbycie kursów, szkoleń, posiadanie specjalizacji z zakresu resocjalizacji albo doświadczenie w pracy z osadzonymi, aresztowanymi²⁴.

Osoba rozpoczynająca pracę kuratora musi przejść roczne szkolenie, sprawdzające jego wiedzę w praktyce. Obejmuje ono tematykę historii i metod pracy socjalnej, prawa rodzinnego, konstytucyjnego, zagadnień z zakresu psychologii itd. Szkolenie jest prowadzone w formie jednolitego kursu, jednakże w niektórych landach dokonano podziału na 8 semestrów²⁵.

Włochy

Kandydat na kuratora powinien być niekaranym obywatelem Włoch (lub innego państwa UE), korzystać z pełni praw obywatelskich i politycznych, posiadać predyspozycje psychiczne, psychologiczne oraz mieć minimum 25 lat. Konieczne jest ukończenie wyższych studiów z zakresu nauk prawnych lub pracy socjalnej, a następnie odbycie aplikacji kuratorskiej, która we Włoszech nazywana jest „specjalizacją”. Studia trwają 3 lata (licencjat) lub 5 lat (magister), natomiast specjalizacja kilka miesięcy. Osoby, które zaliczą egzaminy otrzymują licencję potrzebną do wykonywania zawodu²⁶.

Francja

Osoba starająca się o stanowisko kuratora powinna mieć obywatelstwo francuskie, korzystać w pełni z praw obywatelskich oraz nie widnieć w Krajowym Rejestrze Karnym.

Osoba posiadająca tytuł licencjata lub równoważny ma możliwość przystąpienia do egzaminu zewnętrznego organizowanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Egzamin składa się z 2 testów w formie pisemnej oraz części ustnej. Pracownicy instytucji państwowych lub samorządowych, posiadający minimum 4-letni staż pracy mogą przystąpić do uproszczonego egzaminu wewnętrznego. Egzamin składa się wtedy z 1 testu pisemnego i części ustnej.

Osoby, które zdały egzamin rozpoczynają 2-letni kurs w Państwowej Szkole Administracji Penitencjarnej (*ENAP*), składający się z zajęć teoretycznych oraz praktycznych. Po pierwszym roku kursanci kierowani są na roczny staż, stanowiący okres próbny. Opinia opiekuna stażu oraz wyniki częściowych egzaminów rzutują na końcową ocenę kursu na kuratora (*Conseiller pénitentiaire d'insertion et de probation*)²⁷.

²¹ <https://www.prospects.ac.uk/job-profiles/probation-officer>

²² <https://www.ucas.com/ucas/after-gceses/find-career-ideas/explore-jobs/job-profile/probation-officer>

²³ <http://www.traintobeaprobationofficer.com/about-the-training/>

²⁴ <https://www.justiz.bayern.de/berufe-und-stellen/bewaehrungshelfer-gerichtshelfer/>

²⁵ https://www.cep-probation.org/uploaded_files/Germany.pdf

²⁶ <https://www.cep-probation.org/wp.../04/Chapter-Italy-final.pdf>

²⁷ <http://www.metiers.justice.gouv.fr/conseiller-penitentiaire-dinsertion-et-probation-12622/>

Dania

Istnieje 3-stopniowa hierarchia Państwowego Systemu Probacji: lokalna, regionalna, centralna. Kurator na każdym z ww. szczebli musi posiadać wyższe wykształcenie, dyplom ukończenia studiów z zakresu pracy socjalnej lub innej pokrewnej dziedziny związanej z wykonywanym zawodem np. psychologii, pedagogiki, prawa. Kształcenie na studiach z wymienionych dziedzin trwa 3,5 roku. Przed rozpoczęciem pracy kandydat na kuratora przechodzi 5-dniowe szkolenie wprowadzające, a następnie otrzymuje uprawnienia potrzebne do wykonywania zawodu²⁸. W trakcie kariery kurator ma obowiązek brania udziału w kursach dokształcających nt. uzależnień, przemocy domowej itp.²⁹ Z uwagi na niewielką liczbę kuratorów (278)³⁰, istnieje również grupa pracowników zewnętrznych, wspierających kuratorów oraz wykonujących niektóre z ich obowiązków np. pisanie pism na etapie przedsądowym³¹.

Szwecja

Kurator sądowy musi posiadać dyplom ukończenia studiów na kierunku praca socjalna. Przed dopuszczeniem do wykonywania zawodu, kandydat na kuratora jest zobowiązany do odbycia 2-tygodniowego szkolenia wprowadzającego, a następnie 3-tygodniowego kursu specjalistycznego dot. poszczególnych aspektów pracy kuratora³². Po zdobyciu wiedzy teoretycznej kurator rozpoczyna okres próbny w lokalnych instytucjach probacyjnych³³. Okres ten trwa zazwyczaj rok, jednak w wyjątkowych przypadkach może zostać wydłużony.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Kuratorzy sądowi	Kurator specjalista - 3751 Starszy kurator zawodowy - 774 Kurator zawodowy - 491	Dane własne Ministerstwa Sprawiedliwości (sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej MS-S40r)	<ul style="list-style-type: none">- wprowadzenie nowych regulacji określających zasady wykonywania zawodu kuratora sądowego.- uregulowanie kwestii dodatków funkcyjnych, terenowych, zadaniowych i innych.- wprowadzenie 4. stopnia służbowego - starszego kuratora specjalistę.- uregulowanie kwestii ochrony prawnej przysługującej kuratorom sądowym;- wskazanie organów odpowiadających za podejmowanie decyzji kadrowych wobec kuratorów;- wydłużenie do 10 lat niezbędnego stażu pracy kuratorskiej dla kandydata na kuratora okręgowego.
Aplikanci kuratorscy	111	Dane własne Ministerstwa Sprawiedliwości	Określenie nowych regulacji określających zasady wykonywania zawodu kuratora sądowego;
Osoby pozostające pod różnego rodzaju oddziaływaniami kuratorów sądowych.	Na dzień 31 grudnia 2020 r. pod różnego rodzaju oddziaływaniami kuratorów sądowych (w sprawach karnych i rodzinnych), pozostawało ok. 545 tys. osób, w tym 251 150 tys. w sprawach karnych oraz 293 778 tys. w sprawach rodzinnych i nieletnich.	Dane własne Ministerstwa Sprawiedliwości (sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej MS-S40)	Poprawa jakości sposobu wykonywania zadań przez kuratorów sądowych, zwiększenie transparentności realizowanych obowiązków przez kuratorów
Prezesi sądów rejonowych	318 – Sądy Rejonowe	Informacja ogólnodostępna	<ul style="list-style-type: none">- Informowanie prezesa sądu okręgowego o nieprawidłowościach w działalności zespołu kuratorskiej służby sądowej w kierowanym przez siebie sądzie.

²⁸ https://www.cep-probation.org/uploaded_files/Denmark.pdf

²⁹ <https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/probation-in-europe-denmark.pdf>

³⁰ <https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2015/03/Summary-information-on-Denmark.pdf>

³¹ https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2015/03/1_Chapter_1_1_Comparative_overview.pdf

³² <https://www.cep-probation.org/knowledgebase/probation-in-europe-update/zweden-probation-in-europe/>

³³ <https://www.kriminalvarden.se/>

			<ul style="list-style-type: none"> - Prezes sądu rejonowego, kurator okręgowy i kierownik zespołu informują prezesa sądu okręgowego o możliwości popelnienia przez kuratora zawodowego przewinienia dyscyplinarnego, w terminie 7 dni od powzięcia takiej wiadomości.
Prezesi sądów okręgowych	46 – Sądy Okręgowe	Informacja ogólnodostępna	<ul style="list-style-type: none"> - Prezes sądu okręgowego może odwołać członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przed upływem kadencji, jeżeli zostało przeciwko niemu wszczęte postępowanie dyscyplinarne lub postępowanie karne o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub o przestępstwo skarbowe. - Prezes sądu okręgowego będzie zobowiązany do niezwłocznego złożenia aplikantowi kuratorskiemu, który zdał egzamin kuratorski, bądź też został zwolniony od obowiązku odbycia aplikacji kuratorskiej i złożenia egzaminu kuratorskiego, propozycji nawiązania stosunku pracy poprzez mianowanie go kuratorem zawodowym. - Dbanie o równomierne obciążenie pracą kuratorów w ramach poszczególnych zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz między poszczególnymi zespołami tej służby w okręgu. - Wykonywanie wewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością kuratora okręgowego. - Możliwość wyboru sposobu obsadzenia wolnego stanowiska w kuratorskiej służbie sądowej. - Skargi i wnioski dotyczące działalności kuratora okręgowego rozpoznaje prezes sądu okręgowego. - Prezes sądu okręgowego wyznacza limit przyjęć na aplikację i organizuje nabór w drodze konkursu, w tym informuje o konkursie przez umieszczenie ogłoszenia w miejscu powszechnie dostępnym w siedzibie sądu, na stronie internetowej sądu i w Biuletynie Informacji Publicznej oraz może poinformować w inny sposób, w szczególności przez umieszczenie ogłoszenia w prasie. - Prezes sądu okręgowego informuje Rektora – Komendanta Uczelni o zatrudnieniu aplikanta kuratorskiego w terminie 7 dni od podpisania umowy o pracę. - Prezes sądu okręgowego może przeprowadzić z kuratorem zawodowym rozmowę dyscyplinującą, udokumentowaną w formie notatki. - Możliwość zasięgnięcia informacji o przebiegu oraz wyniku postępowania dyscyplinarnego, a także przeglądania akt sprawy i otrzymywania odpisów, kopii lub wyciągów z tych akt. - Prezes sądu okręgowego powołuje rzecznika dyscyplinarnego oraz zastępcę albo zastępców rzecznika dyscyplinarnego w terminie 3

			<p>miesiące od wejścia w życie niniejszej ustawy.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezes sądu okręgowego, w terminie 3 miesiące od wejścia w życie niniejszej ustawy, powołuje kierownika zespołu na podstawie przepisów ustawy.
Prezesi sądów apelacyjnych	11 – Sądy Apelacyjne	Informacja ogólnodostępna	<p>Wykonywanie wewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością prezesów sądów okręgowych w zakresie działalności kuratorów sądowych na obszarze apelacji.</p>
Kierownicy zespołów kuratorskich	553 - liczba zespołów kuratorskich	Dane własne Ministerstwa Sprawiedliwości (sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej MS-S40)	<ul style="list-style-type: none"> - Prezes sądu rejonowego, kurator okręgowy i kierownik zespołu informują prezesa sądu okręgowego o możliwości popelnienia przez kuratora zawodowego przewinienia dyscyplinarnego, w terminie 7 dni od powzięcia takiej wiadomości. Kierownik zespołu przekazuje tę informację za pośrednictwem kuratora okręgowego; - Kierownik zespołu będzie zobowiązany do podejmowania działań mających na celu równomierne obciążenie pracą kuratorów zespołu.
Krajowa Rada Kuratorów	1	Informacja ogólnodostępna	<ul style="list-style-type: none"> - Projekt precyzuje zakres uprawnień Krajowej Rady Kuratorów w procesie legislacyjnym.
Minister Sprawiedliwości	1	Informacja ogólnodostępna	<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość zasięgnięcia informacji o przebiegu oraz wyniku postępowania dyscyplinarnego, a także przeglądania akt sprawy i otrzymywania odpisów, kopii lub wyciągów z tych akt. - Możliwość zarządzenia przeprowadzenia lustracji działalności nadzorczej prezesa sądu okręgowego oraz przeprowadzenie lustracji działalności kuratora okręgowego lub zespołu kuratorskiej służby sądowej. - Możliwość delegowania kuratora zawodowego, za jego zgodą, do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz w Szkole Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości; - W przypadku stopnia starszego kuratora specjalisty, będącego zwieńczeniem długoletniej, szczególnie wyróżniającej się pracy kuratora zawodowego, stopień ten nadaje Minister Sprawiedliwości z urzędu albo na wniosek prezesa sądu okręgowego lub kuratora okręgowego. - Minister Sprawiedliwości ogłasza do 30 września, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości, dane obejmujące średnie obciążenia pracą kuratora zawodowego dla dorosłych oraz kuratora zawodowego rodzinnego według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego. - Minister Sprawiedliwości, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr kuratorskiej służby sądowej oraz potrzeby wynikające z obciążenia jej zadaniami w poszczególnych sądach, przydziela nowe stanowiska kuratorskie poszczególnym sądom

rejonowym.
- Zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratorów sądowych obejmujący analizę i ocenę prawidłowości oraz skuteczności wykonywania przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych wewnętrznego nadzoru administracyjnego.

Tabela poniżej przedstawia limity i obsadę stanowisk kuratorskiej służby sądowej w sądach rejonowych

ogółem		limity i obsady kurateli dla dorosłych z wyłączeniem Kuratorów Okręgowych i ich zastępców		kierownicy zespołu (ów)	aplikanci w ramach limitu (kuratela dla dorosłych)	kuratorzy delegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości	kuratorzy delegowani do sądu okręgowego do pomocy kuratorowi okręgowemu	kuratorzy przeniesieni do innego zespołu kurateli	Kuratorzy społeczni
limit etatów według stanu na ostatni dzień okresu statystycznego	obsada średniokresowa	limit etatów według stanu na ostatni dzień okresu statystycznego	obsada średniokresowa						
5.103,500	4.127,464	Kuratela dla dorosłych							
		2.913,750	2.387,898	331,00	45,344	6,000	4,000	56,00	6.896,00
		Kuratela rodzinna							
		2.189,750	1.739,566	223,00	69,233	4,000	6,000	51,00	11.513,000

Tabela poniżej przedstawia limity i obsadę stanowisk obsługi biurowej zespołu w sądach rejonowych w 2019 r.

Wyszczególnienie		Liczba etatów pracowniczych obsługujących kuratelę wg stanu na dzień ostatni okresu statystycznego	Obsada średniokresowa
Pracownicy wykonujący zadania na rzecz zespołów	Ogółem	452,153	395,772
	Zatrudnieni w zespołach kuratorskich (art. 42 ust. 2 u.o k.s.)	346,732	302,574
	Zatrudnieni poza zespołami kuratorskimi (w tym art. 42 ust. 1 u. o k.s.)	105,421	93,198

Tabela poniżej przedstawia limity i obsadę stanowisk kuratorskiej służby sądowej w sądach okręgowych.

ogółem		Kuratela dla dorosłych				Kuratela rodzinna			
Limit etatów wg stanu na ostatni dzień okresu statystycznego	Obsada średniokresowa	Limity i obsady kurateli dla dorosłych		Kuratorzy okręgowi w ramach limitu etatów sądu	Zastępcy kuratora okręgowego w ramach limitu etatów sądu	Limity i obsady kurateli rodzinnej		Kuratorzy okręgowi w ramach limitu etatów sądu	Zastępcy kuratora okręgowego w ramach limitu etatów sądu
		Limit etatów wg stanu na ostatni dzień okresu statystycznego	Obsada średniokresowa			Limit etatów wg stanu na ostatni dzień okresu statystycznego	Obsada średniokresowa		
95,000	75,464	51,000	41,211	28,000	23,000	44,000	34,253	17,000	27,000

Tabela poniżej przedstawia limity i obsadę stanowisk obsługi biurowej zespołu w sądach okręgowych.

wyszczególnienie		Liczba etatów pracowniczych obsługujących kuratelę wg stanu na dzień ostatni okresu statystycznego	Obsada średniokresowa
Pracownicy wykonujący zadania na rzecz kuratora okręgowego	Ogółem	23,250	19,206
	Zatrudnieni w biurze kuratora okręgowego	15,550	12,823
	Zatrudnieni poza biurem kuratora okręgowego	7,700	6,383

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2015 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 284) oraz § 52 ust. 1 uchwały 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacji.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2021 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	-	2,73	2,97	2,98	2,99	3,01	3,02	3,03	3,04	3,06	3,09	29,92
budżet państwa	-	0,23	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,26	2,49
JST	-	0,22	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,25	2,39
ZUS	-	1,71	1,86	1,87	1,88	1,89	1,90	1,91	1,92	1,93	1,94	18,81
NFZ	-	0,43	0,47	0,47	0,47	0,48	0,48	0,48	0,48	0,49	0,49	4,74
Pozostałe (FP, FS)	-	0,14	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	1,49
Wydatki ogółem	-	17,59	18,52	18,56	18,61	18,65	18,69	18,74	18,78	18,83	18,87	185,84
budżet państwa	-	17,59	18,52	18,56	18,61	18,65	18,69	18,74	18,78	18,83	18,87	185,84
Saldo ogółem	-	-14,86	-15,55	-15,58	-15,62	-15,64	-15,67	-15,71	-15,74	-15,77	-15,78	-155,92
budżet państwa	-	-17,36	-18,27	-18,31	-18,36	-18,40	-18,44	-18,49	-18,53	-18,58	-18,61	-183,35
JST	-	0,22	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,25	2,39
ZUS	-	1,71	1,86	1,87	1,88	1,89	1,90	1,91	1,92	1,93	1,94	18,81
NFZ	-	0,43	0,47	0,47	0,47	0,48	0,48	0,48	0,48	0,49	0,49	4,74
Pozostałe (FP, FS)	-	0,14	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	1,49

Źródła finansowania	Projektowane rozwiązania w zakresie funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej spowodują skutki finansowe dla budżetu państwa w części 15 <i>Sądy powszechne</i> oraz części 37 <i>Sprawiedliwość</i> , co będzie stanowiło podstawę do wnioskowania przez Ministra Sprawiedliwości o zwiększenie wydatków w roku wejścia w życie ustawy i w latach kolejnych.
---------------------	--

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Poniżej przedstawiono analizę kolejnych elementów projektowanej ustawy, które mogą wpływać na sektor finansów publicznych. W celu zachowania jednolitości danych oraz właściwego poziomu ich transparentności poniższe analizy oparto na wynagrodzeniach brutto pracownika. Ostateczne skutki finansowe, prezentowane w tabeli powyżej uwzględniają również pochodne od wynagrodzeń płaconych przez pracodawcę. Ponadto powyższa tabela uwzględnia koszty związane z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym (płatne od 2023 r.).

1. Wprowadzenie nowego stopnia służbowego

Przedmiotowy projekt zakłada wprowadzenie kolejnego stopnia służbowego dla kuratorów. Ze stanowiska *kurator specjalista* będzie możliwy awans na stanowisko *starszego kuratora specjalisty*.

Możliwość uzyskania nowego stopnia służbowego, aktualnie dotyczy grupy 3796 osób (liczba osób zajmujących stanowisko „kuratora specjalisty”), przy czym wskazać należy, iż w świetle projektowanych przepisów pozostaje ona fakultatywna i uzależniona będzie od spełnienia przez kuratora specjalistę (dotychczas najwyższy stopień awansu służbowego) przesłanki wyróżniającej się pracy oraz odpowiedniego okresu od dnia poprzedniego awansu. Ponadto najwyższy stopień będzie nadawany przez Ministra Sprawiedliwości.

Obecnie obowiązujące mnożniki kwoty bazowej dla poszczególnych stopni służbowych w grupie kuratorzy przedstawiają się w sposób następujący:

1. Kurator specjalista - 2,86
2. Starszy kurator zawodowy - 2,56
3. Kurator zawodowy – 2,26
4. Aplikant kuratorski - 1,53

stopień awansowy	kwota bazowa na 2021 r. [zł]	mnożnik kwoty	wynagrodzenie zasadnicze
------------------	------------------------------	---------------	--------------------------

		bazowej	brutto [zł]
kurator zawodowy	2031,96	2,26	4592,23
starszy kurator	2031,96	2,56	5201,82
kurator specjalista	2031,96	2,86	5811,41
starszy kurator specjalista	2031,96	3,16	6420,99

Różnica pomiędzy poszczególnymi stopniami awansu, z wyjątkiem aplikanta kuratorskiego, wynosi 0,3, zatem na potrzeby niniejszej analizy zasadnym zdaje się przyjęcie wysokości mnożnika kwoty bazowej dla najwyższego stopnia służbowego w wysokości wyższej o tę samą wartość względem stopnia kuratora specjalisty, czyli 3,16.

Stanowisko	liczba kuratorów
Kurator specjalista	3796
Starszy kurator	758
Kurator zawodowy	467
Suma	5 021

Na potrzeby obliczeń przyjmuje się, że w skali roku stanowisko starszego kuratora specjalisty będzie obejmowało ok. 4 kuratorów (ok. 0,1% kuratorów aktualnie zajmujących stanowisko kuratora specjalisty).

Na powyższe założenie mają wpływ następujące przesłanki:

- w odróżnieniu od pozostałych stopni służbowych stopień „starszego kuratora specjalisty” będzie nadawany przez Ministra Sprawiedliwości, co ma podkreślić jego szczególny charakter;
- możliwość uzyskania nowego stopnia służbowego w świetle projektowanych przepisów będzie fakultatywna i jednocześnie uzależniona od spełnienia przez kuratora specjalistę (dotychczas najwyższy stopień awansu służbowego) przesłanki wyróżniającej się pracy, przy czym należy wskazać, że ta przesłanka odnosi się do „wyróżniania się” na tle pracy pozostałych kuratorów zawodowych, a przede wszystkim tych posiadających stopień „kuratora specjalisty”;
- zakłada się, że awans będzie swego rodzaju „ukoronowaniem” kariery kuratorskiej.

W wyliczeniach uwzględniono maksymalną wysokość (20%) dodatku za wieloletnią pracę. Nie uwzględniono natomiast wyliczeń w zakresie dodatku funkcyjnego, którego wysokość uzależniona jest od wysokości kwoty bazowej.

wydatki w 1. roku obowiązywania regulacji

$$4 \times 0,3 \times 2\,031,96 \text{ zł} \times 12 = 29\,260,22 \text{ zł}$$

$$29\,260,22 \text{ zł} \times 20 \% = 5\,852,04 \text{ zł}$$

$$\text{Łącznie : } 29\,260,22 \text{ zł} + 5\,852,04 \text{ zł} = 35\,112,26 \text{ zł}$$

wydatki w 2. roku obowiązywania regulacji

$$8 \times 0,3 \times 2\,031,96 \text{ zł} \times 12 + 2\,487,12 \text{ zł (DWR)} = 61\,007,57 \text{ zł}$$

$$61\,007,57 \text{ zł} \times 20 \% = 12\,201,51 \text{ zł}$$

$$\text{Łącznie: } 61\,007,57 + 12\,201,51 = 73\,209,08, \text{ etc.}$$

2. Dodatki funkcyjne

Kwota bazowa dla zawodowych kuratorów sądowych wynosi 2 031,96 zł (do wyliczeń przyjmuje się, że w kolejnych latach dana kwota nie ulegnie zmianie).

Projektowane zmiany zakładają, że oprócz kuratora okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego i kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, uprawnionymi do otrzymania dodatku funkcyjnego są:

- kurator delegowany z sądu rejonowego do sądu okręgowego w celu pełnienia obowiązków kuratora okręgowego (art. 36b ust. 1 ustawy);
- kurator delegowany z sądu rejonowego do sądu okręgowego w celu udzielenia kuratorowi okręgowemu pomocy przy wykonywaniu zadań (38 ust. 2 ustawy);
- rzecznik dyscyplinarny;

- zastępca rzecznika dyscyplinarnego;
- kierownik ośrodka kuratorskiego;
- kurator zawodowy prowadzący zajęcia w ośrodku kuratorskim.

Zgodnie z projektem kuratorowi zawodowemu pełniącemu obowiązki kierownika ośrodka kuratorskiego będzie przysługiwał dodatek funkcyjny w wysokości 110% kwoty bazowej, zaś kuratorowi zawodowemu prowadzącemu zajęcia w ośrodku kuratorskim w wysokości 80% kwoty bazowej, natomiast pozostałe osoby uprawnione będą otrzymywały ten dodatek – stanowiący procent kwoty bazowej – w stawce określonej przez Radę Ministrów w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 14 ust. 7 zmienianej ustawy.

Proponowane wysokości dodatków funkcyjnych dla kuratora delegowanego z sądu rejonowego do sądu okręgowego w celu pełnienia obowiązków kuratora okręgowego (projektowany art. 36b ust. 1 zmienianej ustawy), kuratora delegowanego z sądu rejonowego do sądu okręgowego w celu udzielenia kuratorowi okręgowemu pomocy przy wykonywaniu zadań (art. 38 ust. 2 zmienianej ustawy), rzecznika dyscyplinarnego i zastępcy rzecznika dyscyplinarnego.

Lp.	Pełniona funkcja	Procent kwoty bazowej
1	Kurator, o którym mowa w projektowanym art. 36b ust. 1 zmienianej ustawy	70-110 ³⁴
2	Kurator, o którym mowa w art. 38 ust. 2 zmienianej ustawy	50-70 ³⁵
3	Rzecznik dyscyplinarny	40
4	Zastępca rzecznika dyscyplinarnego	40

Szacunkowa wartość wydatków związanych z wejściem w życie proponowanych rozwiązań w zakresie dodatków funkcyjnych dla kuratora delegowanego z sądu rejonowego do sądu okręgowego w celu pełnienia obowiązków kuratora okręgowego (projektowany art. 36b ust. 1 zmienianej ustawy), kuratora delegowanego z sądu rejonowego do sądu okręgowego w celu udzielenia kuratorowi okręgowemu pomocy przy wykonywaniu zadań (art. 38 ust. 2 zmienianej ustawy), rzecznika dyscyplinarnego i zastępcy rzecznika dyscyplinarnego.

Stanowisko	Zakładany procent kwoty bazowej [%]	Zakładana liczba osób pełniących daną funkcję	Sumaryczna wartość dodatku [zł]
Kurator, o którym mowa w projektowanym art. 36b ust. 1 zmienianej ustawy	70-110	[-] ³⁶	[-]
Kurator, o którym mowa w art. 38 ust. 2 zmienianej ustawy	70 ³⁷	4 ³⁸	68 273,86 ³⁹
Rzecznik dyscyplinarny	40	46	448 656,77 ⁴⁰

³⁴ Zakłada się, że kurator, o którym mowa w projektowanym art. 36b ust. 1 zmienianej ustawy, będzie otrzymywał dodatek funkcyjny w takiej samej wysokości co kurator okręgowy (70%-110% kwoty bazowej).

³⁵ Zakłada się, że kurator, o którym mowa w art. 38 ust. 1 zmienianej ustawy, będzie otrzymywał dodatek funkcyjny w takiej samej wysokości co zastępca kuratora okręgowego (50%-70% kwoty bazowej).

³⁶ Na obecnym etapie prac legislacyjnych nie jest możliwe oszacowanie liczby kuratorów delegowanych w trybie art. 36b ust. 1 zmienianej ustawy, a w związku z tym również wskazanie konkretnych wydatków związanych z wejściem w życie proponowanych rozwiązań.

³⁷ Do obliczeń przyjęto najwyższą projektowaną stawkę dodatku funkcyjnego dla tego kuratora.

³⁸ Zgodnie ze sprawozdaniem z działalności kuratorskiej służby sądowej MS-S40r za 2020 rok (w wersji z dnia 14 maja 2021 r.) na dzień 31 grudnia 2020 r. było 4 kuratorów delegowanych do sądu okręgowego do pomocy kuratorowi okręgowemu, dlatego na potrzeby obliczeń przyjmuje się tę liczbę.

³⁹ 68 273,86 zł = 2 031,96 zł x 70% x 4 x 12

⁴⁰ 448 656,77 zł = 2 031,96 zł x 40% x 46 x 12

Zastępca rzecznika dyscyplinarnego	40 ⁴¹	46	448 656,77 ⁴²
Suma:			965 587,39

Wejście w życie regulacji w zakresie dodatków funkcyjnych dla kuratora delegowanego z sądu rejonowego do sądu okręgowego w celu pełnienia obowiązków kuratora okręgowego (projektowany art. 36b ust. 1 zmienianej ustawy), kuratora delegowanego z sądu rejonowego do sądu okręgowego w celu udzielenia kuratorowi okręgowemu pomocy przy wykonywaniu zadań (art. 38 ust. 2 zmienianej ustawy), rzecznika dyscyplinarnego i zastępcy rzecznika dyscyplinarnego skutkować będzie dodatkowym obciążeniem sektora finansów publicznych wydatkami w wysokości ok. 966 tys. zł rocznie⁴³.

Według stanu na dzień 4 listopada 2021 r. przy sądach rejonowych funkcjonuje 124 ośrodki kuratorskie. Każdy ośrodek prowadzony jest przez kierownika ośrodka – zawodowego kuratora rodzinnego. Zakłada się, że kierownicy ośrodków kuratorskich to kuratorzy ze stopniem służbowym kuratora specjalisty (posiadający odpowiedni staż i doświadczenie zawodowe), zatem ich wynagrodzenie zasadnicze wynosi 5811,41 zł (kwota bazowa – 2031,96 zł x mnożnik – 2,86).

Nadto przyjmuje się, że w każdym ośrodku kuratorskim zajęcia z nieletnimi będzie prowadziło dwóch kuratorów zawodowych (dane szacunkowe) ze stopniem służbowym kuratora specjalisty (jako kuratorzy posiadający odpowiedni staż i doświadczenie zawodowe).

Szacunkowa wartość wydatków związanych z wejściem w życie proponowanych rozwiązań w zakresie dodatków funkcyjnych dla kuratorów pracujących w ośrodkach kuratorskich.

Stanowisko	Zakładany procent kwoty bazowej [%]	Kwota bazowa [zł]	Zakładana liczba osób pełniących daną funkcję	Sumaryczna wartość dodatku [zł]
Kierownik ośrodka kuratorskiego	110	2031,96	124	3 325 912,13 ⁴⁴
Kurator zawodowy prowadzący zajęcia w ośrodku kuratorskim	80	2031,96	248	4 837 690,37 ⁴⁵
Suma:				8 163 602,50

Przy czym skutki finansowe mogą być wyższe z uwagi na konieczność uwzględnienia obligatoryjnego dodatku za wieloletnią pracę. Ostateczne wydatki z tego tytułu będą uzależnione od faktycznej liczby kuratorów prowadzących zajęcia w ośrodku oraz od stopnia służbowego danego kuratora.

Wprowadzenie rozwiązań zakładających przyznanie dodatków funkcyjnych dla kuratorów pracujących w ośrodkach kuratorskich skutkować będzie obciążeniem sektora finansów publicznych wydatkami w wysokości 8 163 602,50 zł rocznie.

Podsumowując, **łączny koszt projektowanych rozwiązań dotyczących dodatków funkcyjnych wyniesie w 1-szym roku obowiązywania regulacji 9 129 189,89 zł.**

3. Dodatek specjalny

Projektowana zmiana brzmienia art. 14 ust. 4 zmienianej ustawy **nie wywoła dodatkowych kosztów dla finansów publicznych, bowiem:**

- wiąże się ona przede wszystkim z doprecyzowaniem przesłanek przyznania takiego dodatku (tj. okresowe zwiększenie obowiązków służbowych, w szczególności zastępowanie osoby

⁴¹ Stosownie do projektowanego art. 58 ust. 2 zmienianej ustawy prezes sądu okręgowego powołuje zastępcę albo zastępców rzecznika dyscyplinarnego, natomiast na potrzeby obliczeń przyjęto jednego zastępcę rzecznika dyscyplinarnego w okręgu.

⁴² 448 656,77 zł = 2 031,96 zł x 40% x 46 x 12

⁴³ 1) bez skutków finansowych w zakresie kuratora delegowanego w związku z art. 36b ust. 1

2) w związku ze wskazaną w projekcie możliwością wyboru kilku zastępców rzecznika dyscyplinarnego – skutki finansowe mogą być odpowiednio wyższe w zależności od liczby wybranych zastępców rzecznika dyscyplinarnego.

⁴⁴ 110% x 2031,96 x 124 x 12

⁴⁵ 80% x 2031,96 x 248 x 12

długotrwale nieobecnej w pracy lub wykonywanie innych czynności poza zwykłym zakresem obowiązków);

- dodatek specjalny może być przyznany jedynie w ramach posiadanych środków określonych na wynagrodzenia osobowe kuratorów zawodowych.
- wyłącza możliwość przyznania takiego dodatku kuratorowi okręgowemu, zastępcy kuratora okręgowego, kuratorowi, o którym mowa w art. 36b ust. 1, oraz kuratorowi, o którym mowa w art. 38 ust. 2.

4. Dodatek terenowy

W aktualnym stanie prawnym kuratorowi zawodowemu przysługuje dodatek za pracę terenową, w wysokości 50% kwoty bazowej, o której mowa w ust. 1, z tym że kierownikowi zespołu kuratorskiej służby sądowej dodatek taki przysługuje w wysokości 12,5% kwoty bazowej.

W związku z projektowaną zmianą, kierownik zespołu wykonuje obowiązki kuratora w wymiarze nie mniejszym niż 50 % przeciętnego obciążenia przypadającego na członka zespołu, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób nie mniejszym niż 35% tego obciążenia

W związku z czym stosownie do projektowanego art. 14 ust. 5 u.k.s. kuratorowi zawodowemu przysługuje dodatek za pracę terenową, w wysokości 50% kwoty bazowej, z tym że kierownikowi zespołu kuratorskiej służby sądowej dodatek taki przysługuje w wysokości 25% kwoty bazowej, a w przypadku zespołu liczącego co najmniej 10 osób – 17,5% kwoty bazowej.

Zakłada się, że projektowana zmiana będzie dotyczyła 555 kierowników zespołu kuratorskiej służby sądowej (liczba zespołów kuratorskiej służby sądowej- ogółem w 2021 r. - 555).

$25\% \times 2031,96 \text{ zł} = 508 \text{ zł}$

$17,5\% \times 2031,96 \text{ zł} = 356 \text{ zł}$

$12,5\% \times 2031,96 \text{ zł} = 254 \text{ zł}$

Na podstawie danych statystycznych wg stanu na dzień 8 września 2021 r. liczba zespołów liczących co najmniej 10 osób wynosi 242, natomiast do 10 osób funkcjonuje 313 zespołów.

Do obliczeń przyjmuje się, że obecnie wszyscy kierownicy zespołów posiadają dodatek terenowy w wysokości 12,5% kwoty bazowej ($254 \text{ zł} \times 555 \times 12 \text{ mcy} = 1\,691\,640$)

$356 \text{ zł} \times 242 \times 12 \text{ mcy} = 1\,033\,824 \text{ zł}$

$508 \text{ zł} \times 313 \times 12 \text{ mcy} = 1\,908\,048 \text{ zł}$

Łącznie: 2 941 872 zł

Zatem maksymalne zwiększenie kosztów z tyt. projektowanych zmian w dodatku terenowym wyniesie $2\,941\,872 \text{ zł} - 1\,691\,640 = 1\,250\,232 \text{ zł}$

Pod przesłanką ponadprzeciętnego używania samochodu prywatnego do celów służbowych należy rozumieć drastycznie większe koszty ponoszone przez danego kuratora, w związku z realizacją czynności służbowych, w odniesieniu do kosztów ponoszonych przez pozostałych kuratorów zawodowych w tym zespole. Warunkiem koniecznym do przyznania kuratorowi ryczałtu na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów służbowych jest posiadanie przez sąd odpowiednich środków finansowych. **Należy zaznaczyć, że takie działanie jest możliwe jedynie w ramach dostępnych środków finansowych w planie finansowym sądu.**

5. Dodatek zadaniowy dla kuratora zawodowego delegowanego do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości albo do pełnienia czynności administracyjnych w Szkole Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości.

Zgodnie z projektowaną regulacją, Minister Sprawiedliwości będzie mógł delegować kuratora zawodowego, za jego zgodą, do pełnienia czynności administracyjnych w:

- Ministerstwie Sprawiedliwości;
- Szkole Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości.

Minister Sprawiedliwości będzie przyznawał kuratorowi delegowanemu do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości dodatek zadaniowy w wysokości 40% wynagrodzenia zasadniczego

Przyznanie dodatku zadaniowego kuratorowi delegowanemu do Ministerstwa Sprawiedliwości legitymizuje dotychczasową praktykę, zgodnie z którą kuratorom delegowanym przyznawany jest na

podstawie art. 88 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1233), dodatek zadaniowy w wysokości od 40 % do 80 % wynagrodzenia zasadniczego.

Jednocześnie należy podkreślić, że na obecnym etapie prac legislacyjnych nie jest możliwe oszacowanie liczby kuratorów zawodowych, mogących być delegowanymi do Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości, a w związku z tym również wskazanie konkretnych wydatków związanych z wejściem w życie proponowanych rozwiązań.

6. **Skutki finansowe związane z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych kuratorów**

Należy zauważyć, że skutki finansowe związane z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych kuratorów dotyczą tylko i wyłącznie kuratorów delegowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości. Ponadto zgodnie z projektowanym art. 31 ust. 8 zmienianej ustawy Minister Sprawiedliwości może kierować kuratora delegowanego do Ministerstwa Sprawiedliwości, za jego zgodą, do udziału w różnych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych w zakresie problematyki dotyczącej powierzonych mu obowiązków. Szkolenia takie powinny być ściśle powiązane z obowiązkami związanymi z delegacją do Ministerstwa Sprawiedliwości, dlatego zasadne jest, aby były pokrywane z części budżetowej przeznaczonej na finansowanie urzędu obsługującego Ministra Sprawiedliwości.

Należy także zauważyć, że zgodnie z wyżej cytowanym art. 31 ust. 8 zmienianej ustawy kierowanie kuratora delegowanego do udziału w formach podnoszenia kompetencji zawodowych nie jest obligatoryjne, a co za tym idzie – wystąpienie skutków finansowych może w ogóle nie nastąpić.

7. **Tworzenie sekretariatu kuratora okręgowego do wykonywania czynności z zakresu obsługi biurowej kuratora okręgowego i jego zastępcy albo zastępców**

Zakłada się, że koszty utworzenia sekretariatu dla każdego kuratora okręgowego wyniosą:

- a) 46 etatów x 9 000 zł = 414 000 zł – koszt utworzenia nowych stanowisk w sekretariatach;
- b) 46 etatów x 4 700 zł (brutto) x 12 = 2 594 400 zł – koszt wynagrodzeń dla 46 osób obsługi sekretarskiej
(46 etatów x /4 700 zł + 926 zł /pochodne/ x 12 = 3 103 896 zł) - wydatki dla Budżetu Państwa
- w pierwszym roku obowiązywania ustawy.

8. **Tworzenie sekretariatów do obsługi biurowej każdego zespołu kuratorskiej służby sądowej**

W zakresie wprowadzenia regulacji dotyczącej utworzenia sekretariatów w każdym zespole kuratorskiej służby sądowej w sądzie rejonowym, które mają być tworzone spośród urzędników lub pracowników sądów, należy wskazać, iż z posiadanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości danych statystycznych wynika, że na dzień 30 czerwca 2021 roku w kuratorskiej służbie sądowej funkcjonowało 555 zespołów kuratorskiej służby sądowej, w tym 148 zespołów posiadających obsługę biurową wykonywaną przez pracowników wydziałów sądu rejonowego, na rzecz których zespół wykonuje zadania (art. 42 ust. 1 ustawy), 391 zespołów posiadających obsługę biurową w ramach wyodrębnionego sekretariatu (art. 42 ust. 2 ustawy) oraz 16 zespołów nie posiadających żadnej obsługi biurowej.

Obsługę biurową kuratorskiej służby sądowej według stanu na ostatni dzień okresu statystycznego w latach 2015-2021 (I półrocze) przedstawia poniższa tabela:

Stopień realizacji art. 42 ust.1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o kuratorach sądowych		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba zespołów kuratorskiej służby sądowej- ogółem		538	552	554	553	557	558	555
Liczba etatów pracowniczych obsługujących zespoły		438,525	493,000	485,705	469,930	452,153	455,578	457,530
Zatrudnieni poza zespołami kuratorskimi (art. 42 ust. 1 u.o.k.s.)	Liczba zespołów	162	147	144	143	155	153	148
	Liczba etatów pracowniczych obsługujących zespół	131,210	120,508	111,196	97,965	105,421	107,065	112,605
Zatrudnieni w zespołach kuratorskich (art. 42 ust. 2 u.o.k.s.)	Liczba zespołów	312	395	403	398	385	385	391
	Liczba etatów pracowniczych obsługujących zespół	307,315	372,492	374,509	371,965	346,732	348,513	344,925
Liczba zespołów bez obsługi		64	10	7	12	17	20	16

Powyższe zestawienie wskazuje, iż na dzień 30 czerwca 2021 spośród 555 zespołów kuratorskiej służby sądowej 391 z nich posiada obsługę biurową w ramach wyodrębnionego sekretariatu. W odniesieniu zatem do projektowanego przepisu tworzenia sekretariatów zespołów kuratorskich, na dzień 30.06.2021

r. liczba nowopowołanych sekretariatów wyniosłaby – 164.
Przyjmuje się, że w stosunku do 16 zespołów kuratorskich nie posiadających żadnej obsługi biurowej zostaną utworzone nowe sekretariaty.
Aktualnie 148 zespoły kuratorskie są obsługiwane przez pracowników wydziałów sądów rejonowych. Liczba etatów tej obsługi kształtuje się na poziomie 112,605.
 $112,605/148 = 0,76$ – wymiar etatu przypadający obecnie na obsługę 1 zespołu kuratorskiej służby sądowej.

Przyjmuje się, że pracownicy zapewniający aktualnie obsługę biurową zespołów kuratorskiej służby sądowej mogą wykonywać również inne zadania służbowe w sądzie rejonowym.
Mając na uwadze powyższe zakłada się wzmocnienie etatowe w wymiarze 0,24 etatu na 1 zespół w przypadku 148 zespołów, które obecnie nie posiadają wyodrębnionego sekretariatu, jednak mają zapewnioną obsługę biurową przez pracowników wydziałów sądu rejonowego, na rzecz których zespół wykonuje zadania.

W przypadku zespołów, które nie posiadają obsługi biurowej:

- a) 16 etatów x 9000 zł = **144 000 zł** – koszt utworzenia nowych stanowisk w sekretariatach;
- b) 16 etatów x 4 700 zł x 12 = **902 400 zł** – koszt wynagrodzeń dla 16 osób obsługi sekretarskiej.
(16 etatów x 4 700 zł + 923 zł /pochodne/ x 12 = **1 079 616 zł**) – wydatki dla Budżetu Państwa).

W przypadku zespołów kuratorskich, które obecnie nie posiadają wyodrębnionego sekretariatu, jednak mają zapewnioną obsługę biurową przez pracowników wydziałów sądu rejonowego, na rzecz których zespół kuratorski wykonuje zadania:

0,24 etatu x 4 700 zł x 148 zespołów x 12 miesięcy = **2 003 328 zł** – wzmocnienie etatowe.

(0,24 etatu x 148 zespoły x 4 700 zł + 923 zł /pochodne/ x 12 miesięcy = **2 396 748 zł** – wydatki dla Budżetu Państwa).

9. Zajęcia teoretyczne realizowane przez Szkołę Wyższą Wymiaru Sprawiedliwości oraz komisja konkursowa i komisja egzaminacyjna przeprowadzająca egzamin kuratorski.

Zgodnie z projektem zajęcia teoretyczne będą odbywały się w ramach aplikacji kuratorskiej.

Przy czym w projekcie zawarte zostało upoważnienie Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia określającego szczegółowe warunki organizacji i trybu odbywania aplikacji kuratorskiej, zakres zajęć teoretycznych i praktycznego przygotowania do wykonywania zawodu oraz wzór dokumentu potwierdzającego odbycie aplikacji kuratorskiej.

Projekt regulacji zakłada całkowitą rezygnację z wynagradzania członków komisji konkursowej na aplikację kuratorską oraz członków komisji egzaminacyjnej egzaminu kuratorskiego.

10. Zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym

Projekt zakłada, że kuratorowi sądowemu (zarówno kuratorowi zawodowemu, jak i kuratorowi społecznemu), pokrzywdzonemu przestępstwem w związku z wykonywaniem czynności służbowych, przysługuje od pracodawcy, na jego wniosek, zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym, w którym uczestniczył w charakterze pokrzywdzonego lub oskarżyciela posiłkowego.

Zwrot kosztów zastępstwa procesowego obejmuje wydatki rzeczywiście poniesione, do wysokości stawki określonej przepisami o ponoszeniu przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata albo radcę prawnego z urzędu.

Stawki adwokackie w sprawach karnych

W sprawie objętej śledztwem stawka minimalna wynosi 600, a w przypadku dochodzenia – 360 zł, czyli można przyjąć że w postępowaniu przygotowawczym to ok. 480 zł (średnia).

Stawka minimalna przed sądem rejonowym w postępowaniu w sprawach o wykroczenia wynosi 360 zł, a przed sądem rejonowym w postępowaniu zwyczajnym - 840 zł, czyli średnia w postępowaniu sądowym to 600 zł.

Z danych Ministerstwa wynika, że przekazane przez sądy raporty wskazują następującą ilość zachowań godzących w bezpieczeństwo kuratorów sądowych:

- 1) w 2018 r. – 12;
- 2) w 2019 r. – 37;
- 3) w 2020 r. – 29.

Zatem zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu karnym może wynieść około 30 tys. zł

rocznie.

PODSUMOWANIE**Wydatki**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
IV Stopień	29 260,22	61 007,57	92 754,91	124 502,25	156 249,60	187 996,94	219 744,28	251 491,63	283 238,97	314 986,31
pochodne	5 746,71	981,89	217,06	452,24	687,42	922,60	157,78	392,96	628,13	863,31
dodatek za staż	5 852,04	12 201,51	18 550,98	24 900,45	31 249,92	37 599,39	43 948,86	50 298,33	56 647,79	62 997,26
Dodatek terenowy	1 250 232,00	1 356 50 1,72	1 356 50 1,72	1 356 50 1,72	1 356 50 1,72	1 356 50 1,72	1 356 50 1,72	1 356 50 1,72	1 356 50 1,72	1 356 501 ,72
dotatki funkcyjne	9 129 189,89 zł	9 905 171,03	9 905 171,03	9 905 171,03	9 905 171,03	9 905 171,03	9 905 171,03	9 905 171,03	9 905 171,03	9 905 171,03
koszt sekret. okr.	2 594 400,00	2 814 924,00	2 814 924,00	2 814 924,00	2 814 924,00	2 814 924,00	2 814 924,00	2 814 924,00	2 814 924,00	2 814 924,00
pochodne od wynagrodzeń	509 540,16	552 851,07	552 851,07	552 851,07	552 851,07	552 851,07	552 851,07	552 851,07	552 851,07	552 851,07
koszt utworzenia sekretariatów	414 000,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sekretariat _ zespoły	902 400,00	979 104,00	979 104,00	979 104,00	979 104,00	979 104,00	979 104,00	979 104,00	979 104,00	979 104,00
pochodne od wynagrodzeń	177 231,36	192 296,03	192 296,03	192 296,03	192 296,03	192 296,03	192 296,03	192 296,03	192 296,03	192 296,03
koszt utworzenia sekretariatów	144 000,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-
wzmocnienie etatowe	2 003 328,00	2 173 610,00	2 173 610,00	2 173 610,00	2 173 610,00	2 173 610,00	2 173 610,00	2 173 610,00	2 173 610,00	2 173 610,00
pochodne od wynagrodzeń	393 453,62	426 897,18	426 897,00	426 897,00	426 897,00	426 897,00	426 897,00	426 897,00	426 897,00	426 897,00
Zastępstwo procesowe	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
RAZEM KOSZTY										
Razem:	17 588 634,00	18 516 546,87	18 560 877,81	18 605 209,80	18 649 541,79	18 693 873,78	18 738 205,77	18 782 537,76	18 826 869,75	18 871 201,74

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki

Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2021 r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	14,33	15,02	15,05	15,11	15,25	155,39
	(dodaj/usuń)							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	-						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Brak wpływu.						
	rodzina, obywatele, gospodarstwa domowe, osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze	Wejście w życie nowych rozwiązań w obszarze zawodu kuratora sądowego może w dłuższej perspektywie czasu pozytywnie wpłynąć na skuteczność oddziaływań kuratorów na podopiecznych. Niewątpliwie pożądanym skutkiem przedmiotowej ustawy będzie postęp w funkcjonowaniu psychicznym i społecznym osób dozorowanych. Poprawa zdolności społecznej readaptacji tych osób jest istotna zarówno z perspektywy ich najbliższego otoczenia jak również całego społeczeństwa. Pożądanym efektem pracy kuratora jest powstrzymanie się od popełniania kolejnych						

		<p>przestępstw oraz właściwe funkcjonowanie w społeczeństwie, w tym umiejętność przestrzegania obowiązujących norm społecznych i prawnych.</p> <p>Proponowane zmiany mogą pozytywnie wpłynąć na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie poprzez ograniczanie powrotności osób skazanych do przestępstwa oraz eliminowanie patologii w rodzinach lub wśród osób poddanych nadzorowi lub innym oddziaływaniom kuratorów sądowych. Jednocześnie zakłada się poprawienie skuteczności oddziaływań kuratorskich w stosunku do osób im poddanych.</p>
--	--	--

Niemierzalne	(dodaj/usuń)	
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Zakładana kompleksowa regulacja działalności kuratorskiej wiąże się z wieloma zmianami w obszarze wykonywania zawodu kuratora sądowego. Najbardziej istotnym skutkiem wejścia w życie przedmiotowych regulacji będzie zwiększenie transparentności działalności kuratora. Działanie polegające na swoistym „uporządkowaniu” regulacji normatywnych powinno pozytywnie wpłynąć zarówno na same osoby wykonujące dany zawód jak również osoby z nimi współpracujące bądź też zależne.</p> <p>Projekt wydłuża ścieżkę zawodową kuratorów zawodowych poprzez dodanie kolejnego stopnia służbowego – starszy kurator specjalista.</p> <p>Projekt wprowadza również zmiany w obszarze postępowania dyscyplinarnego. Pożądanym efektem danych regulacji będzie jego usprawnienie, a tym samym ograniczenie nieprawidłowości występujących w pracy kuratorów. Poprawnie usystematyzowane postępowanie dyscyplinarne zapewni również gwarancję rzetelności i poprawności wykonywanych zadań przez kuratorów, co ma szczególne znaczenie z perspektywy osób z nim współpracujących.</p>	

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☒ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☒ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy

Komentarz:

W zakresie zmniejszenia liczby procedur:

- W zakresie uprawnień prawnopracowniczych, projektowane zmiany przyznają prezesowi sądu okręgowego większą niż dotychczas swobodę w podejmowaniu decyzji kadrowych wobec kuratora zawodowego. Podejmując decyzje personalne prezes nie będzie musiał czekać na stosowny wniosek kuratora okręgowego, lecz będzie mógł działać z własnej inicjatywy. Projekt przewiduje również większą niezależność prezesa sądu okręgowego w zakresie możliwości rozwiązania stosunku pracy z kuratorem zawodowym, czego będzie mógł dokonać z urzędu, na wniosek prezesa sądu rejonowego albo kuratora okręgowego.
- Celem projektowanych zmian jest usprawnienie i odformalizowanie procedury rozstrzygania spraw kadrowych kuratorów zawodowych oraz zwiększenie sprawności kadrowej sądów w postaci szybkich decyzji personalnych.

Zwiększenie liczby dokumentów

- Prezes sądu apelacyjnego w ramach nadzoru zatwierdza i przesyła Ministrowi Sprawiedliwości przedłożone mu przez prezesa sądu okręgowego sprawozdanie z realizacji rocznego planu nadzorczego.
- Prezes sądu okręgowego wykonuje wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością kuratora okręgowego, w szczególności poprzez:
 - 1) sporządzenie rocznego planu nadzorczego;
 - 2) sporządzenie sprawozdania z realizacji rocznego planu nadzorczego;
 - 3) wydawanie zarządzeń nadzorczych.
- Rektor – Komendant Uczelni w porozumieniu z Krajową Radą Kuratorów, opracowuje program zajęć teoretycznych,

a następnie przedstawia go Ministrowi Sprawiedliwości.

Ponadto:

- Prezes sądu rejonowego informuje prezesa sądu okręgowego o nieprawidłowościach w działalności zespołu kuratorskiej służby sądowej w kierowanym przez siebie sądzie.
- Prezes sądu okręgowego informuje Rektora – Komendanta Uczelni o zatrudnieniu aplikanta kuratorskiego w terminie 7 dni od podpisania umowy o pracę;
- Prezes sądu okręgowego wyznacza limit przyjęć na aplikację i organizuje nabór w drodze konkursu, w tym informuje o konkursie przez umieszczenie ogłoszenia w miejscu powszechnie dostępnym w siedzibie sądu, na stronie internetowej sądu i w Biuletynie Informacji Publicznej oraz może poinformować w inny sposób, w szczególności przez umieszczenie ogłoszenia w prasie.

Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- szczegółowy tryb sprawowania nadzoru administracyjnego nad działalnością kuratorów sądowych, a także sposób dokumentowania czynności nadzorczych, mając na uwadze zapewnienie sprawności i skuteczności nadzoru oraz zapewnienie prawidłowego wykonywania czynności nadzorczych;
- szczegółowy sposób i tryb przeprowadzenia konkursu na aplikację kuratorską, w szczególności sposób i tryb działania komisji konkursowej, etapy i przebieg konkursu, a także zakres i sposób udostępniania informacji kandydatowi, mając na względzie konieczność określenia zakresu wiedzy podlegającej sprawdzeniu w trakcie konkursu, zapewnienia sprawnego i obiektywnego przeprowadzenia naboru oraz dokonania wyboru najlepszych kandydatów;
- szczegółowe warunki organizacji i trybu odbywania aplikacji kuratorskiej, zakres zajęć teoretycznych i praktycznego przygotowania do wykonywania zawodu oraz wzór dokumentu potwierdzającego odbycie aplikacji kuratorskiej, mając na względzie zakres wiedzy teoretycznej i praktycznej niezbędnej do zajmowania stanowiska kuratora oraz konieczność jednolitej i obiektywnej oceny wiedzy i kwalifikacji aplikantów.

Minister Sprawiedliwości ogłosi do 30 września, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości, dane obejmujące średnie obciążenia pracą kuratora zawodowego dla dorosłych oraz kuratora zawodowego rodzinnego według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego.

Analiza kosztowa projektowanej regulacji została przedstawiona w pkt. 6 OSR.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowane regulacje nie mają wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne	☐ demografia	☐ informatyzacja
☐ sytuacja i rozwój regionalny	☐ mienie państwowe	☐ zdrowie
☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe		

Omówienie wpływu

Szczegółowy wpływ na sądy powszechne został przedstawiony w pkt 4 OSR.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Przewiduje się, że ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt regulacji przewiduje, że dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 14 ust. 7 u.k.s. zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tego przepisu, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Efekty proponowanej nowelizacji mogą zostać poddane ewaluacji nie wcześniej niż po upływie 3 lat od dnia wejścia ustawy w życie.

Proponuje się zastosowanie następujących mierników:

- 1) Liczba kuratorów (przy uwzględnieniu podziału na kuratorów zawodowych i kuratorów społecznych);
- 2) Liczba aplikantów kuratorskich;
- 3) Liczba postępowań dyscyplinarnych oraz sposób ich zakończenia;
- 4) Liczba kuratorów, którzy w danym okresie statystycznym w ramach doskonalenia zawodowego zrealizowali dodatkowe szkolenia;
- 5) Liczba spraw kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej zakończonych w okresie sprawozdawczym przypadająca na jednego zawodowego kuratora sądowego;
- 6) Liczba spraw zakończonych przypadająca na kuratora;
- 7) Liczba wywiadów środowiskowych przeprowadzonych w okresie sprawozdawczym przypadająca na jednego zawodowego kuratora sądowego;
- 8) Liczba zakończonych postępowań prowadzonych w zespołach kuratorskiej służby sądowej;

- 9) Brak powrotności do przestępstw. Wskaźniki dotyczące braku recydywy i zmiany środków na ostrzejsze wobec osób nadzorowanych;
- 10) Zakres podmiotowy, przedmiotowy i wartość udzielonej pomocy postpenitencjarnej: liczba wniosków o udzielenie pomocy. Liczba osób, którym udzielono pomocy.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

-